

quia de longinqua pegrinatione reuertentes seſuſumur ab eis qui oderant pacē cum quibus eramus pacifici: et cū loqueremur eis debellabāt nos gratis: bñ. pſperare iter redeuntibus: q̄ tu nobis fact⁹ es via. **Benedictus** em̄: qui venit in nomine domini: **Maledictus** ergo ille qui venit in nomine suo: ſic in euāgelio dicit: Ego veni in nomine patris mei et non accepistis me: ſi alius venerit in nomine suo illuz accipietis.

Alia ſſa. t vobis.

Benediximus vobis de domo dñi: **Credo** q̄ iſta vox magnorum eſt ad puſillos: eorum ſcilicet magnorū qui verbū deū apud deū: ſicut in hac vita poſſunt mente ptingunt: et tamē ſermonē ſuum ppter paruulos temperant: vt poſſint ſinceriter dicere qd̄ ait apoſtolus: Siue enim mente exceſſimus deo: ſiue tempantes ſum⁹ vobis. **Caritas** em̄ chriſti cōpellit nos. Ipsi enim paruulos benedicūt de interiore domo domini: vbi laus illa in ſecula ſeculorū nō deficit. **Et ideo** videte quid inde annūciant. **Deus** domin⁹ et illuxit nobis. **Bonum** ille qui venit in nomine domini: quez reprobauerūt edificantes: et factus eſt in caput ang. li. **Mediator** ille dei et hominū hō chriſtus Jeſus deus eſt: equalis eſt patri et illuxit nobis: vt qd̄ credidimus intelligere mus: et vobis nō dū intelligētibus: ſed tam credentibus enūciaremus. **Ut autē** et vos intelligatis. **Conſtituite** diem feſtus in cōſſequentationibus: vſq; ad cornu altaris. **Id eſt** vſq; ad interiorē domū dei: de qua vos benediximus: vbi ſunt altaria excelsa: **Conſtituite** diem feſtū nō tepide ac ſegniter: ſed in cōſſequentationib⁹. **Ipa** eſt em̄ vox exultationis ſoni feſtiuitatem celebrantis: ambulantiū in loco tabernaculi admirabilis vſq; ad domuz dei. **Si** em̄ eſt ibi ſpūale ſacrificiū ſempiternū: ſacrificiū laudis: et ſacerdos ſempitern⁹ eſt: et altare ſempiternū: pacata mens ipa iuſtorum. **Hoc** apertius dicimus fratres: quicūq; deum verbū intelligere volunt: nō eis ſufficiat caro qd̄ propter eos verbū factum eſt: vt lacte nutrent: nec in terra ſufficiat iſte dies feſtus quo agnus occiſus eſt: ſed conſtituat in cōſſequentationibus: quouſq; pueniat: exaltatis a domino mentibus noſtris vſq; ad eius diuinitatē interiorē: qui nobis exteriorē humanitatē lacte nutriendis p̄bere dignatus eſt. **Et** quid ibi aliud: niſi laudes eius cantabim⁹? **Quid** ibi aliud dicemus: niſi **Deus** meus eſt tu et

Alia ſſa. t ſollennē. t cōdenſio.

conſitebor tibi: deus meus eſt tu et exaltabo te. **Conſitebor** tibi dñe quoniā exaudiſti me: et fact⁹ es mihi in ſalutem: Non ſtrepitu verborū iſta dicimus: ſed dilectio inherens illi p ſemet ipſaz clamat iſtā vocem: et dilectio ipa vox eſt. **Itaq;** ſicut cepit laudem ita terminat.

Alia ſſa. t nō habet.

Conſitemini domino quoniā bonus: quoniā in ſeculū miſericordia eius. **Hunc** cepit pſalm⁹: huc deſinit: quā ſicut ab initio qd̄ deſerimus: ita in finem quo redimus nō eſt aliqd̄ qd̄ ſalubrius delectet: q̄ laus dei et ſemp alleluia.

Explicit Tractatus de p̄s. CXVII. **Incipit** Tractatus de p̄s. CXVIII. **Proemium.**

Pſalmos omnes ceteros quos condicem pſalmorū nouimus continere: qd̄ eccleſie cōſuetudine pſalterium nūcupatur: partim ſermocinādo in populis: partim dictando expoſui donāte domino: ſicut potui. **Psalmū** vō centeſimū octauūdecimū: non tam ppter eius noſſimā longitudinē: q̄ propter altitudinez paucis cognoscibilem differebam. **Et** cum moleſtiſſime ferrēt fratres mei: eius ſolius expoſitionem q̄ſtum ad euſdem corp⁹ pſalmi pertinet de eſſe opusculis noſtris: meq; ad hoc ſoluendū debitum vehementer vgerent: diu petentib⁹ iubentibuſq; nō ceſſi: **Quia** quotieſcūq; inde cogitare temptaui ſemp vires noſtre intentionis exceſſit. **Quāto** em̄ videtur apertior: tanto mihi profundior videri ſolet: ita vt etiā q̄ ſit p̄fundus demōſtrare non poſſim. **Aliorum** quippe q̄ difficile intelligunt: etiam ſi in obſcuritate ſenſus latet: ipſa tamē apparet obſcuritas: hui⁹ aut nec ipa: **Quoniā** talem p̄bet ſufficiem: vt lectorem atq; auditorem: non expoſitorē neceſſariū habere credat. **Et** nūc q̄ tandem ad p̄tractationē eius accedo qd̄ in eo poſſim p̄ſus ignoro. **Spero** tamē vt aliquid poſſim aſſuturum atq; adiutorem deum. **Sic** enim feci de omnibus quecūq; ſufficienter: cum prius mihi ad intelligendum vel explicandū difficilia ac pene impoſſibilia viderent expoſui. **Statui** autem per ſermones id agere: qui p̄ferunt in populis: q̄s greci ομιλιασ vocāt. **Hoc** em̄ iuſtus eſſe arbitror: vt cōuentus eccleſiaſtici non fraudent etiam pſalmi hui⁹ intelligentia: cui⁹ vt aliorū delectari aſſolēt cantilena. **Sed** ſit huc uſq; proemiiū. **Iā** de ipō eſt loquēdū: de q̄ iſtic viſum eſt ploquēdū.

Alia ſſa. t nō habet. **Explicit** p̄s. CXVII. **Incipit** p̄s. CXVIII. **Proemium.** **P**ſalmos omnes ceteros quos condicem pſalmorū nouimus continere: qd̄ eccleſie cōſuetudine pſalterium nūcupatur: partim ſermocinādo in populis: partim dictando expoſui donāte domino: ſicut potui. **Psalmū** vō centeſimū octauūdecimū: non tam ppter eius noſſimā longitudinē: q̄ propter altitudinez paucis cognoscibilem differebam. **Et** cum moleſtiſſime ferrēt fratres mei: eius ſolius expoſitionem q̄ſtum ad euſdem corp⁹ pſalmi pertinet de eſſe opusculis noſtris: meq; ad hoc ſoluendū debitum vehementer vgerent: diu petentib⁹ iubentibuſq; nō ceſſi: **Quia** quotieſcūq; inde cogitare temptaui ſemp vires noſtre intentionis exceſſit. **Quāto** em̄ videtur apertior: tanto mihi profundior videri ſolet: ita vt etiā q̄ ſit p̄fundus demōſtrare non poſſim. **Aliorum** quippe q̄ difficile intelligunt: etiam ſi in obſcuritate ſenſus latet: ipſa tamē apparet obſcuritas: hui⁹ aut nec ipa: **Quoniā** talem p̄bet ſufficiem: vt lectorem atq; auditorem: non expoſitorē neceſſariū habere credat. **Et** nūc q̄ tandem ad p̄tractationē eius accedo qd̄ in eo poſſim p̄ſus ignoro. **Spero** tamē vt aliquid poſſim aſſuturum atq; adiutorem deum. **Sic** enim feci de omnibus quecūq; ſufficienter: cum prius mihi ad intelligendum vel explicandū difficilia ac pene impoſſibilia viderent expoſui. **Statui** autem per ſermones id agere: qui p̄ferunt in populis: q̄s greci ομιλιασ vocāt. **Hoc** em̄ iuſtus eſſe arbitror: vt cōuentus eccleſiaſtici non fraudent etiam pſalmi hui⁹ intelligentia: cui⁹ vt aliorū delectari aſſolēt cantilena. **Sed** ſit huc uſq; proemiiū. **Iā** de ipō eſt loquēdū: de q̄ iſtic viſum eſt ploquēdū.

ExPLICIT proemium. Incipit sermo primus de eodem psalmo.

C Exordio suo magnus psalmus iste carissimi: hortat nos ad beatitudines: quā nemo est qui non expetat. Quis enim vnq̄: vel potest: vl̄ potuit: vel poterit inueniri: qui esse nolit beatus? Quid igitur ea exhortatio opus est ad eam renūciā suā sponte appetit animus? Nam p̄fecto q̄ exhortatur id agit vt excitetur voluntas eius: cū q̄ agit ad illud p̄pter quod exhortationis adhibet alloquū. Ut q̄d ergo nobiscum agitur: vt velimus q̄d nolle non possumus: nisi quia omnes quidem beatitudinem concupiscūt: sed quomō ad eam perueniat plurimi nesciūt. Ideoq̄ hoc docet iste qui dicit:

Expositio principij istius psalmi.

B eati immaculati in via: qui ambulat in lege domini. **T**anq̄ diceret: Scio quid velis: beatitudinē quers: Si ergo vis esse beatus esto immaculatus. Illud em̄ omnes: hoc autē pauci volunt: sine quo non puenitur ad illud quod omnes volūt. Sed vbi erit quisq̄ immaculatus: nisi in via? In qua via: nisi in lege domini? Ac per hoc: beati immaculati in via: qui ambulat in lege domini: Nō sup̄fluo nobis dicitur: sed exhortatio necessaria nostris mētibz adhibet. Quid enim boni sit ad q̄d multi pigri sunt: id est immaculatos ambulare in via: que lex ē domini sic ostendit: cum beatos esse qui hoc faciunt indicatur: vt propter illud q̄d omnes volunt: etiam hoc fiat q̄d plurimi nō volunt. Beatus quippe esse tam magnū est bonum: vt hoc et boni velint et mali. Nec mirum est q̄d boni propterea sunt boni: sed illud est mirum q̄d etiam mali propterea sunt mali: vt sint beati. Nam quisquis libidibus deditus: vt luxuria stuprisq̄ corrumpatur in hoc molo beatitudinem querit: et se miserū putat cum ad sue cōcupiscētie voluptatē leticiamq̄ non puenit: beatus vō nō dubitat iactare cum peruenit. Et quisquis auaricie facibus inardescit ad hoc cōgregat quocūq̄ modo diuitias vt beatus sit. Inimicorū sanguinē fundere quicūq̄ desiderat dominationē: quisquis affectat crudelitatem suam: quisquis alienis cladibus pascit: in omnibz sceleribus beatitudinem querit. Hos igit̄ errantes: et vera miseria falsam beatitudinē requirētes: reuocat ad viam: si audiat vox ista diuina: Beati im-

maculati in via qui ambulat in lege dñi: **T**anq̄ dicēs: Quo ius: Peritis et nescitis: Non illac itur q̄ p̄gatis: quo puenire desideratis. Nā vtiq̄ beati esse cupitis: sed misera sunt: et ad maiorē miserā ducunt itinera ista q̄ curritis: Tā magnū bonū querere p̄ mala nolite. Si ad illud puenire vult: huc venite: hac ite: vie puerse relinquitē maliguitatē: qui nō potestis relinquere beatitudinis voluntatē. Frustra tendendo fatigamini: quo pueniēdo inquinamini. Nō autē beati inquinati in errore qui ambulāt in pueritate seculi: sed beati immaculati in via: qui ambulat in lege domini. Quid porro adiungat attendite: **B**eati qui scrutant̄ testimonia eius: in toto corde exquirūt eum. Non mihi videtur aliud his verbis cōmemoratū beatorū genus: q̄ illud q̄d ante dictū est. Nam scrutari testimonia dñi: et eum in toto corde exquirere: hoc est immaculatum in via: in lege dñi ambulare. **B**eniq̄ sequit̄ et dicit: **N**ō em̄ qui operant̄ iniquitatē: in vijs ei⁹ ambulauerūt. Si ergo ambulantes in via: id est in lege domini: ipsi sunt scrutantes testimonia eius: et in toto corde exquirentes eū: **P**rofecto q̄ operant̄ iniquitatē: nō scrutant̄ testimonia eius: **E**t tñ nouim⁹ operarios iniquitatis ad hoc scrutari testimonia dñi: q̄ malunt docti esse q̄ iusti. Rouimus et alios ad h̄ scrutari testimonia dñi: nō q̄ iam recte viuunt: sed vt sciant quēadmodū viuere debeāt. Tales ergo nōdum immaculati ambulāt in lege dñi: ac p̄ hoc nōdum beati. Quō ergo intelligendū est: **B**eati q̄ scrutant̄ testimonia eius: cū videam⁹ homines eius scrutari testimonia nō beatos: q̄a non immaculatos: **N**ā scribe et pharisei sup̄ cathedrā Moysi sedētes de quibz dñs ait: **Q**ue dicūt facite: q̄ autē faciūt: facere nolite. **S**icut em̄ et nō faciunt: vtiq̄ scrutabantur testimonia domini: vt haberent que dicerēt bona: q̄uis facerent mala. **S**z quos omittimus. **R**ecte quippe respōdebūt nobis: q̄d isti nō scrutant̄ testimonia dñi: **N**ō em̄ querūt ipsa: sed aliud querūt p̄ ipsa: id ē vt glorificent̄ ad hominibz: vel ditent̄. **N**ō est h̄ scrutari testimonia dei: nō diligere q̄d ostendūt: et nolle puenire quo ducūt: id est ad deū. **N**ā aut si et ipsi scrutant̄ testimonia dei: q̄uis nō vt ipm: sed vt aliud ex his inueniant: et acquirāt: certe non in toto corde exquirūt eum: **Q**ō nō vtiq̄ frustra hic additum cernimus. **S**ciens enim sp̄ritus

qui hec dicit: multos ppter aliud: nō ppter qđ cōstitutū est scrutari testimonia eius: nō tm̄ dixit: Beati q̄ scrutant testimonia ei⁹: s̄ addidit: i toto corde exquirūt eū: tanq̄ docens quē admodū: vel ppter qđ scrutanda sunt testimonia dñi. Beniq̄ in libro sapiētie loquēs ip̄a sapiētia: Querūt inquit me mali z nō inueniēt: oderūt. n. sapiētiā. Qđ qđ ē aliđ q̄s oderūt me: Querūt ḡ me ait: z n̄ me inueniūt: q̄ oderūt me. Quō igit̄ dicunt querere qđ oderūt: nisi qz nō hoc: sed aliđ ibi querūt: Non em̄ volunt esse sapiētes in dei gloriā: sed volūt videri sapiētes ppter hominū gloriā. Quō em̄ sapiētiā nō oderunt: que iubet et docet cōtemnēdū esse qđ diligunt: Proinde: beati imaculati in via qui ambulāt in lege domini: Beati q̄ scrutant testimonia eius: i toto corde exquirūt euz. Si em̄ scrutando testimonia eius: aut in toto corde exquirūt eū: imaculati ambulāt i lege dñi. Nūquid tamē ille nō scrutabat testimonia eius: nec querebat eū q̄ dicebat: Magister bone quid boni faciā: vt vitā eternā cōsequar: Sed quō cum in toto corde quesuit: cui⁹ cōsilio diuitias suas pretulit: quo audito tristis abcessit: Nam z p̄beta Esaias dicit: Querite dñm: z cum inueneritis eum derelinquat impius vias suas: z vir iniquus cogitationes suas. Querunt itaq̄ deū z impij z iniqui: vt eo inuenito nō sint impij nec iniqui. Quō ḡ iā beati euz adhuc testimonia eius scrutant: z exquirūt eum: cum hoc facere possunt: z impij z iniqui: Beatos autē esse impios z iniquos: quis vel impius dixerit: aut iniqu⁹? Ergo spe beati: sicut beati qui persecutionem patiunt ppter iusticiā: non propter qđ adest: q̄s diu mala patiunt: sed propter qđ adest: qm̄ ipoz est regnū celozū. Et beati qui esuriunt z sitiunt iusticiā: nō qz esuriūt z sitiūt: sed propter qđ sequit: qm̄ ipi saturabunt. Et beati qui plorant: nō quia plorant: sed ppter qđ sequit: qz ridebūt. Proinde beati qui scrutant testimonia eius: in toto corde exquirūt eū: nō quia scrutantur z exquirūt: sed qz inuēturi sunt quod exquirunt. In toto enim corde: non negligenter exquirunt. Si ergo spe beati: fortassis etiaz spe imaculati. Nam p̄fecto in hac vita licz i lege domini ambulamus: licet scrutemur testimonia eius: z i toto corde requiramus eum: Et si dixerimus: quia peccatum non habemus: nosipos seducimus: et veritas in nobis non est. Sed hoc diligentius in-

quirendum est. Sequit quippe: Non enim qui operant iniquitatē: in vijs eius ambulauerunt. Ex quo videri potest: qui ambulāt in via domini: id est in lege domini scrutando testimonia eius: z in toto corde exquirendo eum: iam esse posse imaculatos: hoc est sine peccato ppter verba sequētia. Non em̄ qui operant iniquitatē in vijs eius ambulauerūt. Qui autem peccatū facit: z iniquitatē facit: ait beatus Johannes: z addidit: peccatus iniquitas est. Sed iam sermo iste claudendus est: nec in angustum tanta questio coartanda.

Explicit s̄mo pm⁹. Incipit s̄mo secūd⁹.

Scriptum est et legitur et verū est in hoc psalmo. Non enim qui operant iniquitatē: in vijs eius ambulauerunt. Sed elaborandū est opitulante deo: in cui⁹ manu sunt z nos z sermones nostri: ne recte dictum: non recte intellectū lectorem auditorem ve pturbet. Hucusq̄ cauedum est: plus habet contra pelagianistas. Lauendū est em̄ ne omnes sancti quorum illa vox est: Si dixerim⁹ quia peccatū non habemus: nosipos seducimus: et veritas in nobis nō est: Aut nō poterūt ambulare in vijs domini: qm̄ peccatū iniquitas est: et q̄ operant iniquitatem: non utiq̄ in vijs eius ambulauerūt: Aut quia dubiū non est eos ambulare in vijs domini: nō credant habere peccatū: qđ p̄culdubio falsum ē. Neq̄ em̄ propter arrogantiam superbiāq̄ vitandam scriptum est: Si dixerimus qz peccatum non habemus: nosipos seducimus: alioquin nō adderetur: z veritas in nobis nō est: sed diceret: humilitas in nobis non est: p̄sertim quia sequit vnde iste sensus clarius illustret: omnesq̄ auferat dubitatiois ambages. Cum em̄ hoc beatus Johannes dixisset: adiūxit: Si autē cōfessi fuerim⁹ peccata nostra: fidelis est z iust⁹: qui nobis peccata nostra dimittat: z mūdet nos ab omni iniquitate. Quid hic dicit: Quid cōtradicit: dānabilis impietatis elatio: Si em̄ propter arrogantiam deuitandā: nō propter veritatem fatendam: non dicunt sancti se nō habere peccatū: quid ē qđ confitent vt remissionem mundationemq̄ mereant: An et hoc fit: vt arrogātia deuitetur: Quomō ergo impetrabit peccatorum vera mundatio: quorum est falsa confessio: Conntescat igitur et areseat elatio seneā superbiorum seipsam seducens: que in auribus hominum simulata humilitate dicit se habe-

re peccatum in corde... non dicit se non habere... est hoc dicunt se ipso... in eis non est. Sed quibus... mudi hoc dicunt: nō in... quosq̄ docent in sane... Cōfessio in corde suo... cōfite illi veritas i ea nō... seipos seducit: et i suo... amittit. Exclamet autē... si inuētiā et crederet in... humiliter verax z veritate... met inq̄: Si dixerim⁹ quia... temus: nosipos seducimus: et... bis non est. Qđ si cōfessi... nostra: fidelis est z iustus vt... peccata nostra: et nos... quitate. Hec vt dicunt: ita... cum est humiliter verax: nō... datur in lingua: vt sumus: s̄m ap... ita sapiētes: sed hominū: co... Bon autē colloquit: sed cōfite... vni se sed corde. H̄pocrita... habere: cum crederet non habere... tam: nos ipos seducimus: et... certa veritate. Ergo in cor... bes veritatem. Quid tibi p̄de... mibus: humiliter esse: quod... videt alii esse qđ sapiēs... vni insonaret oraculo: nō al... nec sic in merito dāmur: i... ore coram hominib⁹: z alim in... domo loquentis. Cum vō au... alium sapere dicit. Nō em̄... sed sapere: cum non cum m... vbi sapit: Quādo meo alim... vt humilitatē in qua mem... die: nō alium sapere dicit me... sapit alium vt se peccatum... habere: Ac p̄ hoc quia non... bil nō aliud remanet q̄ tim... que scriptum est: Non em̄ q... iniquitatem in vijs eius am... vō sancti domini nō ambulā... muni: Qđ si ambulā i vijs dñi... iniquitatē. Si non operant in... habent peccatū: quomō peccat... n̄. Exurge i adiutoriū mibi: z... contra hereticum superbiem... vbi per apostolū confitentem... homo tuus exanimatus se v... h̄m audiamus fratres cari... tione si placet: imo qz pla... qđ h̄c nobis p̄ alic decessit

re peccatum: in corde autem suo impii elatione dicit se non habere peccatum. Qui enim hoc dicunt: seipsum seducunt: et veritas in eis non est. Sed quando in auribus hominum hoc dicunt: non tamen seipsum sed et alios quosque doctrine insane perversitate seducunt. Quod idem in corde suo dicunt: illic seipsum seducunt: illic veritas in eis non est: ac per hoc in corde seipsum seducunt: et in suo corde veritatem lumina amittunt. Exclamet autem sancta familia christi fructificans et crescens in universo mundo: humiliter verax et veraciter humilis: exclamet inquit: Si dixerim quia peccatum non habemus: nosipsum seducimus: et veritas in nobis non est. Quod si confessi fuerimus delicta nostra: fidelis est et iustus ut dimittat nobis peccata nostra: et mundet nos ab omni iniquitate. Hec ut dicunt: ita sentiunt. Tunc enim erit humilitas vera: si non sola ostendatur in lingua: ut simus: sicut apostolus: non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Non autem colloquentes: sed consentientes: quod non fit ore sed corde. Hypocrita si dicis te habere cum credas te non habere peccatum: foris fingis humilitatem: intus amplecteris vanitatem. Ergo in ore et corde non habes veritatem. Quid tibi prodest videri hominibus humilem esse quod dicis: si deus videt altum esse quod sapis: Lerte si auribus divinum insonaret oraculum: noli altum dicere: nec sic immerito damnareris: si humile in ore coram hominibus: et altum in corde coram domino loquereris. Cum vero audias: noli altum sapere: sed time. Non enim ait: dicere sed sapere: cur non etiam intus es humilis ubi sapis? An ideo mens altitudine inflat ut humilitatem lingua mentiat? Legis vel audis: noli altum sapere: sed time: et tu in tantum sapis altum ut te peccatum existimes non habere? Ac per hoc quia non vis timere: nihil tibi aliud remanet quam timere. Et ubi inquit scriptum est: Non enim qui operantur iniquitatem in visibus eius ambulaverunt: An vero sancti domini non ambulant in visibus domini? Quod si ambulant in visibus domini: non operantur iniquitatem. Si non operantur iniquitatem non habent peccatum: quoniam peccatum iniquitas est. Exurge in adiutorium mihi domine Iesu: et contra hereticum superbientem oppitulare mihi per apostolum confidentem. Ecce ubi est homo tuus exinaniens se ut impleat te: Ipsum audiamus fratres carissimi: ipsum de hac questione si placet: imo quod placet interrogem. Sic nobis Paule beatissime vtrum

ambulaveris in visibus domini cum in carne adhuc viveres? Respondet. Et unde dicebam: Certum tamen in quod pervenimus in eo ambulemus. Unde dicebam: Numquid circumvenit vos Titus? Nonne eodem spiritu ambulavimus? Nonne hisdem vestigiis? Unde autem dicebam: Quod diu sumus in corpore peregrinamur a domino? Per fidem enim ambulamus: non per speciem. Que certior via domini quam fides ex qua iustus vivit? In cuius alterius vie itinere ad superna tendebam: quando dicebam: omnium autem que retro oblitus in ea que ante sunt extentus: sicut intentionem sequor ad palmam superne vocationis dei in christo Iesu? Postremo in qua alia via cucurrerem quando dicebam: Bonum certamen certavi: cursum consummavi: fidem servavi: Satis sunt ista responsa quibus apostolus Paulum in visibus domini ambulasse dicimus. Sed ab illo et aliud inquiremus: Sic obsecro o Paule quando adhuc in carne vivens: in visibus domini ambulabas: habebas peccatum: an sine peccato eras? Audiamus: vtrum seipsum seducat: an vero quod beatus Johannes eius coapostolus sapiat: quoniam veritas erat in eis? Hic vero respondet: Nonne legistis ubi confitetur dicens: Non enim quod volo facio bonum: sed quod nolo malum hoc ago? Et hoc audivimus. Jam itaque illud interrogemus: Quomodo in visibus domini ambulabas: si malum quod volebas hoc agebas: cum psalmus sanctus intonat dicens: Non enim qui operantur iniquitatem in visibus eius ambulaverunt: Audi continuo respondentem per sententiam consequentem. Si quod nolo inquit ego habeo facio: iam ego non operor illud: sed quod habitat in me peccatum. Ecce quemadmodum qui ambulant in visibus domini non operantur peccatum: et tamen non sunt sine peccato: quia iam non ipsi operantur illud: sed quod habitat in eis peccatum. Hic dicit aliquis. Quomodo agebat quod volebat malum: et quomodo ipse non id agebat: sed quod habitabat in illo peccatum? Interim iam ista questio soluta est: satisque apparuit scripture auctoritate canonice fieri posse: ut ambulantes in visibus domini: quibus non sint sine peccato: non tamen id operantur ipsi. Non enim qui operantur iniquitatem: hoc est peccatum: quia peccatum iniquitas est: in visibus eius ambulaverunt. Jam vero quod ratione possit intelligi: et agens illud propter corpus mortis huius in quo lex peccati habitat: et non ipse agens illud

minus peccatum. Hoc prestant vie domini: ac per hoc quoniam iustus ex fide vivit: ab ista via domini illa alienat iniquitas que est infidelitas. In hac autem via domini: id est in fide pia quisque ambulat: aut peccatum non operatur: aut si quid a deviante committit propter viam non imputatur: et tanquam non fuerit operatus accipit. Et ideo bene etiam sic intelligitur: Non enim qui operantur iniquitatem in vestris eius ambulaverunt: ut hanc iniquitatem significaverit: que recedit a fide: aut non accedit ad fidem. Quod admodum enim ait dominus de iudeis: Si non venissem peccatum non haberet: Nec utique sine villo peccato erat antequam christus veniret in carne: et ex quo venit ceperunt habere peccatum: sed quoddam peccatum certum: id est infidelitatem intelligi voluit: quoniam non crediderunt in eum: ita qui operantur iniquitatem: non quilibet sed hanc ipsam infidelitatem non in vestris eius ambulaverunt: quia universae vie domini misericordia et veritas: utriusque autem in christo est: et propter christum nusquam est. Dico enim christum: ait apostolus: ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum: gentes autem super misericordiam glorificare deum. In hoc igitur misericordia: quia nos redemit: In hoc veritas: quia id quod promisit implevit: et impleturus est quod promittit. Qui ergo operantur iniquitatem: id est infidelitatem: non in vestris eius ambulaverunt: quia in christo non crediderunt. Ergo convertantur et in eum qui iustificat impium pie credant: atque in illo misericordiam peccatis dimissis: et veritate completis promissis: hoc est universas vias domini inveniunt: in quibus ambulantes non operabuntur iniquitatem: quia non tenebunt infidelitatem: sed fidem que per dilectionem operatur: et cui peccatum non imputatur.

Explicit sermo tertius. Incipit quartus.

Quis est frater carissimi qui domino dicit: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis. Etiam dirigant vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Tu non confundar: dum inspicio in omnia mandata tua. Quis est qui hoc dicit: nisi unum quodque membrum christi: vel potius universum corpus christi: Et quod est: tu precepisti mandata tua custodiri nimis: Ultra nimis precepisti: an nimis custodiri: Quodlibet horum intelligam: illam memorabilem nobilissimam sententiam habet dictam: quam greci laudant in sapientibus suis: et latini laudando presentant: ne quod

nimis. Si enim hoc verum est: ut ne quid nimis fiat: quod verum est quod hic dicit: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis: Quod deo aliquid vel nimis precipere vel custodiri nimis vellet: si omnino nimium respicientem dignum esse dicerem: et nos nulla grecorum sapientium auctoritate terrerem: intuentes quod scriptum est: Nonne stultum fecit deus sapientiam huius mundi: et ponit istam sententiam falsam esse crederem: quod dictum est: ne quid nimis: quod divinum eloquium ubi legimus atque cantamus: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis: nisi nos non greca elatio: sed vera ratio reuocaret: Namis quippe dicitur quicquid plus fuerit quam oportet. Nam parum et nimium duo sunt inter se contraria. Parum est quod minus est quam oportet: et nimium plus est quam oportet. Horum in medio modus est: quod dicitur satis est. Cum utique utile sit in vita et moribus: ut amplius quam oportet nihil omnino faciamus: perfecto veram esse sententiam: ne quid nimis: fateri potius quam negare debemus. Sed aliqui latina lingua habet verbum sic abutitur: ut nimis pro eo quod est valde: et positum inveniamus in litteris sacris: et ponamus in sermonibus nostris. Nam et hic: tu precepisti mandata tua custodiri nimis: non nisi valde intelligimus si recte intelligimus: et nimis te diligo: si alicui carissimo dicimus: non utique plus quam oportet: sed valde nos diligere intelligi volumus. Beneque illa greca sententia non habet habet verbum quod hic legitur. Ibi enim est αγαπη: quod est nimis. Hic est autem εφοδρα quod est valde: si aliqui ut diximus: nimis pro eo quod est valde: et dictum invenimus et dicimus: Unde nonnulli etiam latini codices non habent: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis: sed valde. Valde itaque precepit hoc deus: et valde oportet dei custodire mandata. Sed humilis pietas vel pia humilitas: et fides non in memor gratie: quid adiungat attendite. Unam inquit dirigant vie mee ad custodiendas iustificationes tuas. Precepisti quidem tu: sed utinam quod precepisti fiat mihi. Tibi audis utinam: vocem optantis agnosce: et agnita voce optantis: deponere superbiam presumptam. Quis enim se dicat optare quod sic habet in arbitrii potestate: ut nullo indigens adiumento id possit efficere. Ergo si optat homo quod precepit deus: ut det ipse quod precipit rogandus est deus. A quo enim optandus est: nisi ab illo a quo pie luminis omne datum optimum: et omne donum perfectum sancta scriptura teste: descendit. Propter eos autem qui putant habet solo nos ad faciendam iusticiam divinitus adiuvari quod dei precepta

Alia fra. mandata.

Alia fra. prope i mandata.

Alia fra. mandata. Quis est frater carissimi qui domino dicit: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis. Etiam dirigant vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Tu non confundar: dum inspicio in omnia mandata tua. Quis est qui hoc dicit: nisi unum quodque membrum christi: vel potius universum corpus christi: Et quod est: tu precepisti mandata tua custodiri nimis: Ultra nimis precepisti: an nimis custodiri: Quodlibet horum intelligam: illam memorabilem nobilissimam sententiam habet dictam: quam greci laudant in sapientibus suis: et latini laudando presentant: ne quod

viam suā: qđ plerūq; in scripturis ita ponitur: vt a sexu honoratioze homo intelligat: modo locutionis quo significat a pte totū. Neq; em̄ et femina nō beata que nō abijt i consilio impiorū: vbi tamē dictū est: beat⁹ vir. Hic vō nec homo ait: nec vir: sed iunior. Nūquid desperādus est senior? Aut in alio corrigit etiaz senior viam suā q̄ in custodiendo verba dei: An forte admonitio est qua etate potissimū fieri debeat: Scđm illud qđ alibi scriptū ē: Fili a iuuetute tua excipe doctrinā: et vsq; ad canos inuenies sapientiā. Est et alius intellectus: vt ille hic agnoscat filius euangelicus iunior: qui pfectus a patre in regionem longinquam: effudit substantiā suam viuens cum meretricibus prodige: et postea q̄ porcos paut egestatem famemq; perpessus: reuersus est ad semetipsum: et dixit: Surgā et ibo ad patrem meū. In quo enim correxit viam suā: nisi in custodiēdo verba dei: que tanq; panem paternum esuriens concupiuit: Neq; enim corrigeret viam suam frater eius senior qui patri suo dixit: Ecce tot annis seruo tibi: et nunq; mandatum tuuz preterij. Iunior ergo ille correxit viam suam: quaz se ita deprauasse puerfamq; habuisse confessus est vt patri diceret: Jam nō sum dignus vocari filius tuus. Tertius vō intellectus mihi occurrit: quem quidē ego quātum p modulo meo sapio: duobus superioribus antepono: Ut senior agnoscat vetus homo: et nou⁹: iunior. Senior qui portat imaginem terreni hominis: iunior qui celestis: Quia nō pus quod spirituale est: sed quod animale: postea spirituale. Sic q̄ licet q̄libet q̄stū ad etatē ptinet corpis: āno: sa vetustate decrepit⁹: iunior erit apud deuz percepta gratie nouitate conuersus. Et in hoc corrigit iunior viam suam in custodiēdo verba eius: Hoc est verbum fidei quod p̄dicamus: et ipa ē fides que per dilectionē operatur. Sed iste iunior populus: gratie filius: homo nouus: cantator noui cantici: heres testamēti noui: iste iunior non Cayn sed Abel: nō Hismael sed Isaac: nō Esau sed Israel: non Manasses sed Ephraim: nō Heli sed Samuel: non Saul s; Baud: Quid adiugat attendite. In toto: inquit: corde meo exq̄siui te: ne repellas me a mandatis tuis. Ecce orat vt adiuuetur ad custodiēda verba dei: in q̄ dixerat: viam suam corrigere iuniorē. Itaz vtiq; hoc ē: ne repellas me a mādatiis tuis.

Quid est enim a deo repelli: nisi non adiuuari: Mandatis quippe eius rectis atq; arduis humana non cōtemperat infirmitas: nisi pueniens eius adiuuet caritas. Quos autē non adiuuat: hos merito p̄hibetur repellere: et tanq; flamma frama p̄hibeant indigni: ne manum extendant ad arborem vite. Quis est autez dignus: ex quo p vnū hominē peccatū intravit in mūdum: et per peccatum mors: et ita in omnes homines pertransijt: in quo omnes peccauerūt: Sz in debita dei misericordia: sanatur debita nostra miseria. Nam iste qui loquitur et dicit: In toto corde meo exq̄siui te. Et hoc vnde posset: nisi eum auersum ad se ipse cōuerteret cui dicit: Deus tu cōuertens viuificabis nos: et ille p̄ditum quereret et errantem ille reuocaret qui dicit: qđ perierat requiram: et qđ errauerat reuocabo: Inde ē quod et corrigit viam suam in custodiēdo verba dei: illo regente: illo faciente. Neq; enim per se ipse posset: cum Hieremias p̄pheta fateatur et dicat: Scio domine quoniā nō ē hominis via eius: neq; vir ibit et corrigit viam suam. A domino quippe hoc etiam iste supius optauit: vbi ait: Utinam dirigant vie mee. Et h; vbi addidit. In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. Continuo diuinū quesuit auxilium: ne in corde eius dei eloquia sine fructu absconderent: nisi opa iusticie sequerent. Cum eniz hoc dixisset: ad iunxit. Benedict⁹ es domine: deice me iustificationes tuas. Voce dicit: quomodo eas discunt qui faciunt: non quomodo hi qui vt habeant quod loquatur tñmodo meminerunt. Nam vtiq; iam dixerat: In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. Quid ergo adhuc ea querit discere: que abscondita tam custodit in corde: Qđ vtiq; non fecisset: nisi ea didicisset. Ut qđ ergo addidit et dicit: Voce me iustificationes tuas: nisi qz eas vult faciendo discere: non loquēdo: vel memoria retinendo: Quoniā ergo sicut in alio psalmo legit: Bñdictionē dabit q̄ legez dedit: ideo bñdictus es dñe: voce me inq̄t iustificationes tuas. Quia em̄: i corde meo abscondi eloquia tua: vt nō peccē tibi: legē dedisti: da etiā bñdictionē grē: vt faciēdo discā quod intinādo iussisti. Nec satis sint vt vestire mētes sine fastidio nutrant: aliū sermō nē desiderāt que sequūtur.

Explicit sermo quitus. Incipit sextus.

Intitū sermonis est in psalmo huius nobis de quo disputam⁹ hic versus. **In labijs meis: pñciaui omnia iudicia oris tui.** Quid est hoc dilectissimi: quid est hoc? Quis omnia iudicia dei enūciare possit cum inuestigare nō possit? An vō cū aplo exclamare dubitamus: **Altitudo diuitiarū sapiētie et scientie dei: q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius.** Bñs dicit adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo: Et q̄uis p̄tinuo p̄miserit eis omnē veritatē p̄ spiritū sanctū: clamat tamē beatus Paulus: **Expte scimus vt intelligam⁹ spiritu quidē sancto: vnde pignus accepimus perducere nos ad omnē veritatē: sed cū i alia vita post hui⁹ vite speculū: et enigma facie ad faciem venerimus: Quomō ḡ iste dicit: In labijs meis pñciaui omnia iudicia oris tui: Et ille hoc dicit: q̄ paulo ante supiore versu primo dixerat: Doce me iustificationes tuas.** Quo pacto igit enūciauit omnia iudicia oris eius qui vult adhuc discere iustificatiōes eius? An iudicia quidem cūcta iam nouerat: Iustificatiōes autē adhuc discere cupiebat: Hoc vō esset mirabilius: si iam sciebat inscrutabilia dei: et ea que hominib⁹ p̄cepit faciēda nesciebat. Iustificatiōes em̄ sunt: nō dicta sed facta iusticie: opa scz iustorū que imperat deus. Ideo autē dei dicunt: q̄uis a nobis fiant: qz nisi ipō donante nō sūt. Iudicia porro dei sunt: quib⁹ ab eo mūdus: et nūc et in fine seculi iudicat. Sed cū eloquijs dei omnia contineant: et iustificatiōes videlicet et iudicia: cur querit iustificationes discere q̄ eloquia dei se abscondisse i corde dicit: **Ait em̄: In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi.** Tunc secutus adiunxit: **Benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas.** Ac deinde: i labijs meis inquit pñciaui omnia iudicia oris tui. Euidens quidem duo ista inter se esse contraria: imo esse potius amica atqz cōiuncta: vt qm̄ in corde suo abscondit eloquia dei: in labijs suis iudicia ei⁹ pñciet. Corde em̄ credit ad iusticiā: ore autē confessio fit ad salutem. Sed qd̄ inter hec duo mediū posuit: **benedictus es dñe: doce me iustificatiōes tuas: quō cōueniat homini cui⁹ in corde iā sunt eloquia dei: et qui in labijs tuis enūciauit oīa iudicia dei: vt adhuc velit discere iustificatiōes dei: nō inuenit nisi vt eas discere velle intelligat faciendo: non memoria re-**

tinendo et loquēdo: et id a dño demonstrauit debere nos petere: sine quo nihil possumus facere. Sed hoc ante istū: alio iā sermone tractauim⁹. Nūc vō quomō se dixerit omnia iudicia oris dei i labijs suis enūciasse cū dicta sint inscrutabilia: et de quorū p̄fūditate alibi scriptū ē: **iudicia tua abyssus multa: quātū deus donat tractare suscepimus.** Quid ergo hic intelligamus attendite. Nūquid iudicia dei nescit ecclesia? Scit plane. Nam scit vtiqz qualib⁹ dicturus sit iudex viuorum et mortuorū: Venite benedicti patris mei p̄cipite regnū: et qualibus dicturus sit: **Ite in ignē eternū.** Scit inquā: neqz fornicatores: neqz idolis seruientes: neqz illos atqz illos quos ibi apostolus Paul⁹ enumerat: regnū dei possessuros eē. Scit irā et indignatiōz: tribulatiōez: et angustias in omnē animā hominis operantis malū: iudei primū et greci. Gloriam vō et honorē et pacem omni opanti bonuz: iudeo primū et greco. Hec atqz huiusmodi iudicia dei euidenter expressa nouit ecclesia: S; nō ipa sunt omnia: cum sint quedā inscrutabilia: et sicut abyssus multa p̄funda et occulta. An et ipa nota sunt quibusdā excellentioribus mēbris hominis hui⁹ qui cum suo capite saluatore totus est christ⁹? Inscrutabilia em̄ fortasse dicta sunt homi: quia viribus suis ea non potest p̄scrutari. Sed cur nō possit dono spiritū sancti cui⁹ cūqz hoc dñs cōferre dignat: Sic em̄ illud dictū est: **Deus habitat lucē inaccessibilē: et audiui⁹ tamē: Accedite ad eū et illuminamini.** Que vtiqz sic soluit q̄stio: vt inaccessibilis sit viribus nostris: accedat autē ad deū munerib⁹ suis: q̄qz et si nemini omnino sanctorū q̄diu corpus quod corrumpit aggrauat animā: omnia iudicia dei scri concedit: quia reuera multū est ad homines: cum p̄fecto vt aliquid exempli gratia dicam: vnde iudiciorū dei cōficiatur i mensuras: nemo sine iudicio dei sit tardus in animo: vel claudus i corpore: habet tamē vnde dicat ecclesia: hoc est p̄plus acquisitionis: et veraciter dicat: **In labijs meis enūciaui oīa iudicia oris tui: id est nihil iudiciorū tuorū tacui que mihi p̄ eloquia tua innotescere voluisti: sed omnia prorsus in labijs meis enūciaui.** Hoc em̄ mihi videtur significare voluisse qd̄ non ait: oīa iudicia tua: sed oīa iudicia oris tui: id est que mihi dixisti: vt p̄ os eius eloquiū eius intelligam⁹: qd̄ fecit ad nos i reuelationib⁹ sanctorū

pharō: et testamento
ca respiciat in labijs
cessa ecclesia. Benedic
In via et testimonio
datus sunt: quasi in
ips. Et testimonio
mibi certus: mibi b
vne meliorē esse q̄
oīa dicitur sapie et sci
ille ait se iocundat⁹ vt
q̄ in oībus diuitijs. Et
sunt: q̄bus q̄m nos dū
dignat. Eōm dicit autē
nobis: qm̄ cum adhuc po
cipit⁹ p̄ nobis mortuoz
dicat: Ego sum via: et i
namurans atqz p̄sistentia
testimonio dūne erga nos dū
dūo via et iusticia dei
hoc q̄ppe testimonio que in
impleta: em̄ iusticia erga nos q̄
p̄silia sunt expectam⁹: speram
In em̄ ipō filio nō p̄p̄
q̄bus tradit⁹ eis: q̄s nō et cū
his donant: Secus. In m
is: ḡmar: et p̄dicit ab o
qd̄ q̄c⁹ vō dicit⁹ p̄p̄
p̄tes q̄dā ḡmar: q̄dā cōuen
sunt: que duo int se vltē
si exeat nō intelligat in
cōtione disputatiōis: oīqz
et vtiqz vniū alid q̄c⁹
hōi exeat nō ḡmar.
ḡmarū vocant loqz: Sic
dāna exeat nō aduētiā
cos sū dī cōtione atqz catō
lis doctoz disputatiōē cam
fructuōse sunt disputatiōē
veritatē: nūc vō dicit: **Emu
(sicut scriptum ē) mēbra: et
dūoz p̄tinendo inuenit in
banc lūm exeat nōe sit
ga. In iustificatiōis
taboz nō obliuiscar⁹ ver
Ideo vtiqz meditat⁹: vt nō
Et in oīa illa i p̄o psalmo
meditabit⁹ de acce. In die
vt potum⁹ disputamus: me
transim⁹ cū q̄ abscondit in cor
qua dñi: et em̄ dicit in labijs
in oīe eius: et in via testimo
nar sicut in oīb⁹ diuitijs: et g
nō in mādāna eius con
meditat⁹ in iustificatiōis**

plurib⁹: et testamentis duob⁹: q^o omnia iudicia vsq^{ue} in labijs suis enūciare non cessat ecclesia. **Be**it de subiungit: et dicit. **In** via testimoniorū tuorū iocundatus sum: quasi in omnibus diuitijs. **Q**uia testimoniorum dei nihil citius: nihil certius: nihil breuius: nihilq^{ue} grandius intelligim⁹ esse q^{uam} christū: in quo sunt oēs thesauri sapie et scie absconditi. **I**nde et iste ait se iocundatus v^{el} delectatū i hac via: q^{uasi} in oibus diuitijs. **T**estimonia q^{uippe} dei sunt: q^{uibus} q^{uasi} nos diligit: nobis pbare dignat. **C**ōmendat aut^{em} suā caritatē deus i nobis: q^{uoniam} cum adhuc peccatores essem⁹: christus p nobis mortuus ē. **C**ū ergo ipse dicat: Ego sum via: et humilitas ei⁹ carnal^{is} natiuitatis atq^{ue} passionis: euidentia sint testimonia diuine erga nos dilectiōis: pcul dubio via testimoniorū dei christ⁹ ē. **P**er hec quippe testimonia que in illo videmus impleta: etiā futura erga nos q^{uod} sempiterna pmissa sunt expectam⁹: et speram⁹ implenda. **Q**ui enī p^{ro} filio nō peccat: s^{ed} p nob^{is} oibus tradidit eū: quō nō et cū illo oia nob^{is} donauit. **S**equit. **I**n mādati^s tuis garrā: et cōsiderabo vias tuas. **Q**uod grec⁹ h^{oc} εδολεσχησω: Latini interpretes q^{uod}dā garrā: q^{uod}dā exercebor interpretati sunt: que duo inf se vidēt esse diuersa. **S**z si exercitatio intelligat ingenij cū q^{uod}dā delectatione disputatōis: vtrūq^{ue} coniungit: et q^{uasi} ex vtroq^{ue} vnū aliqd t^{em}p^{or}is: vt nō sit aliēa ab h^{om}oi exercitatioe garrulitas. **S**olēt enim garruli vocari loq^uces. **S**ic aut^{em} se i dei mādati^s exercet ecclia aduersus omēs inimicos fidei christiane atq^{ue} catholice: copiosis doctorū disputatōib⁹ garrula: que tūc fructuose sunt disputantib⁹: si nō ibi considerent: nisi vie d^{omi}ni: **U**niuerse autē vie d^{omi}ni (sicut scriptum ē) misericōdia et veritas: quorū duorū plenitudo inuenit in christo. **P**er hanc suauē exercitatioē fit etiā h^{oc} q^{uod} adiu^{git}. **I**n iustificatiōib⁹ tuis meditabor: nō obliuiscar^{is} verborū tuorū. **I**deo vtiq^{ue} meditabor: vt non obliuiscar. **E**tiā b^{ea}t^{us} ille in p^{ri}mo psalmo: in lege domⁱⁿⁱ meditabit die ac nocte. **I**n his oibus que vt potuim⁹ disputauimus: meminimus karissimi eū q^{uod} abscondit in corde suo elo^{quia} d^{omi}ni: et enūciat in labijs suis oia iudicia oris eius: et in via testimoniorū ei⁹ delectatur sicut in oib⁹ diuitijs: et garrēs vel se exercens in mādati^s eius considerat vias eius: et meditat^{ur} in iustificatiōib⁹ ei⁹: ne ob-

liuiscat v^{er}borū eius: p que omnia vtiq^{ue} i lege dei atq^{ue} doctrīa instructus apparet ora re t^uū et dicere: **B**enedictus es d^{omi}ne: doce me iustificatiōes tuas: vbi nihil aliud intelligitur poscere: nisi adiutorū grē: vt q^{uod} iā nouit s^{er}monē: discat et ope. **E**xPLICIT sermo sextus. **I**ncipit sermo septimus de eodem psalmo. **I**hu^{is} psalmi supiora memistis karissimi: adiuuare nos debent ad intelligenda sequētia. **E**tenī que rāq^{ue} ex vnus hoīs psona loquunt^{ur} membra sūt christi: et ad vnū caput rāq^{ue} ad vnū p^{ri}ncipēs corpus. **N**ēpe supius dixerat: **I**n quo corrigi iunior viam suā: in custodiēdo verba tua. **E**cce nūc apertus vt id faciat: poscit auxiliū. **R**etribue: inq^{uit}: suo tuo viuam et custodiam v^{er}ba tua. **S**i bona p bonis sibi postulauit retribu: nam custodierat v^{er}ba dei. **N**on aut^{em} dixit: **R**etribue suo tuo: q^{uod} custodiui v^{er}ba tua: tanq^{uam} mercedem bonā p bono obediētie flagitaret: s^{ed} dixit: **R**etribue suo tuo: viuam et custodiā v^{er}ba tua. **Q**uid ē aliud: q^{uod} diceret mortuos ea custodire nō posse infideles videlicet: de q^{uibus} d^{icit}: **S**ine mortuos sepelire mortuos suos: **Q**uapropt^{er} si mortuos itelligimus infideles: viuos autē fideles: q^{uoniam} iustus ex fide uiuit: non p^{oss}it custodire verba dei nisi p fidem: q^{uod} p dilectionē opatur. **H**anc sibi poscit q^{uod} dicit: **R**etribue seruo tuo: viuam et custodiā v^{er}ba tua. **E**t q^{uoniam} aū fidem nō homini debent: nisi mala p malis: retribuit aut^{em} deus p indebitā gratiam bona p malis. **H**anc retributionē rogat q^{uod} dicit: **E**cce nūc retribue suo tuo: viuam et custodiā verba tua. **Q**uatuor enī retributiones sūt: **A**ut enī mala p mal^{is} retribuuntur: sicut deus ignē eternū retribuitur^{is} ē impijs. **A**ut bona p bonis: sicut regnū eternum retribuiturus est iustis. **A**ut b^{ona} p mal^{is}: sicut christus p grām iustificat impijs. **A**ut mala p bonis: sicut iudei p maliciam psecuti sūt christū. **H**arū q^{uatuor} retributionum duo p^{er}ores p^{er}tinet ad iusticiā: vt retribuunt mala p mal^{is}: bona p bonis: tertia p^{er}tinet ad misericōdiam: vt retribuāt b^{ona} p malis: quartā deus nescit: nulli enī malū p^{ro} bono retribuit. **H**ec at^{em} quā tertio loco posuit: p^{er}missa necessaria est. **N**isi enī deus retribueret bona p malis: nullo mō essent q^{uibus} retribueret bona p bonis. **A**ide illuz Saulū postea Paulū. **N**on ex opib⁹ indēt iusticie q^{uod} nos secum⁹: s^{ed} s^{er}monē suā misericōdiā sal

Alia lra. hanc sicut

Alia lra. i iustifica me i sermōes tuos

Alia lra. hanc sicut

Alia lra. hanc sicut

uos nos fecit p lauacru regenerationis .
 Et iteru . Qui pus sui blasphemus z perse-
 cutor z inuoriosus: s misericordiam consecutus
 sum: qz ignorans feci in incredulitate . Et
 iteru: Consiliu aut do tacs misericordiam cose-
 cutus a dno: vt fidel essem: s est vt viueret:
 Quia iustus ex fide viuit . Adortuus ergo
 erat pus p sua iniusticiay: anqz viueret per
 dei gram . Ipam porro sua morte sic confi-
 tetur . Adueniente aut inqt madata pecca-
 tum reuixit: ego aut mortuus sum: z inuen-
 tum est mihi mandatū qd erat in vitā: hoc
 eē in mortē . Retribuit q illi deus bonū p
 malo: hoc est vitā p morte: talem scz retri-
 butionem qual hic poscit vbi dicit: Retri-
 bue suo tuo: viuā z custodiam vba tua: et
 vixit z custodiunt verba eius: et ptnere ce-
 pit ad aliā retributionē: in q retribuentur
 bōa p bonis . Propf quā dicit: Bonū cer-
 tamen certavi: cursum cōsummaui: fidem
 seruau: de cetero posita est mihi corona iu-
 sticie: quā reddet mihi dñs in illa die iust
 iudex . Et iustus retribuēdo bōa p bo-
 nis: quia pus misericors retribuēdo bōa p
 mal: qz iusticia q retribuunt bona
 p bonis: nō est sine misericordia: qz z b scriptū
 est: Qui coronat te in miseratōe z misericor-
 dia . Qui enī dixit: Bonū certamen certa-
 ui: qñ viceret: nisi illo donāte d q ait: Bra-
 tias deo q dat nobis victoriā p dñm nrm
 Iesum christū . Et q cursum cōsummauit
 qñ curreret: qñ pueniret: nisi illo adiuuāte
 de quo ait: Igit nō volētis neqz curretis:
 s misericors ē dei: Et q fidē seruau: quādo
 id faceret: nisi vt ipse ait: Misericordiaz cōse-
 cutus vt fidel esset: Nūqz q se extollat hūa-
 na supbia: donis suis deus retribuit bona
 pnia . Sed iste q iā orat z dicit: Retribue
 seruo tuo viuam: si penitus iam esset mor-
 tuus nō oraret: s ab illo accepit inuituz bo-
 ne psciētie: a quo vitam poscit obedientie .
 Habebāt enī aliquā fidē q dicebāt: Bne
 auge nobis fidem . Ille vō z incredulita-
 tem suam confitebatur: nec fidem diffite-
 batur: qui cum esset interrogatus vtrum
 crederet: ait: Credo dñe: adiuua increduli-
 tatem meā . Jam vtiqz viueret incipiēs po-
 stulat vitā: q credens orabat obedientiam:
 nō p ea seruata pnia: sed vt fuerit auxiliuz .
 Vita qppe crescēte iuuenescit p omnē diē:
 q renouat de die in diē . Sciens aut verba
 dei nō posse custodiri p obedientiā: nisi vi-
 deant p intelligentiā: hoc quoqz orationi
 addidit z dicit . Revela oculos me

os: z cōsiderabo mirabilia de lege
 tua . Ad hoc etiā illud ptnet qd adiungit .
 Inquilinus ego sum in terra .
 Sive vt nonnulli codices habēt . Incola
 ego sum apud te in terra: ne absco-
 das a me madata tua . Qd enī ait su-
 perius: reuela oculos meos: hoc postea di-
 xit: ne abscondas a me: z qd ibi dixerat mi-
 rabilia de lege tua: hoc alio loco repetens
 ait: mandata tua . Nihil est aut mirabilius
 in madata dei q diligite inimicos vros:
 hoc est: retribuite bona p malis . Sed de
 isto inqclinatu vel incolatu nō est fmo coar-
 tandus: z ideo nō iste de hac re: s alius ex-
 pectandus z dño adiuuante reddēdus ē
 sermo .

Explicit sermo septimus . Incipit fmo
 octauus de versu psalmi qui dicit: Inco-
 la ego sum in terra: nō abscondas a me mā-
 data tua . Occupuit aīma mea desiderare
 iustificatōes tuas in omni tpe .

Expectatōi caritatis vře de sequē-
 tibus huius magnissimi psalmi ser-
 mo reddēdus est: ab illo vsu scilicet
 vbi ait . Incola ego sum in terra:
 non abscondas a me madata tua .
 Sive vt nonnulli codices habēt . Inqui-
 linus ego sum in terra . Qd enī est in
 greco παροικος . Aliqui nri inqclin: ali-
 qui: incola: nōnunqz etiam aduenā inter-
 pretati sunt . Inquilini nō habentes ppriā
 domū: habitāt in aliena . Incole autēz vel
 aduene vtiqz aduentich pibent . Vbi ma-
 gna de aīa exorūt questio . Itēz enī fm cor-
 pus dictum videri pōt: incola vel aduena
 vel inqclinus sum in terra: cum de terra cor-
 pus originē ducat . Sed in hac pfundissi-
 ma questione nihil audeo definire . Sive
 enī ppter aīam que absit vt putet ex terra:
 merito dici potuerit inqclinus vel incola vř
 aduena ego sum in terra: Sive fm totū ho-
 minē: qz padisi aliqñ ciuis fuit: vbi vtiqz si
 erat q ista dicebat . Sive qd est ab oi pro-
 uersa liberius: nō omīs hō possit hoc dice-
 re: s cui patria pmissa est eterna i cel: Hoc
 scio qz temptatio est vita hūana sup terrā:
 z iugum graue est sup filios Adā . Verum
 me plus delectat fm istā disputare sētētiāz
 vt ideo nos in terra inquilinos vř incolas
 esse dicamus: qz supnam patriā vř pignus
 accepim: z quo pueniētes nunqz inde mi-
 gremus: inuenim . Itēz z ille q in alio psal-
 mo dicit . Inqclinus ego sum apud te z pere-
 grin: sicut oēs pres mei: nō ait: sicut oēs

Alia lra
 t Incola
 Alia lra
 tion

Alia lra
 t Incola
 Alia lra
 tion
 dicitur dicitur sicut oēs pres
 pculatio volu itelligi i cel
 r anba pognatio: gamin p
 tre i pparat . De qd i p
 hōra . Et enī fide motu
 s acceptent pmissio: s
 tes z saluātes z cōfiteant
 pogni sunt sup terram .
 cō: vltimū qz patriā quā
 nō memores essent a dō
 vltimū tpe reuertendi .
 petitū est celestē: dō nō
 de vocari de' eorū pparat
 tam . Et illud qd legim: s
 pōt pognamur a dō: pōt
 esse oīs: s fidelis . Pōt enī oīs
 videm' qd hie verbis apōlō
 dicitur: s hū sumus i corpō
 a dño: Per fidem enī ambulam
 nō p specem: vt intelligim' eorū
 pognatio ē ambulat p fidē .
 ita de de' nō pōt nec pōt
 nec ien image sūi sū: nō pōt
 vti in tra pognatōe: qñ ibi sunt
 carni nō sūnt . Pōt enī hūa
 ac pōt sūnt in terra aduēn
 rigne . Vti ait alia i nō pparat de
 pōt enī apud mortē domū
 inferos ē terrigenis anē hōe
 ripsi pogni z inqclin: nō hōe
 dei a quo sunt alienigenē .
 sicut cūtatē qz nō ē hōe
 dō incipientis' apōlō: sicut
 chie pogni z inqclin: sicut
 r domesticū dei . sicut sūnt
 sūnt dei pōt pogni . Qui vō
 pōt de cipi sūnt in tra pogni: qz
 pulus sūnt in tra pogni: qz
 nō . Dicit itaqz: Incola ego
 ne abscondas a me madata
 dem sūnt a qbus de' abscondit
 hōe illa vtiqz deus voluit p
 vtiqz multa clara sūnt: tam
 sūnt . Nam qd est clarus: sicut
 num deum nū ex pōt corde
 aīa nra: vt nra nra: vt nra
 tūi tāqz tāqz: qñ dōus dicit
 tota lex pendet p pōt . Et qd
 vtiqz ista madata: pōt
 vtiqz plurimū in dō: nota
 pōt fidel' ne abscondat sicut
 sicut certū abscondit: sicut
 sicut: sicut est vtiqz vt dicit
 sicut: sicut interrogat de ali

boies: si dicendo sicut oēs pres mei: iustos
 pculdubio vult itelligi q̄ eū tpe p̄cesserūt:
 ⁊ in hac pegrinatiōe gemitu pio supne pa
 trie suspirarūt. **De** q̄b̄ scriptuz est ad He
 breos. Scdm̄ fidē mortui sunt hi oēs cum
 si accepissent p̄missiones: s̄ lōge eas vidē
 tes ⁊ salutātes ⁊ cōfidentes: qz hospites et
 pegrini sunt sup̄ terram. Qui enī talia di
 cit: ostendūt qz patriā querūt. Et si q̄dem
 eius memores essent a q̄ discesserāt: habu
 issent tps reuertendi: **H**ūc aut̄ meliorē ap
 petūt: id est celestē: ideo nō pfundit de his
 de⁹ vocari de⁹ eorū: p̄parauit enī eis ciui
 tatem. Et illud qd̄ legim⁹: q̄ diu sum⁹ i cor
 porē pegrinamur a dño: pōt intelligi s̄ nō
 esse oim̄: s̄ fidelis. **N**ō enī oim̄ est fides. Et
 videm⁹ qd̄ his verbis ap̄ls iūgat. **L**ū enī
 dixisset: q̄ diu sumus i corpe pegrinamur
 a dño: **P**er fidem enī ambulam⁹ inquit: ⁊
 nō p̄ speciem: vt intelligerem⁹ eorū eē istaz
 pegrinatiōē q̄ ambulāt p̄ fidē. Infideles
 aut̄ q̄s de⁹ nō p̄sciuit nec p̄destinavit p̄for
 mes fieri imagis filij sui: nō p̄nt veracit̄ di
 cere se in fra pegrinos: qm̄ ibi sunt vbi fm̄
 carnē nati sunt. **N**ō enī hnt̄ alibi ciuitates:
 ac p̄ hoc nō sunt in terra alienigene: s̄ ter
 rigene. **U**n̄ ait alia scriptura de quodam:
Posuit enī apud mortē domū suā: ⁊ apd̄
 inferos cū terrigenis axes suos. **S**ūt aut̄
 tripi pegrini ⁊ inq̄lini: nō huic terre: s̄ p̄plo
 dei a quo sunt alienigene. **U**n̄ credētib⁹ ⁊
 sanctā ciuitatē que nō est de hoc mūdo ha
 bere incipientib⁹ ap̄ls dicit. **I**git̄ iam non
 estis pegrini ⁊ inq̄lini: s̄ estis ciues sc̄toꝝ
 ⁊ domestici dei. **I**pi q̄ sunt ciues terreni: q̄
 sūt dei p̄plo pegrini. **Q**ui vō ciues sunt in
 p̄plo dei: ipi sūt in fra pegrini: qz totus idē
 pulus q̄ diu est in corpe pegrinat a domi
 no. **B**icat itaqz: **I**ncola ego sum in terra:
 ne abscondas a me mādāta tua. **S**z qui tā
 dem sūt a q̄bus de⁹ abscondit mādāta sua:
Nōne illa vbiqz deus voluit p̄dicari: **U**n̄
 nam q̄ multis clara sunt: tam multis cara
 sunt. **N**am qd̄ est clarius: q̄ diliges domi
 num deum tuū ex toto corde tuo: ⁊ ex tota
 aīa tua: ⁊ ex tota mēte tua: ⁊ diliges primū
 tuū tāq̄ teipm̄: **I**n q̄bus duob⁹ mādatis
 tota lex pendet ⁊ p̄phete. Et q̄s est quē la
 teant ista mādāta: **R**empe ⁊ oibus fidei
 bus: ⁊ plurimis infidelibus nota sunt. **C**ur
 q̄ poscat fidel̄ ne abscondat sibi: qd̄ nec in
 fidei cernit abscondi: **A**n qz deū nosce diffi
 cile est: p̄sequens est vtiqz vt diligas dñm
 deū tuū: difficile interrogat̄ ne aliud p̄ alio

diligat. **N**am p̄ximū facilius esse videt̄ co
 gnitio. **O**m̄is q̄ppe hō est oī homi p̄xim⁹:
Nec vlla cogitāda est lōgiquitas generl:
 vbi est natura cōmunis: q̄q̄ nec p̄ximuz
 nouerat q̄ dño ait: **E**t q̄s est meus p̄xim⁹:
Qū illi est p̄positus hō q̄dam: q̄ descēdēs
 ab hierl̄m in hiericho: incidit in latrones:
 cui p̄ximū nō fuisse: nisi q̄ cum illo fecit mi
 sericordiā: ip̄e q̄ iterrogauerat: iudicauit:
Patuitqz in facienda misericōdia: neminē alie
 nū esse putādū ab eo q̄ diligit p̄ximū. **S**z
 multi nec seipos nouerūt: qz ⁊ seipm̄ nosce
 quemadmodū hō sibi d̄z innotescere: non
 omniū hominū est. **Q**uō q̄ diligit p̄ximuz
 tanq̄ seipm̄: q̄ nescit ⁊ seipm̄: **N**ō enim fru
 stra ille fili⁹ iunior q̄ p̄fectus est in regionē
 longinquā: vbi dissipauit s̄bam suā: viuēs
 p̄dige vt diceret: **S**urgā ⁊ ibo ad patrem
 meuz: p̄us reuersus est in semetipm̄: nisi qz
 tam lōge pegrinat⁹ est: vt relinqueret etiaz
 semetipm̄: nec tñ reuertere ad se si oim̄
 do nesciret se: nec diceret: surgam ⁊ ibo ad
 p̄rem meū: si penitus ignoraret deū. **Q**uo
 circa ⁊ aliq̄tenus ista sciunt: ⁊ vt maḡ ma
 gisqz sciunt: nō immerito scienda poscūt.
Quapropter vt sciam⁹ diligere deū: scien
 dus est de⁹: **E**t vt sciat hō diligere p̄ximuz
 tāqz seipm̄: p̄us d̄z diligēdo deum diligere
 seipm̄. **Q**d̄ vñ poterit: si nescit deum: si ne
 scit ⁊ seipm̄: **R**ecte itaqz d̄z deo: **I**ncola
 ego sum in terra: ne abscondas a me mādā
 ta tua. **A**derito nāqz abscondunt eis q̄ non
 sunt incole in terra. **N**ec enim mandata:
 et si audiunt: non sapiunt: quia terrena sa
 piunt. **Q**uorum autem conuersatio in cel
 cel est: inq̄tū h̄ p̄uersant̄ p̄fecto pegrinan
 tur. **P**etant itaqz ne abscondant̄ ab eis mā
 data dei: p̄ q̄ ab h̄ incolatu liberēt diligen
 do deū: cū quo in eternū erūt: ⁊ diligendo
 p̄ximū: vt illic sit vbi ⁊ ipi erūt. **Q**uid aut̄
 diligēdo diligit: si ip̄a dilectio nō diligit:
Un̄ p̄sequens iste incola i terra: cū dei mā
 data ne sibi absconderent̄ orasset: in q̄b⁹ di
 lectio p̄cipit vel sola v̄l maxime: ⁊ ip̄ius di
 lectōis dilectionē se velle habere p̄clamat
 dicēs. **C**oncupiuit aīa mea deside
 rare iustificatiōes tuas: in oī tpe. **L**audabil̄ est ista concupia: nō damnabil̄.
Nō de hac dictū est: nō cupisces: s̄ de il
 la qua caro cupiscit aduersus sp̄m̄. **B**e
 hac aut̄ bona cupia qua cupiscit sp̄it⁹
 aduersus carnem: quere vbi scriptuz sit: ⁊
 inuenies. **C**ōcupia itaqz sapie deducit ad
 reguū: **E**t multa alia repunt̄ bone cupie

testimonia. Sed h̄ sane interest: q̄ nō tacetur q̄d ꝑcupiscat q̄n̄ bona cōmemorat cōcupiscētia: cū aut̄ nō addit q̄d ꝑcupiscat: s̄ sola ponit: nō nisi mala intelligit: sicut in h̄ q̄d cōmemoravi. Cōcupiscētia itaq̄ sapientie deducit ad regnū: si nō adderet sapientie: nullo mō diceret: concupia ꝑducit ad regnū. At v̄o ap̄ls q̄d posuit. Concupiscētiā nesciebam: nisi lex diceret: Nō cōcupisces. Nō utiq̄ addidit cuius rei ꝑcupiscētia: v̄t q̄d nō ꝑcupisces. Tertuz ē enī nō intelligi cum ita dicit: nisi malā cōcupiscētiā. Quid ḡ huius aīma ꝑcupiuit? Desiderare inq̄t iustificatiōes tuas in omī tempe. Credo nōduz eas desiderabat q̄n̄ ꝑcupiuit desiderare. Iustificatiōes autē facta sunt iusta: id est opa iusticie. Cuz itaq̄ nōdum habeat: z q̄ iam desiderat: q̄s lōge ab his erat q̄ adhuc eas desiderare concupiscebat: Et q̄s lōgius ab eis sunt: q̄ neq̄ hoc adhuc ꝑcupiscūt. Adirū est autem quomodo cōcupiscatur desideruz: nec sit sit i nobis ꝑcupiscētia: cur? iā sit i nob. Neq̄ enim pulchrū aliq̄ corpus est: sicut aurum: vel caro aliq̄ speciosa quā pōt hō cōcupiscere nec habere: qz extra posita non ē in homie. Quis nesciat in hoīe esse ꝑcupiscētiā: in homie esse desiderū: Cur ergo nō ꝑcupiscit: vt habeat q̄si forinsecus inferatur? Aut quō haberi eius ꝑcupia sine ipso pōt: cum nō sit z ipm̄ q̄d aliud q̄ concupiscētia: Nam z desiderare ꝑculdubio cōcupiscere ē. Quis est enī iste mirabil atq̄ inexplicabil languor? Et tñ est. Nā z egrotus q̄ fastidio laborat: z vult euadē h̄ malū cōcupiscet utiq̄ desiderare cibū dū ꝑcupiscit nō h̄re fastidiū. S; h̄ fastidiū morb⁹ ē corpis. Cōcupia v̄o qua ꝑcupiscit desiderare cibū: hoc est carere fastidio: in animo est: nō in corpe: z habz eaz nō gutturis aut fauciu delectatio: q̄ fastidio restringit: s; recuperāde ratio sanitatis: qua appellanduz esse fastidiū puidet. Et iō nō est mirum si appetit animus vt appetat corpus: quādo appetit anim⁹: nec appetit corpus. Cū aut̄ vtrūq̄ animi ē: z vtrūq̄ ꝑcupia ē: cur non ꝑcupisco desiderium iustificationum dei? Quomō in vno eodemq̄ animo meo habeo ꝑcupiam desiderij huius: z ipm̄ nō habeo desiderium? Aut quō ista duo sunt: z nō vnum? Et q̄d enī ꝑcupisco desiderare iustificatiōes tuas: ac nō ipas iustificatiōnes potius q̄ earū desiderium ꝑcupisco? Aut quo pacto possum iustificationū desi-

deriū cōcupiscere: z ipas iustificatiōes nō ꝑcupiscere: cum ideo earū desiderū cōcupiscam: quia ipas habere concupio? Qd si ita est iam ipas utiq̄ concupisco. Quid igit opus est vt earū desiderū ꝑcupiscas: cum iam id habeas: z habere me sentiam? Non enim possum cōcupiscere desiderū iusticie: nisi concupiscendo iusticiā. An hoc est q̄d superius dixi q̄ diligenda sit etiam ipa dilectio qua diligis q̄d diligi oportet: sicut odio habenda est dilectio qua diligitur q̄d diligi non oportet? Odio q̄ppe habuimus ꝑcupiscētiā nram: qua caro ꝑcupiscit aduersus sp̄m: Et q̄d est ista concupiscētia: nisi mala dilectio? Et diligim⁹ cōcupiscētiā nostram: qua sp̄s cōcupiscit aduersus carnem. Et q̄d est ista cōcupiscētia: nisi bona dilectio? Cū aut̄ dicit diligēda ē: q̄d aliud dicit: q̄ ꝑcupiscēda ē? Quocirca quomā recte ꝑcupiscunt iustificationes dei: recte cōcupiscit ꝑcupia iustificationū dei. Hoc enim alio mō sic potest dici: Si recte diligunt iustificationes dei: recte diligitur dilectio iustificationū dei. An aliud est concupiscere: aliud desiderare? Nō q̄ non sit ꝑcupia desiderium: sed qz non omnis ꝑcupia desiderū est. Concupiscuntur enī z q̄ habent: z que nō habent. Nam cōcupiscendo fruit homo rebus quas habz: desiderando aut̄ absentia ꝑcupiscit. Desiderium ḡ q̄d est: nisi rerū absentū cōcupiscētia: Sed dei iustificatiōes absentes eē quō possunt: nisi quādo nesciūt? An z q̄n̄ sciuntur z nō fiunt: absentes habēde sunt? Nam q̄d sunt iustificationes: nisi opera iusta: non vba? Ac ꝑ hoc possunt infirmitate anime nō desiderari: z ratioe mētis v̄t: videt q̄s sint v̄tiles atq̄ salubres: pōt earū desiderū concupisci. Sepe enī q̄d agēdū sit videm⁹: nec agimus: qz non delectat vt agamus: z cōcupim⁹ vt delectet. P̄uolat intellectus z tarde sequit: z aliq̄n̄ nō sequitur humanus atq̄ infirmus affect⁹. Nō ḡ desiderare cōcupiscebat: q̄ bona esse cernebat: cupiēs eorū habere delectationes: quorū potuit videre rationē. Nō autē ait: concupiscit: s; concupiuit aīa mea desiderare iustificatiōes tuas. Fortasse quippe talis erat iste incola in terra: q̄ iam puenerat ad id q̄d cōcupiuerat: iamq̄ desiderabat eas: quānz se desiderio aliq̄n̄ concupisse cōmemorat. Si aut̄ desiderabat: cur non habebat? Nō enim aliq̄d impedit quo minus habeant iustificatiōes dei: nisi qz non

desiderat: cum nō in eas: cum
quā dicitur: Nō habet
facere: Nam ꝑcupiscit
cum tunc crederet in iusticia
Et quibus quāsi q̄ ad id
cōdit: Nō ē enim vt iusticia
les: dicitur: deinde vt iusticia
cupiscit: postremo vt iusticia
sanitate delectet carū: q̄p
larano delectabat. Et q̄d
iūte plura est: alio mō ad
cōmodus differit.
Explicit sermo octauus. In
nomine de eo q̄ dicit: In
maledicē q̄ declinat a maledicē
ad id: Nā z iusticia tua me
est: Nō me iusticia tua
Salui hui⁹ que tractāda
Par admonēt nos: curāz
recedat. Et cum dicitur
cupiuit aīa mea desiderare iusticia
tas in omī spe: s; in rebus ꝑ
lari aduersus: Quia z in laboꝝ
rebus debz delectari iusticia: nec
pote volūta reuoluit: vt turbu
pote delectat: s; angustia est in
p̄mo laboꝝ. In rebus v̄t
bos: maledicē qui declinat
dans tuis. Super cui delectat
nas tuis. Aliud est q̄p maledicē
mutam vel q̄ ignorat in iusticia
ab eap̄ sapientiam delectat: sicut
q̄ nos mortali in h̄re nō q̄p
lectant enī eos: sicut v̄t: ac
dico dei q̄d sicut maledicē
facillime nullo mōtante reuocāte
dicit: tardat imple: poterat
perbiā declinat: Et ecce ita
iusticia erumna mouebit: quodā
reditaria est in rebus iusticia
dicit: Adam v̄tes: nō v̄tes
ignorat: s; iusticia in rebus
elicit: est ad quā miseriam p̄
scire cupiēs: s; interroq̄do in
rebus. Vide aut̄ quē admodū
rūse: In rebus iusticia: nō aut̄
q̄ declinat: a mandatis tuis: vt
um ꝑmodū v̄tes: vt v̄tes in
iusticia maledicē q̄ declinat. In rebus
v̄tes illo terrenū exemplo a
rebus hui⁹ mōdi etiaz labore re
v̄tes amimus voluptate. Et q̄
iusticia deponit in rebus: et

desiderant: dum nō in eas caritas feruet: quaz claritas lucet. An habebat eas atqz faciebat: Nam paulo post dicit. Seru' autem tuus exercebat in iustificatiōib' tuis. Sz quibus quasi gradib' ad eas pueniat: ostendit. Prius ē enim vt videat: q̄ sint vtilis et honeste: deinde vt earū desiderū cōcupiscat: postremo vt pficiente lumie atqz sanitate delectet earū et operatio: quarū sola ratio delectabat. Sz ea que sequūt: qm̄ ista iste plixus est: alio fm̄ōe adiuuāte dño cōmodius differētur.

ExPLICIT vmo octauus. Incipit sermo nonus de eo qd dicit: Incepisti supbos: maledicti q̄ declinant a mādatiis tuis: vsqz ad id: Nā et testimonia tua meditatio mea est: et solatio mea iustificatiōes tue.

Psalmi hui' que tractāda s̄sequuntur admonēt nos causas nre miserie recordari. Etenim cum dixisset: Concupiuit anima mea desiderare iustificatiōes tuas in omī tpe: siue scz in rebus p̄speris: siue in aduersis: Quia et in laborib' et doloribus debz delectari iusticia: nec ita ē tēpore diligēda tranquillo: vt turbulento tēpore deserat: s̄ amplectēda est in omī tpe: p̄tinuo subiecit. **I**ncepisti superbos: maledicti qui declinat a mandatis tuis. Supbi enī declinat a mādatiis tuis. Aliud est q̄ppe mādata dei p̄ infirmitatem vel p̄ ignoratiā non implere: aliud ab asp̄ supbiam declinare: sicut fecerunt q̄ nos mortalit' in hec mala genuerūt. Belectauit enī eos: Eritis sicut dii: ac si a mādato dei qd sibi eum mādasceiebāt: et qd facillime nulla infirmitate reuocāte: impediēte: tardāte implere poterāt: per hāc supbiā declinarūt: Et ecce ista tota dura et infelix erumna mortalit': quodāmodo hereditaria est increpatio supboz. Qm̄ enim dixit de' : Adam vbi es: nō vbi esset deus ignorabat: s̄ supbus increpabat: et vbi tūc esset: id est ad quā miseriam puenisset: non scire cupiebat: s̄ interrogādo increpās adinonebat. Quidē autē quēadmodū cum dixisset: Incepisti supbos: nō ait maledicti q̄ declinauerūt a mandatis tuis: vt illd̄ tantum p̄morū hoīm pctm̄ veniret in mētē: s̄ ait: maledicti q̄ declinat. Sportebat enim vt oēs illo tererent exemplo a diuinis nō declinare mādatiis: et diligēdo iusticiā i oī tpe: in hui' mūdi etiaz labore recipe qd in paradisi amissimus voluptate. Sz qm̄ supbi nec in tāta deponūt increpatioē ceruicēz:

et cum sint deieci laboris mortisqz supplicio: extollūt typo: imitātes clationē cadētūz: irridētes humilitatē surgentiū: p̄ eis orat corpus chasti cum dicit. **A**ufer a me opprobrium et contemptus: qz testimonia tua exquisiui. Testimonia grece martyria nuncupant: quo vbo iam vtimur p̄ latino. Unde illos q̄ p̄pter testimoniū chasti diuersis passionib' humiliati sunt: et vsqz ad mortem p̄ veritate certarunt: nō testes qd latine vtiqz possemus: s̄ grece martyres appellam'. Qm̄ hoc ergo familiari' auditis: et dulci' sic accipiam' s̄ vba tanq̄ dictū sit. Aufer a me opprobrium et contemptus: qm̄ martyria tua exquisiui. Chasti corpus ista cū dicit: nunqd̄ ab impijs et supbis audire opprobrium atqz contemptus vllā deputat penā: cū potius inde pueniat ad coronam: Cur q̄ quasi graue aliqd̄ et intolerabile a se poscit auferri: nisi qz vtdixi orat p̄ ipis inimici suis qd' eē p̄spicit noxiū obijcere sanctū nomē chasti tāqz opprobrium chustianis: et eius a iudeis irrissā crucem tanqz humilitatis chustiane medicinam: qua sola tumor ille sanas qd̄ inflati cecidimus: et iacentes amplius intumimus eadem supbia p̄manente et crescente contemnere. Bicat itaqz corpus chasti: iā enim diligere didicit inimicos suos: dicat domio deo suo: Aufer a me opprobrium et contemptus: qz martyria tua exquisiui: id est opprobrium: quod ideo audio: et contemptus qd̄ ideo p̄temnoz: qz martyria tua exquisiui: aufer a me. Inimici enī mei quos a me p̄cipis diligi: q̄ magis magisqz moriuntur et p̄eunt: cuz martyria tua p̄temnat et criminantur: in me p̄fecto reuiuiscūt et inueniuntur: si martyria tua venerent in me. Ita factum est: hoc videmus: ecce martyriū chasti et apud homines: et in hoc mūdo nō solū non est opprobrium: sed magnū ē ornamentum. Ecce nō solum in p̄spectu domi: verumetia in p̄spectu hoīm iā p̄ciosa ē mors sanctorū eius. Ecce nō solū non contemunt: verūetiam magnis honorib' p̄feruntur martyres eius. Ecce filius ille iunior: q̄ p̄ porcis quos pascebat: id est p̄ immūdis demonibus quos colebat p̄ticulā suā in paucissimis chustianis p̄cedentem p̄sequēbat: iam nunc in tam multis et magnis popul' gentium martyres q̄bus ingerebat opprobrium religioisissime p̄dicans: et maximis laudibus quos p̄temnebat exultans: mortuus erat et resurrexit: p̄ierat et iuēt' ē.

lia: nec animas aggrauabūt: si diligēti cōsideremus: non eis nos: s; ipa nobis potē adhibebūt: nos autē deo. Unde alteri⁹ psal mi verba illa sunt: Adhī autem adherere deo bonum est: vt viuāt corpora ex nobis adherēdo nob: nos autē viuamus ex deo: quia nobis adherere deo bonum est. Adhēsio quippe ista de qua dictum ē: adhēsio pamento aīma mea: non consuetudōe carnis et anime: q̄uis et ipam quidam intellexerint: sed carnalem magis anime affectuz quo caro cōcupiscit aduersus sp̄m: significare mibi vidē. Quod si recte accipitur: pfecto qui dicit: Adhēsio pamento aīma mea: viuifica me fm̄ verbum tuuz: non id orat vt de corpore mortis huius: morte ipsius corporis interueniēte soluat: qd̄ dies vltimus vite huius: q̄ propter eius breuitatez nō potest esse diuturnus quādoq; futurus est: sed vt cōcupiscentia q̄ concupiscatur aduersus sp̄m magis magisq; minuatur: et concupiscētia qua cōcupiscit aduersus carnē magis ac magis augeat: donec ista consumat in nobis: et illa consumetur p sp̄m sanctum qui datus ē nobis. Bene autē non ait: viuifica me fm̄ meritū meum: s; ait: fm̄ verbum tuū. Qd̄ quid est aliud: nisi fm̄ promissum tuū: Filius pmissionis vult esse nō fili⁹ elatōis: vt fm̄ gratiam firma sit promissio omni semini. Hoc enim verbū pmissionis in Isaac vocabitur tibi semen: hoc est nō qui filij carnis hi filij dei: sed filij pmissionis deputant in semine. Nam qd̄ erat ip̄e p seipm̄ in eo qd̄ sequitur: confitef. **Vias meas enunclauit: et exaudisti me.** Nonnulli q̄dez codices habēt: vias tuas: sed plures et maxime greci vias meas: hoc est malas. Nam hoc mibi vidē dicere: Peccata mea cōfessus sum: et exaudisti me: hoc est vt dimitteres ea. **Doce me iustificatōes tuas.** Confessus sum vias meas: delesti eas: doce me tuas. Sic doce me vt agaz: nō vt tāmmodo sciam qd̄ agere debeā. Sicut enī dictum est de dño q̄ nō nouerat peccatū: et intelligit nō fecerat: sic et iusticiā ille vere dicendus ē nosse q̄ facit. Proficiētis hec oratio ē. Nam vtq; si omnino non faceret: pfecto illa supiora nō diceret: Seruus autem tuus exercebat in tuis iustificatōib⁹. Nō q̄ in qb⁹ exercebat has vult a dño discere: s; ab istis ad alias pficiēdo: velut crescēdo desiderat puenire. Deniq; adiūgit et dicit **Viam iustificationū tuarū**

insinua mibi. Vel vt nonnulli codices habēt: instrue me: quod exp̄sius de grece dicitur: fac me intelligere. **Et exercebor in mirabilibus tuis.** Ip̄as iustificatōes ampliores: quas pficiēdo cupit apprehendere: mirabilia dei vocat. Sunt q̄ quedam dei iustificatōes ita mirabiles: vt humana infirmitas ab eis qui expti nō sunt: nō ad eas posse puenire credat. Vñ laborās iste et carū difficultate quodāmodo fatigatus adiūgit. **Dormitauit anima mea: inquit: p̄ tediū: confirma me in verbis tuis.** Quid est dormitauit: nisi a spe refriguit: qua se apprehensuram esse crediderat: Sed confirma me inquit in v̄bis tuis: ne ab eis quoq; ad quas puenisse me iam sentio decidam dormitando. Confirma itaq; me in eis verbis tuis: que iaz teneo: que iaz facio: vt ex eis ad alia possim pficiēdo puenire. Et quid impedit in via iustificationum dei sic ambulare: vt hō facile possit ad illa etiā mirabilia puenire. Quid putam⁹ nisi quod a se amoueri in consequentibus rogat dicens. **Viam iniquitatis amoue a me.** Et quia lex factorū subintravit: vt abūda- Et ha lfa
toe ret delictuz: Sequit⁹ et dicit. **Et lege tua miserere mei.** Qua lege: nisi lege fidei: Audi aplm̄. Ubi ē gloriatio tua: Exclusa ē. Per quam legem: Factorū ē Non: Sed p̄ legem fidei. Hec est lex fidei qua credimus et oramus p̄ gratiaz nobis donari: vt faciamus quod p̄ nosmetip̄os implere nō possumus: ne ignorantes dei iusticiā et nostram volentes cōstituere: iusticie dei non sumus subiecti. In lege itaq; factorum est dei iubentis iusticia: in lege autē fidei subuenientis misericordia. Cum autem dixisset: **Et lege tua miserere mei:** de beneficijs eius que iam consecutus est: quodāmodo si dici potest prescribit: vt impetret cetera que nondum est consecutus. **Aut enim.** **Viam veritatis elegi: iudicia tua nō sum oblitus.** Adhēsio testimonijs tuis domine: noli me confundere. Viam veritatis elegi vbi currerez: iudicia tua non sum oblitus vt currerem: Adhēsio testimonijs tuis: cū currerez: domine noli me cōfūdere: Quo curro pertēdā: q̄ tendo pueniā. Nō enī volētis neq; currentis: sed miserētis est dei. Deniq; sequitur. **Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.** Non currerem: nisi dilatastes cor meum.

tuaz: addidit: et exquam eam semp. Quid enim exquiri quod habet: nisi quod et habet agendo: et exquiri proficiendo: Sed quod est spiritus: Utrum exquirendi non erit finis: sicut dictum est: Semper laus eius in ore meo: quoniam laudandi non erit finis: Nec enim deum non laudabimus cum ad eius regnum pervenerimus eternum cum legamus: Beati qui habitant in domo tua: in secula seculorum laudabunt te. An semper dictum est: quod diu hic vivit: quod tam diu proficit: Post hanc autem vitam quam bene hic proficiebat: ibi proficit: Sicut de quibusdam feminis dictum est: semper discetes: si ille male: quod secutus adiunxit: et ad veritatis scientiam nunquam perveniet. Qui vero in melius spiritus hic proficit: quo proficendo nititur: pervenit ubi iam non proficiat: quod perfectus sine fine consistit. Nec de illis tamen ita dictum est: semper discetes: ut et post mortem discere perseverent vana et infructuosa: cum talibus doctrinis successerit: non studia: sed supplicia sempiterna. Hic ergo exquiratur dei lex quod diu in ea proficit et sciendo et diligendo: ibi autem plenitudo eius manet ad fruendum: non remanet ad querendum. Sic etiam illud dictum est: Querite faciem eius semper. Ubi spiritus: nisi hic: Non enim et ibi spiritus querimus dei: faciem: ubi videbimus faciem ad faciem. Aut si recte dicitur exquiri quod sine fastidio diligitur: et id agit ne amittat: semper omnino sine fine querimus legem dei: hoc est veritatem dei. In hoc quippe ipso psalmo dicitur: Et lex tua veritas. Querit nunc ut teneat: tunc teneat ne derelinquat. Sicut de spiritu dei dictum est: quod omnia scrutetur: etiam altitudines dei: non utique ut quod nescit inveniatur: sed quod nihil relinquit omnino quod nesciat. Gratia itaque dei nobis precipue commendat: quoniam sibi legem poni poscit a domino: qui utique iam legem per litteram noverat: Sed quod littera occidit: spiritus autem vivificat: orat ut per spiritum sanctum faciat quod per litteram sciebat: ne per scientiam mandati non obstruatur etiam per avaritiam ei crimen accedat: quod quod etiam ut sciat lex quomodo scienda est: id est ut intelligatur quid sibi velit: quare sit eis posita qui eam non erant futuri: quicquid habeat: uti litatis: etiam hoc ipsum quod lex subiunxit ut abundaret delictum: nemo comprehendit: nisi a domino accepit intellectus. Unde iste adiungit et dicit. Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo. Cum enim quicquid legem scrutatus fuerit: et ad eius alta pervenerit: in quibus tota lex pendet: perfecto debet deum diligere ex toto corde: et ex tota

anima: et ex tota mente: et primum suum tanquam se ipsum. In his enim duobus mandatis tota lex pendet et prophete. Hoc videtur promississe cum dicit: Et custodiam illam in toto corde meo. Sed quia et hoc non valet viribus propriis: nisi si adiuvetur ab illo qui iubet ut faciat quod iubet. **Beduc me:** inquit: in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui. Parum est mihi voluntas mea: nisi in eo quod volui me ipse deducas. Et certe ipsa est semita: hoc est via mandatorum dei: quam si dilatato ab illo corde suo cucurrisset iam dixerat: quam propterea etiam semitam vocat: quia angusta via est quae ducit ad vitam: et cum sit angusta: nisi dilatato corde non currit. Sed quoniam adhuc proficit: adhuc currit: et ideo divinum auxilium quo deducatur inquit: quia neque volentis: neque currentis: sed miserentis est dei. **Benedic quia et ipsum velle deus operatur in nobis: preparatur enim voluntas a domino.** Sequitur et dicit. **Inclina cor meum in testimonia tua: et non in avaritiam.** Quid est inclinatum cor ad aliquid habere: nisi hoc velle: Et voluit ergo et orat ut velit. Voluit cum dicit: **Beduc me in semitam mandatorum tuorum:** quod ipsam voluit: **Orat autem ut velit cum dicit: Inclina cor meum in testimonia tua: et non in avaritiam.** Hoc itaque orat: ut ipsa voluntate proficiat. Quid sunt autem dei testimonia: nisi quibus sibi ipse attestat: Testimonium enim aliquid probatur: ac per hoc iustificationes dei et mandata dei testimoniis dei probantur: et quicquid nobis persuadere vult deus: suis testimoniis persuadet: In que iste petit inclinari cor suum: et non in avaritiam. Testimonium quippe suis agit nobiscum deus: ut eum gratis colamus: quod impedit avaritia radix omnium malorum. Tali verbo greco hic appellata: quo possit intelligi generalis avaritia: quia plus appetit quisque: quod plus est. **πλεον** enim latine plus est: **επισ** habitus est: ab eo quod est habere. Ergo a plus habendo appellata est **πλεονεξια**: quam latini interpretes in hoc loco nonnulli interpretati sunt emolumentum: quidam vero utilitatem: sed melius qui avaritiam. **Bicit autem Apostolus: Radix omnium malorum avaritia est:** Sed in greco: unde in nostra lingua verba ipsa translata sunt: non legitur apud apostolum **πλεονεξια**: quod in loco isto psalmi huius: sed **φιλαργυρια**: quod verbo significat amor pecunie. **Uterum apostolus intelligendus est isto nomine genus signi-**

ficasse per speciem: id est per amorem pecunie vniuersalē generalēq; auariciā: que vere radix est maloz oim. Nam ipsi pmi homines p spētā decepti et deieci nō fuisset: nisi pl⁹ q̄ acceperant h̄re: et pl⁹ q̄ facti fuerāt esse voluissent. Hoc q̄ppe ille pmiserat: dicens: Eritis sicut dñi. Ergo ista πλεονεξία subuersi sunt. Plus enī volētes h̄re q̄ acceperāt: qd̄ acceperant: amiserūt. Cuius vestigium veritatis legib⁹ que vbiq; disperse sunt: et in forensi iure dephensum est qd̄ institutū est: vt plus petēdo: cā cadat: id est vt q̄ plus petierit q̄ ei debet: et qd̄ ei debebat: amittat. Omis autē a nobis circūciditur auariciā: si gratis colat de⁹. Ad qd̄ s̄ctum Job in agone tēptatiōis ip̄e puocat inimicus: cū de illo dicit. Nunqd̄ ḡtis colit Job deum: Putabat enī diabolus q̄ i deo colendo vir iustus cor inclinātū haberet in auariciā: et causa emolūmētī v̄ vtilitatis rerū tpaliū q̄bus eum ditauerat dñs velut mercenarius ei p tali mercede seruiret. S; q̄ gratis deū coleret temptatus apparuit. Si ḡ cor nō habeam⁹ inclinātū in auariciā: deū nō colim⁹ nisi ppter deū: vt sui cultus ip̄e sit merces. Ip̄m diligam⁹ et in seip̄o: ip̄m diligamus in nobis: ipsuz in pximis nr̄is quos diligimus sicut nosmet ipsos: siue habeāt eū: siue vt habeāt eū: qd̄ nobis qm̄ ip̄o donante cōfert: Jō illi dicitur: Inclina cor meuz in testimonia tua: et nō in auariciā. Sed que sequunt⁹ alio sermone tractanda sunt.

ExPLICIT sermo vndecim⁹. Incipit sermo duodecimus de eo qd̄ dicit: Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: vsq; ad Ecce cōcupiui mādāta tua: in iusticia tua viuifica me.

Sequitur in psalmo quē suscepim⁹ disserendū. **A**uerte oculos meos ne videāt vanitatē: in via tua viuifica me. Ecōtrario differūt in se vanitas et veritas. Hui⁹ autē mūdi cupiditas vanitas: s; christus q̄ ex h̄ mūdo liberat veritas. Ip̄e est via: in q̄ se vult iste viuificari: q̄ ip̄e estz vita. Ip̄e q̄ppe ait: Ego sum via veritas et vita. S; qd̄ est: Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: Nunqd̄ q̄diu sum⁹ in h̄ mūdo: possum⁹ nō videre vanitatē: Oīs enī creatura vanitati subiecta est: q̄ intelligit esse in hoīe: et omīa vanitas. Que abūdantia hoīs in oī labore suo quo ip̄e laborat sub sole: An iste fortassis b

orat: vt non sit eius vita sub sole vbi omīa vanitas: s; in illo sit in quo se viuificari petit: Ille q̄ppe ascēdit nō sup soles tm̄: s; sup oēs celos: vt adimpleret oīa: et in illo magis q̄ sub sole viuūt: q̄ nō inanif audiunt qd̄ dixerat ap̄ls. Que sursum sūt q̄rite: vbi ch̄ist⁹ ē in dextera dei sedens: que sursum sunt sapite: nō q̄ sūt sup terrā: Adortui enī estis: et vita v̄ra abscōdita ē cum ch̄isto in deo. Ac p̄ h̄ si vita nr̄a ibi ē vbi ē veritas: nō ē vita nr̄a sub sole vbi est vanitas. S; h̄ tā magnū bonū magis habem⁹ in spe: si tenem⁹ in re: et p̄m spem nr̄az beatus ap̄lus ista locut⁹ ē. Quod et illud cū dixisset: Vanitati creatura subiecta ē: adiecit atq; ait: non sponte: s; ppter eū q̄ subiecit eā in spe. Ergo i spe q̄ speram⁹: nos adhefuros cōtemplande veritati: subiecti sum⁹ interi vanitati. Creatura q̄ppe ista sp̄ialis: aīalis: corporalīq; oīs in hoīe est: immo hō ē. Spōte peccauit: et inimica facta est veritati: sed vt merito puniret: nō spōte subiecta est vanitati. Beniq; post pauca: nō solū autē in q̄t: s; et nosip̄i p̄mitias sp̄is h̄ntes: id est qui nondū q̄dem ex toto qd̄ sum⁹: s; ex ea pte q̄ pecorb⁹ meliores sumus: deo nō vanitati subditi sum⁹: s; est p̄ p̄mitias sp̄is: et ip̄i in nobismetip̄is ingemiscim⁹: adoptionē expectātes: redēptionez corpis nostri. Spe enī salui facti sum⁹: Spes autē q̄ vidē nō est spes. Qd̄ enī videt quis qd̄ sperat: Si autē qd̄ nō videm⁹: speram⁹: p̄ patiaz expectamus. Qd̄ diu itaq; hic fm̄ carnē sum⁹: cui⁹ adoptionē et redēptionē p̄ patiaz spei ad huc expectam⁹: tam diu fm̄ id p̄ qd̄ sub sole sum⁹: vanitati subiecti sum⁹. Qd̄ diu igit ita sum⁹: vñ possum⁹ nō videre vanitatez: cui etiā subiecti sum⁹ in spe: Quid est ḡ q̄ iste dicit: Auerte oculos meos ne videant vanitatē: An h̄ petit: vt nō q̄dem i hac vita qd̄ in spe gerim⁹ impleat: sed vt i ea forte sit que in illo q̄nq; possit impleri cū liberabit a fuitute corruptiōis et spū et aīma et corpe in libertatem gl̄ie filiozū dei: vbi iaz nō videat vanitatē. Possunt q̄dem verba ista sic intelligi: nō pter regulam fidei: sed est hic alius sensus quem mihi fateor plus placere. Bñs in euangelio dicit: Si fuerit oculus tuus simplex: totū corpus tuū lucidum erit: si autē oculus tuus fuerit nequā: totū corp⁹ tuū tenebrosum erit. Si ḡ lumē qd̄ in te est tenebre sunt: ip̄e tenebre quāte erūt: Proinde magni interest cū aliqd̄ boni facim⁹: cui⁹ rei cōtemplatiōe faciamus.

Psalmus
 Officiū quippe sermo officio
 lōndā est: vt h̄s nō m̄ h̄ bonū est
 cum: s; p̄que h̄ bonū est p̄per
 cogitā. Hōs oculos q̄que co
 q̄ntācā qd̄ facim⁹ autem p̄
 an vanitatē: id est ne h̄c
 quā faciat cū boni aliqd̄ fac
 v̄ p̄p̄as h̄c obinet am
 ne: p̄per quā multa magna
 quā h̄ feculo nō h̄n sunt
 in cautāb⁹ gemitū: quēntā
 nō ē apud hoīes gl̄ia: p̄per
 p̄p̄entes forūter: p̄per
 nō ē ad quā p̄uenietes p̄p̄
 nō sūt vani. Ab hac van
 tate dñs auertere oculos suos:
 nō ē iusticiā v̄ram faciam
 v̄ v̄ram ab eis: alioq; m̄
 v̄ v̄ram apud p̄m v̄m q̄ in
 nō ē cum ip̄is iusticiā dīctam p̄p̄
 v̄ p̄p̄as de dñm v̄m: de
 v̄ v̄ram: v̄ v̄m id ad m̄m
 nō ē p̄per gl̄ia dñm sūt: et v̄ v̄m
 p̄p̄ra h̄c p̄p̄ra m̄m
 v̄ v̄ram: q̄ h̄c v̄ v̄ram
 p̄m: s; temp̄am q̄ h̄c p̄m
 v̄ v̄ram: nō ē q̄ ip̄a
 manā culpanda sūt: Nam qd̄
 est h̄ v̄ v̄ram: vt v̄ v̄ram
 nō ē: p̄per ip̄m laudē h̄c
 v̄ v̄ram in suo v̄ v̄ram: quā
 v̄ v̄ram ad bonū v̄ v̄ram
 q̄ p̄uenit: nō v̄ v̄ram
 nō ē etiam ip̄a v̄ v̄ram
 p̄per quem bonū v̄ v̄ram
 nec a seip̄is s; ab aliis bonū
 v̄ v̄ram: deū dñm v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram v̄ v̄ram v̄ v̄ram
 bona: et gl̄ificā p̄m v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram: s; est in gl̄ia v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram: q̄ aliqd̄ boni facim⁹ im
 mū a vanitate oculi nr̄i. H̄c ḡ
 boni v̄ v̄ram: h̄c v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram: vt ad dñm laudē
 ramusa: quo nō v̄ v̄ram
 laudāna et v̄ v̄ram: h̄c v̄ v̄ram
 p̄per h̄c v̄ v̄ram: h̄c v̄ v̄ram
 p̄per ad ip̄am v̄ v̄ram: v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram: s; h̄c v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram: qd̄ nobis accedū
 v̄ v̄ram: que abundāna
 v̄ v̄ram: quo ip̄e laborat sub
 v̄ v̄ram: deniq; v̄ v̄ram
 v̄ v̄ram: bona opa nr̄a: s; p̄m

Officiū quippe nrm: nō officio: s̄ sine pen-
 sandū est: vt scz nō tm̄ si bonū est quod fa-
 cim⁹: s̄ p̄cipue si bonū est p̄pter qd̄ facim⁹:
 cogitem⁹. Hos oculos q̄bus cotēplamur
 q̄refaciā qd̄ facim⁹ auerti poscit ne vide-
 ant vanitatē: id est ne hāc attēdant p̄pter
 quā faciat cū boni aliqd̄ facit. In q̄vanita-
 te p̄cipuū locū obtinet amor laudis huma-
 ne: p̄pter quā multa magna fecerūt: q̄ ma-
 gni in s̄ seculo notati sunt: multūq̄ lauda-
 ti in ciuitatib⁹ gentiū: querētes non apud
 deū: s̄ apud hoies glām: z p̄pter hanc ve-
 lut prudentes fortiter: tēperant: iusteq̄ vi-
 uentes: ad quā puemētes p̄ceperūt merce-
 dem suā vani vanā. Ab hac vanitate vo-
 lens dñs auertere oculos suozū: Attēdite
 inq̄t ne iusticiā vram faciatis corā hoibus
 vt videamini ab eis: alioq̄n mercedez non
 habebitis apud p̄rem vrm̄ q̄ in cel̄ est. Be-
 inde cum ip̄ius iusticie q̄sdam ptes exēre-
 tur: p̄cipiens de elemosynis: de oratiōib⁹:
 de ieiunijs: vbiq̄ id admonuit ne aliquid
 corū p̄pter glām hoim̄ fiat: z vbiq̄ dic̄ eos
 q̄ p̄pterea faciūt p̄cepisse mercedem suā:
 id ē non eternā q̄ sanctis reposita est apud
 p̄rem: s̄ tempalem quā q̄rūt: q̄ p̄templant ī
 suis opibus vanitatem: nō qz ip̄a laus hu-
 mana culpanda sit: Nam qd̄ tam optādū
 est hoibus q̄ vt eis placeāt q̄ debeant imi-
 tari: s̄ p̄pter ip̄am laudē bñ opari: s̄ est va-
 nitatem in suis opibus intueri: quadoq̄dē
 ip̄a ab homib⁹ laus homi iusto q̄ta cū
 q̄ puenerit: nō ibi esse debet eius finis bo-
 ni: s̄ etiam ip̄a referenda est ad laudē dei:
 p̄pter quem bona faciūt vere boni: q̄niaz
 nec a seip̄is s̄ ab illo sūt boni. Benes̄ ī co-
 dem sm̄de dñs iam dixerat eis: Luceat lu-
 men vrm̄ coram hoib⁹: vt videāt v̄ra opa
 bona: z glorificēt p̄rem vrm̄ qui in celis ē:
 vbi finē posuit: s̄ est in glā dei. Hoc debe-
 mus q̄n aliqd̄ boni faciūt intueri: si auer-
 tunt a vanitate oculi nri. Nō q̄ sit finis nri
 boni opis in laudib⁹ hoim̄: s̄ ip̄as laudes
 hoim̄ corrigam⁹: z ad dei laudes oia refe-
 ramus: a quo nob̄ dat̄ q̄cqd̄ in nobis sine
 laudāns errore laudat̄. Porro si vanū est
 p̄pter hoim̄ laudes bōa facere: q̄to van⁹
 p̄pter adipiscēdam pecuniā vel augēdaz
 sue retinēdā: z si qd̄ h̄mōi est cōmodi tē-
 poral: qd̄ nobis accedit extrinsecus: quia
 omia vanitas: Que abundantia hois in oi
 labore suo quo ip̄e laborat sub sole: Pro-
 pter ip̄am deniq̄ tempalem salutē non debe-
 mus facere bona opa nra: s̄ potius p̄pter

illam quā speramus eternā: vbi bono im-
 mutabili p̄fruamur: qd̄ nobis erit ex deo:
 imo quod nobis est ip̄e deus. Si enim san-
 cti dei p̄pter hanc tempalem salutē bona
 opa facerent: nūq̄ martyres christi bonuz
 opus cōfessionis in eiusdē salutis amissio-
 ne p̄ficerēt: sed acceperūt auxiliū de tribu-
 latione nō intuentes vanitatē: Quia va-
 na salus hoim̄: z diem hoim̄ nō concupie-
 rūt: quia hō vanitati simulatus est: dies et
 velut vmbra p̄tereunt. Cum aut̄ de⁹ roga-
 tur: vt ea que vidē esse in nostra potestate:
 id est oculoꝝ auersio a videnda vanitate
 ab illo nobis cōcedatur: qd̄ nisi ei⁹ gratia
 cōmendat̄: Nonnulli enim ab ea vanitate
 nō auerterūt oculos suos: qz putauerūt a
 seip̄is se fieri iustos z bonos: z dilexerūt glo-
 riam hominū magis q̄ dei: qz z ip̄i hoies
 sunt qui sibi nimū placuerūt: z de sui arbi-
 trij viribus p̄sumpserūt: Sed etiā hec va-
 nitas z p̄sumptio sp̄s est. Cum vō dixit
 set: Auerte oculos meos ne videāt vanita-
 tem: in via tua viuifica me: que via nō va-
 nitas sed veritas est: Beinde subiunxit:

Statue seruo tuo eloquiū tuū.
 in timore tuo. Quid est aliud q̄ da mi-
 bi vt facias qd̄ eloqueris: Neq̄z enī statu-
 tum est eloquiū dei his q̄ in se mouēt illud
 cōtrafaciēdo: eis aut̄ statutū est in quibus
 immobile est. Statuit itaq̄ deus eloquiū
 suū in timore suo eis q̄bus dat sp̄m timo-
 ris sui. Timoris aut̄ nō illius de quo dicit
 Apostolus. Nō enī accepistis sp̄m serui-
 tutis iterū in timore: Hūc enim cōsumma-
 ta caritas foras mittit timorē: Sed illius ti-
 moris quem dicit propheta sp̄m timoris
 dei: timoris vtq̄ casti p̄manentis in secu-
 lum seculi: timoris quo timetur offendi q̄
 amatur. Aliter quippe timet adultera viri-
 suū: alit̄ casta: Adultera ne veiat: casta ne
 deserat. **Amputa opprobriū meum**
quod suspicatus suz: quia iudicia
tua suauia. Quis est q̄ suū opprobrium
 suspicat: z nō magis nouit suū quisq̄ op-
 probriū q̄ cuiuslibz alienū: Suspiciari enī
 potius alienū potest homo nō suū: qm̄ qd̄
 suspicatur: ignorat: in suo autem oppro-
 brio nō est cuiusq̄ suspitio: s̄ sciētia: vbi lo-
 quit cōscientia. Quid est q̄ op̄at: Oppro-
 briū meū qd̄ suspicat̄ sum: Admirū de su-
 periore sensu etiā iste ducendus est: qm̄ q̄
 diu si auertit hō oculos suos ne videat va-
 nitatem: qd̄ in seip̄o agit: hoc de alijs suspi-
 catur: vt propter quod ip̄e colit deum: vel

Alia lra
 t Jocūda

culū seculi. Necq. n. p̄cepta legis sicut hic etiā vbi accepturi sumus que custodiam⁹: sed ipsam legis: vt dixi: plenitudinē sine vllo peccādi timore seruabimus: qz ⁊ deum plenius cū viderim⁹ amabimus ⁊ pximū: qz deus erit omnia in oībus: nec false cui⁹ q̄ de pximo suspicatōi erit locus: vbi nullus vlli erit occultus.

Explicit sermo tertiusdecimus. Incipit sermo quartusdecim⁹: de versu psalmi vbi ait: Et ingrediebar in latitudine: vsqz ad Exercebor in iustificatiōib⁹ tuis.

Superiores versus pluri psalmi hui⁹ orationē habēt: vbi autē q̄ sequitur de quib⁹ nūc disputandū ē narratiōē. Petebat em̄ homo dei superi⁹ adiuutoriū gracie dei: cū dicebat: In tua iusticia iunxerunt me: ⁊ veniat super me miscēda tua dñe: ⁊ alia similia vel supra vel infra: nunc autē dicit. Et ambulabam in latitudine: qz mādata tua exquisiui. Et loquebar in testimonijs tuis in conspectu regū: ⁊ nō cōfudebar. Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi. Et leuaui man⁹ meas ad mandata tua q̄ dilexi: ⁊ exercebor in iustificatiōibus tuis. Vbi narrātis verba sūt: nō petētis velut impetratis que petierat cōfitebat in dei laudibus: q̄lem illū fecerat miscēda domini: quā super se venire poposcerat. Necq. em̄ hec ita superiorib⁹ iunxerat vt diceret: Et ne auferas ex ore meo verbū veritatis vsqz valde: qz in iudicijs tuis sp̄aui. Et custodiā legē tuā sp̄ in seculū ⁊ i seculū sc̄li: Et ambulabā in latitudine: qz mādata tua exquisiui. Et loq̄bar in testimonijs tuis in cōspectu regū ⁊ non cōfudebar: ⁊ cetera isto modo: Sic em̄ videt sequētia precedētib⁹ debuisse cōnectere: sed ait: Et ambulabā in latitudine: vbi copulatiua cōiunctio: id est: ⁊ velut in cōsequens posita ē: quia nō ait: ⁊ ambulabo: quomodo dicebat ⁊ custodiā legē tuā semp. Aut certe si optatiuo modo dictū est: custodiā legem tuam: nō ait: ⁊ abulez in latitudine: quasi vtrunqz optauerit ⁊ poposcerit: sed ait: ⁊ ambulabā in latitudine: vbi si iunctio ista non esset: sed a superiorū cōnectione libera inferret: ⁊ soluta sentētia ambulabā in latitudine: nihil de inusitato loquēdi modo hic deberet mouere lectorē: vt occultus sens⁹ querēdus hic aliquis putaret. Fumum ergo quod nō dixit intelligi voluit: id est exaudium se fuisse: ac deinde subiūxit

qualis factus fuerit: tāqz diceret: Et cū orationem exaudisti me: ⁊ ambulabā in latitudine: ⁊ cetera que isto modo dicta cōtexuit. Quid est igit: ⁊ ambulabā in latitudine: nisi ambulabā in caritate que diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis: In hac latitudine ambulabat ille qui dicebat: Os nostrū patet ad vos o corinthij: cor nostrū dilatātū ē. Nec autē caritas duob⁹ illis mādati tota atqz integra p̄tinet: dilectōe scz dei ⁊ dilectōe pximi: unq̄b⁹ tota lex p̄det ⁊ p̄be. Vñ ⁊ b̄ c̄ dixisset: Et ambulabā in latitudine: cām subiūxit atqz ait: Quia mādata tua exquisiui. Nōnulli autē codices si h̄nt mādata tua s̄ testimonia: sed mādata in plurib⁹ inuenim⁹: et maxime in grecis: cui lingue tanqz precedētī vñ ad nos ista trāslata sunt magi credendū esse q̄s ambigat: Si q̄ scire volum⁹ quōd hec mādata quesierit vñ querēda sint: illud intueamur qd dicit magister bonus ⁊ doctor ⁊ dator: Petite ⁊ accipietis: que rite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ apiet vobis: Et paulopost: Si ergo vos inquit cū sitis mali nostis bona data dare fili⁹: s̄ vestris: quātomagis pater vester qui in celis est dabit bona petētibus se: Vbi euidenter ostēdit qd dixerat: Petite: querite: pulsate: nō nisi ad poscendū: s̄ est ad orādī instantiā p̄tinere. Alius porro exāgelista non ait: Babit bona petētibus se: que multipliciter possūt intelligi: vel corpalia: vel spiritualia: si circūcidit inde alia: satisqz diligenter exp̄sit: quid nos vehemētē atqz instātē voluerit poscere dñs: ⁊ ait: Quātomagis pater vester de celo dabit spiritū bonū petētibus se. Hic est ille spiritus p̄ quē diffundit caritas in cordib⁹ nostris: vt deū pximūqz diligēdo diuina mādata faciam⁹. Hic est ille spirit⁹ in quo clamam⁹: Abba pater: ac p̄ hoc ipse nos facit petere quicquid desideramus accipere: ipse nos facit querere quē cupim⁹ inuenire: ipse nos facit pulsare ad quē nitimur puenire. Hoc docet Ap̄tus: Qui cum dicat in sp̄u sancto nos clamare Abba pater: rursus alio loco dicit: Bedit deus spiritū filij sui clamantē in corda nostra: Abba pater. Quōd nos clamam⁹ si ipse clamat in nob: nisi qz ipse clamare nos fecit dum habitare cepit in nobis: Etiā hoc itaqz agit acceptus: vt largi⁹ accipiendus petendo: querēdo: pulsando poscatur. Siue em̄ vt vita bona petatur: siue vt bñ viuatur: q̄tquot spiritu dei agūtur vñ filij dei

tant. Ergo ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui: et cetera que isto modo dicta cōtexuit. Quid est igit: ⁊ ambulabā in latitudine: nisi ambulabā in caritate que diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis: In hac latitudine ambulabat ille qui dicebat: Os nostrū patet ad vos o corinthij: cor nostrū dilatātū ē. Nec autē caritas duob⁹ illis mādati tota atqz integra p̄tinet: dilectōe scz dei ⁊ dilectōe pximi: unq̄b⁹ tota lex p̄det ⁊ p̄be. Vñ ⁊ b̄ c̄ dixisset: Et ambulabā in latitudine: cām subiūxit atqz ait: Quia mādata tua exquisiui. Nōnulli autē codices si h̄nt mādata tua s̄ testimonia: sed mādata in plurib⁹ inuenim⁹: et maxime in grecis: cui lingue tanqz precedētī vñ ad nos ista trāslata sunt magi credendū esse q̄s ambigat: Si q̄ scire volum⁹ quōd hec mādata quesierit vñ querēda sint: illud intueamur qd dicit magister bonus ⁊ doctor ⁊ dator: Petite ⁊ accipietis: que rite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ apiet vobis: Et paulopost: Si ergo vos inquit cū sitis mali nostis bona data dare fili⁹: s̄ vestris: quātomagis pater vester qui in celis est dabit bona petētibus se: Vbi euidenter ostēdit qd dixerat: Petite: querite: pulsate: nō nisi ad poscendū: s̄ est ad orādī instantiā p̄tinere. Alius porro exāgelista non ait: Babit bona petētibus se: que multipliciter possūt intelligi: vel corpalia: vel spiritualia: si circūcidit inde alia: satisqz diligenter exp̄sit: quid nos vehemētē atqz instātē voluerit poscere dñs: ⁊ ait: Quātomagis pater vester de celo dabit spiritū bonū petētibus se. Hic est ille spiritus p̄ quē diffundit caritas in cordib⁹ nostris: vt deū pximūqz diligēdo diuina mādata faciam⁹. Hic est ille spirit⁹ in quo clamam⁹: Abba pater: ac p̄ hoc ipse nos facit petere quicquid desideramus accipere: ipse nos facit querere quē cupim⁹ inuenire: ipse nos facit pulsare ad quē nitimur puenire. Hoc docet Ap̄tus: Qui cum dicat in sp̄u sancto nos clamare Abba pater: rursus alio loco dicit: Bedit deus spiritū filij sui clamantē in corda nostra: Abba pater. Quōd nos clamam⁹ si ipse clamat in nob: nisi qz ipse clamare nos fecit dum habitare cepit in nobis: Etiā hoc itaqz agit acceptus: vt largi⁹ accipiendus petendo: querēdo: pulsando poscatur. Siue em̄ vt vita bona petatur: siue vt bñ viuatur: q̄tquot spiritu dei agūtur vñ filij dei

Explicit sermo quartusdecimus.

sunt. Ergo ambulabam inquit in latitudine: quoniam mandata tua exquisivi. Exquisierat et inuenerat: quoniam petierat et acceperat spiritum bonum: quo factus est bonus: bene facere bona ex fide que per dilectionem operatur. Et loquebar inquit de testimonijs tuis in conspectu regum et non confundebam: tanquam ille qui petierat et acceperat: ut responderet exprobrantibus sibi verbum: et non auferretur ex ore eius verbum veritatis. Itaque per illa usque ad mortem certans: nec in conspectu regum confundebatur eam loqui. Testimonia quippe in quibus dicit quod loquebatur: grece martyria nuncupantur: quo verbo iam videtur per latino: Unde dictum est etiam vocabulum martyrum: quibus pre dixit Iesus quod ante reges eius fuerant confessuri. Et meditabar inquit in mandatis tuis que dilexi: Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: Siue quod nonnulli codices habent in utroque versu dilexi valde: aut nimis aut vehementer: sicut interpretari placuit quod grece dicitur σφοδρῶς. Mandata ergo dei dilexit per hoc quod ambulabat in latitudine: per spiritum scilicet sanctum: per quem dilectio ipsa diffundit et dilatat corda fidelium. Diligit autem et cogitando et operando. Nam quod ad cogitationem pertinet ait: Et meditabar in mandatis tuis: Quod autem ad operationem: Et leuaui manus meas ad mandata tua: utriusque autem sententie addidit: que dilexi. Finis enim precepti est caritas de corde puro. Quando isto fine: id est huius rei contemplatione fit mandatum dei: tunc fit vere opus bonum: et tunc leuauntur manus: quia supernum est quo leuauntur. Propterea de ipsa caritate loquitur Apostolus et dicit: Supereminente via vobis de nostro. Et alio loco: Cognoscere inquit etiam supereminente scientie caritatem christi. Nam si de opere mandatorum dei merces terrene felicitatis expectent: deponuntur manus potius quam leuantur: quia terrena emolumenta que non sursum: sed deorsum sunt illo opere requirunt. Ad utrumque autem pertinet quod sequitur: Et exercebar in iustificationibus tuis: Quod plures interpretes dicere maluerunt quam letabar aut garrubam: quod aliqui interpretati sunt ex eo quod grece habet ἀδολεσχον. Exerceatur quippe in iustificationibus dei letus: et quodammodo garrulus: qui mandata eius diligunt: et cogitandi: et operandi delectatione custodit.

Explicit sermo decimusquartus. Incipit sermo quintusdecimus.

Consideremus quantum donet dominus: et tractemus hos versus magni psalmi huius. Ad mentem verbo tui seruo tuo: in quo spem dedisti mihi. Hec me consolata est in humilitate mea: quoniam verbum tuum viuificauit me. Nunquid obliuiscit in hominem: cadit in deum: Cur ergo ei dicit: memento. Quis in alijs sanctis scripture locis ipsum verbum oino ponatur: ut est: Quare mei oblitus es: et obliuisceris inopia nostra: et ipse deus per prophetam: Omnes inquit iniquitates eius obliuiscar: Et alibi atque alibi sepius hoc legitur. Sed non ut hominibus ista contingunt: ita intelliguntur in deo. Nam sicut deum penitere dicitur: quoniam preter hominum spem res mutat: consilio non mutato: quia consilium domini manet in eternum: ita dicitur obliuisci quod tardare videtur adiutorium: vel promissum: vel non retribuere digna peccantibus: vel si quid huiusmodi: tamquam eius memoria sit elapsum quod sperat: siue timeatur et non sit. Vicitur ista locutione morali qua humanus mouet affectus: quibus enim deus faciat certa dispositio: non deficiente memoria: nec obscurata intelligentia: nec voluntate mutata. Cum itaque dicitur ei: memento: orationis desiderium: quia promissum poscit ostendit: et hoc extendit: non deus quasi ei de mente exciderit admoneat. Ad mentem inquit verbo tui seruo tuo: hoc est imple promissum seruo tuo: In quo spem dedisti mihi: hoc est in quo verbo quoniam promissisti mihi me sperare fecisti. Hec me consolata est in humilitate mea: hec scilicet spes que data est humilibus dicente scriptura: Bene superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Unde ore proprio etiam ipse dominus ait: Quomodo enim qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Bene hic intelligimus etiam illam humilitatem: non qua se quisque humiliat confitendo peccata: nec sibi arrogando iusticiam: sed qua quisque humiliatur aliquo tribulatione vel deiectione quam meruit eius superbia: aut exercet perbaturque eius patientiam. Unde paulo post dicit hic psalmus: Superius humiliarer ego deliqui: Et illud in libro sapientie: In dolore sustine: et in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne perbatur aurum et argentum: homines vero acceptabiles in camino humiliationis. Quod ait acceptabiles: ibi spem dedit que consolaretur in humilitate. Et dominus Iesus hanc humilitatem cum discipulis predicaret a per-

Alia lra. t Demoz esto

Alia lra. t quia. t cloquiu.

secutoribus esse venturā: non eos sine spe reliquit: sed hanc etiā qua consolaretur dicit dicens: In vestra patientia possidebitis animas vestras. **De** ipso quoque corpore quod ab inimicis posset occidi: et quasi penitens interire: capillus inquit capitis vestri non peribit. **Hec** spes data est corpori christi quod est ecclesia: qua consolaretur in humilitate sua. **Propter** quā spem dicit et apostolus Paulus: Si autem quod non videmus speramus per patientiam expectamus: Sed eternorum est spes ista premium. Est et alia spes que in humilitate tribulationis plurimum consolatur: que sanctis data est in verbo dei adiutorium gratie pollicentis ne quis deficiat. **De** qua re dicit Apollolus: Fidelis deus qui non permittit vos temptari super id quod potestis: sed faciet cum temptatione etiam exitum ut possitis sustinere. **Hanc** spem dedit etiam salvator ore suo quando ait: **Hac** nocte postulavit sathanas vexare vos sicut triticum: et ego rogavi pro te Petre ne deficiat fides tua. **Hanc** spem dedit: et in oratione quā docuit: ubi monuit ut dicamus: **Ne** nos inferas in temptationem. **Quo-**modo enim promisit se daturum suis periclitantibus quod dici voluit ab orantibus. **Et** nimirum de hac spe magis iste psalmus intelligendus est dicere: **Hec** me consolata est in humilitate mea: quoniam verbum tuum vivificavit me. **Quod** expressius interpretati sunt: qui non verbum sed eloquium posuerunt **Græcè** enim λογίου habet: quod est eloquium: non λογος: quod est verbum. Sequitur autem. **Superbi** inique agebant usque valde: a lege autem tua non declinaui. **Superbos** intelligi voluit: persecutores piorum: et ideo subiecit: **A** lege autem tua non declinaui: quia hoc eum facere illorum persecutio compellebat. **Quos** usque valde inique dicit egisse: quia non solum erant impii: verumetiam pios impios esse cogebat. **In** hac humilitate: hoc est in hac tribulatione spes solata est que data est in verbo dei pollicentis adiutorium: ne deficiat fides martyrum: et presentia spiritus sui vires impertientis laborantibus: ut euadentes de muscipula venantium dicerent: **Nisi** quia dominus erat in nobis fortasse vivos absorbuissent nos. **An** forte quod ait: **Hec** me consolata est in humilitate mea: illud dicit humilitatem qua homo est delectus et proiectus in mortem ex peccato illo quod valde infeliciter in paradisi felicitate commissum est: **In** hac quippe humilitate in qua

Alia lra.
t quacq.

homo vanitati similis factus est: et dies eius sicut umbra pretereunt: omnes filii ire sunt: nisi per mediatorē reconcilientur deo: qui predestinati sunt in eternam salutem ante mundi constitutionem: in quo mediatore et antiqui iusti spem habebant: quando eum in carne venturum per prophetie spiritum preuidebant. **Quod** ergo verbis ad eos fiebat de illo: etiam hoc bene hic intelligitur verbum: si et ipso forum accipimus istam vocem: de quo verbo dictum est: **Memoro** verbi tui seruo tuo in quo mihi spem dedisti. **Hec** me consolata est in humilitate mea: hoc est in ista mortalitate mea. **Quia** eloquium tuum vivificavit me: ut spem vite haberem pietus in mortem. **Superbi** inique agebant usque valde: quoniam eorum superbiam nec humilitas mortalitatis edomuit. **A** lege autem tua non declinaui: quod me facere cogebant superbi. **Memoro** fui iudiciorum tuorum a seculo domine: et consolatus sum. **Vel** sicut alii codices habent: et exhortatus sum: id est exhortationem accepi. **Utrumque** enim potuit interpretari de verbo greco quod est παρακλητήριον. **A** seculo ergo ex quo genus humanum sumpsit exordium: memor fui iudiciorum tuorum super vasa ire que parata sunt in perditionem: et consolatus sum: quia per hec quoque ostendisti diuitias glorie tue in vasa misericordie tue. **Tediū** tenuit me a peccatoribus dereliquentibus legem tuam. **Cantabiles** mihi erant iustificationes tue: in loco incolatus mei. **Vel** sicut alii codices habent: in loco peregrinationis mee. **Ipsa** est illa humilitas in loco mortalitatis et peregrinationis hominis de paradiso: et de illa supra hierusalem: unde quidam descendens in hiericho incidit in latrones: sed propter misericordiam que per illum samaritanum cum illo facta est: cantabiles illi erant iustificationes dei in loco peregrinationis sue: quoniam si eum tediū teneret a peccatoribus relinquentibus legem dei: quia cum eis conversari in hac vita vel ad tempus cogit: donec area ventiletur. **Possunt** enim isti duo versus ad singulas partes unius superioris aptari: **Ut** quod ait: **Memoro** fui iudiciorum tuorum a seculo domine: ad hoc referat: **Tediū** tenuit me a peccatoribus dereliquentibus legem tuam. **Quod** vero ibi ait: **Et** consolatus sum: ad hoc referatur: **Cantabiles** mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. **Memoro** inquit: fui in nocte nominis tui

Alia lra.
t Defectio
t pro.

Alia lra.
t non habet

Psalmus
domine: et casti dicit legem
For est illa humilitas: et
crimen: et in superbia
vix valde: non in te dicit: et
linguibus leges dicit: et
loco peregrinationis huius
mansit et illuminet ab
et manifestabit cogitatione
lucis enim vnicuique a deo.
te memoro homo esse debet
qui glorietur in deo gloriatur
et illud scriptum est: Non
nobis: sed nomini tuo deo
quod non in sua sed in deo
sua sed in dei iusticia: id est
ta casti dicit leges: deificat
sua in nocte nominis tui domine
in legem tuam: quia non casti
vinitate casti: non nominis dei
fuit: **Ad** iudicium enim nostrum
domini: propter quod secum
Dei facta est mihi: quod
iusticias tuas exponit. **Quia**
et quas quibus iusticias exposcit
que non est nisi facta sed
et in te: aliquid eorum quod
iusticia: et iam volentes
dei non sunt subiecti. **Quia**
quibus iustificavit gratia
qui per se ipse non esse non
alij interpretati sunt iusticias
non dicitur: sed quod est iusticia
et in te: et gratia habet iusticia
tiones. **Sed** quod illi vult
facta est mihi: de qua dicitur
dixerat: **Et** iusticia legem tuam
verbis subiecit: **Hec** facta est
dicitur: **Hec** facta est mihi
rememorandi in exponendo
facta est dei. **Quia** enim locum
lata est: sicut iudicat non de
hec facta est mihi: quod legem tuam
vires nascuntur est: et semper
enim loquitur: **Hec** facta est
nisi ergo quis que illi facta sit:
modo illi facta sit: quod illi
quod facta est mihi: non vix deo
sentiam sicut dicitur: quod expellit
go hoc non est quia iusticia
dicitur: **Memoro** fui in nocte no
mine: et casti dicit legem tuam: et
facta est mihi. **Quia** vix non
vix est que facta est illi. **Quid**
facta est: quod iustificationes

domine: et custodiui legem tuam.
 Nox est illa humilitas vbi est mortalitatis
 crina: nox est in superbis inique agentib⁹
 vsq; valde: nox in tedio a peccatoribus re
 linquentibus lege dei: nox est postremo in
 loco pegrinationis hui⁹: donec veniat do
 minus et illuminet abscondita tenebraru:
 et manifestabit cogitationes cordis: et tunc
 laus erit vnicuiq; a deo. In hac ergo noc
 te memor homo esse debet nominis dei: vt
 qui gloriatur in dño gloriatur. Propt⁹ qd
 et illud scriptum est: **Nō nobis domine nō**
nobis: sed nomini tuo da gloriā. Sic enī
 quisq; nō in sua sed in dei gloria: qz nec in
 sua sed in dei iusticia: id est a deo sibi dona
 ta custodit lege dei: sicut iste ait: **Ademor**
fui in nocte nominis tui domine: et custodi
ui legem tuam: quā nō custodisset si in sua
virtute cōfidens: nominis dei memor non
fuisset: Adiutoriu enī nostrum in nomine
domini. Propter quod secutus adiūxit.
Hec facta est mihi: quoniam iu
sticias tuas exquisiui. Iusticias vti
 q; tuas quibus iustificas impiū: nō meas
 que nunq; me piū faciūt sed superbū. Nō
 enī erat iste aliquis eorū: qui ignorātes dei
 iusticiā: et suam volentes pstituerē: iusticie
 dei non sunt subiecti. Has ergo iusticias
 quibus iustificantur gratis p gratiam dei
 qui p seipso iusti esse non possunt: melius
 aliū interpretati sūt iustificationes: qz reuera
 nō ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗC: id est iusticias: sed ΔΙ
 ΚΑΙΩΝΑ. Et grecus habet: que sunt iustifica
 tiones. Sed quid sibi vult quod ait: **Hec**
facta est mihi: Hec quid? An forte lex: qz
dixerat: Et custodiui legem tuam: quibus
verbis subiunxit: Hec facta est mihi: tāq;
diceret: hec lex facta est mihi: Sed non est
rememorandū in exponēdo: quomō sit ei
facta lex dei. Breca enī locutio vñ ista trās
lata est: satis indicat nō de lege dictū esse:
hec facta est mihi: qz lex in eadē lingua ge
neris masculini est: et feminino pnomine
enī ibi scriptū est: Hec facta est mihi. Que
rit ergo prius que illi facta sit: deinde quo
modo illi facta sit quecūq; illa sit. Hec in
quit facta est mihi: nō vtiq; hec lex: qz hūc
sensum sicut dixi grecus expellit. Forte er
go hec nox ē: qz tota superior sentētia sic se
habet: Ademor fui in nocte nominis tui do
mine: et custodiui legem tuā: et sequit. Hec
facta est mihi. Quia vtiq; nō lex profecto
nox est que facta est illi. Quid est igit nox
mibi facta est: qz iustificationes tuas exqui

Alia fra.
 i quia.
 iustificatōes.

fui: Lux quippe potius est ei facta nō nox:
 qz iustificationes exquisiuit dei: Ac sic recte
 intelligitur: facta est mihi: ac si diceretur fa
 cta est p me: id ē factū est vt pdesset mihi.
 Si enī hūilitas illa mortalitātē nō absurde
 intelligitur nox: vbi inuicē latēt corda mor
 talium: vt de talibus tenebris innumerabi
 les et graues tēptationes oriantur: ita vt in
 eadem nocte pertranseant etiā bestie silue:
 catuli leonū rugiētes querentes a deo escā
 sibi: Unde etiā de illo leone rugiēte et que
 rente quem deuoret: dñs ait: qd iam supra
 cōmemorauit: **Hac nocte postulauit satba**
nas vexare vos sicut triticū: id est hac no
cte in qua pertrāseunt bestie silue: vos leo
ille magn⁹ q̄suiuit a deo escā sibi: pfecto hec
ipsa humilitas in loco peregrinationis hu
ius que nox recte intelligitur pdest eis qui
salubriter exercentur in ea vt discāt nō su
perbire: ppter quod malū in ista nocte pul
sus est homo. Inuituz enī supbie hominis
apostatare a deo. S; gratis iustificat⁹: at
qz vt in ista humilitate pficiat varijs tēpta
tionibus hui⁹ noctis oppositus: iam intel
ligens dicat qd in h⁹ psalmo aliquāto p⁹ di
citur: Bonuz est mihi qz humiliasti me: vt
discā iustificationes tuas. Nā quid est ali
ud: bonū est mihi quia humiliasti me: nisi
hec humilitas que nox vocatur facta ē mi
hi: id est factū est vt pdesset mihi: Sed qua
re hoc? Quia scilicet iustificationes tuas
nō meas exquisiui. Possumus etiā qd di
ctuz est: Hec facta est mihi: sic intelligere:
vt nec lex: nec nox subaudiat: sed hoc pno
men qd est hec nō accipitur aliter: qz se ha
bet ille in alio psalmo loc⁹ vbi legit: Unaz
petij a domino hanc requiram. Hec dicit:
quid vnā vel quā vnā de qua dixerit hāc
requiraz: sed femininū genus quasi p neu
tro positū est. Inusitate quippe dictuz est:
Unā petij: hanc requiram: vbi nō subau
ditur que illa vna sit: qd vsitatus diceret:
Unū petij a domino: hoc requiram: vt in
habitem in domo domini. In his enī neu
tris nō solet exigi neutru quod subaudien
dum sit: vtputa vnū bonum: aut vnū do
num: vel si quid huiusmodi: sed quicqd il
lud est: etiā si masculino vel feminino gene
re nūcupetur: vel sine vllō nomine vll⁹ ge
neris quibuslibet verbis insinuetur: solita
omnino locutione sub genere neutro intel
ligitur. Ita ergo et h⁹ modo dici potest:
Hec facta est mihi: tāq; dictū esset: hoc fa
ctuz est mihi. Si aut queramus quid illud

lit: decurrit quod supra dixerat: **A**demor-
 sui in nocte nominis tui domine: et custodi
 in legem tuam. Hoc factum est mihi: id est
 quod custodisti legem tuam: non per meipsum
 feci: sed factum est mihi utique abs te: quia iusti-
 ficationes non meas sed tuas exquisivi. **B**e-
 us est enim inquit apostolus qui operatur in
 vobis: et velle et operari pro bona voluntate.
 Hoc etiam per prophetam deus dicit: Et faci-
 am ut in iustificationibus meis ambuletis:
 et iudicia mea obseruetis et faciatis. **Q**ua-
 propter deo dicente: Ego faciam ut iudicia
 mea obseruetis et faciatis: rectissime iste di-
 cit hoc factum est mihi: ut cum quaesieris quid
 illud sit: respondeat quod supra dixerat: ut cu-
 stodire legem dei. Sed quia in longum ser-
 mo processit: ea que sequuntur domino donante
 ab alio melius tractabuntur exordio.

ExPLICIT sermo quintusdecimus. **I**n-
 cipit sermo decimus sextus: de versu psalmi:
 Pars mea dominus: usque ad: Ad discordia
 tua plena est terra.

Hos versus psalmi huius magni
 nunc aggredimur in dei voluntate
 tractandos. **P**ars mea do-
 minus: Quod habent quidam: Portio
 mea domine: quod verum ideo dicatur: quia
 particeps eius est quisquis ei adheret: sicut
 scriptum est: Mihi autem adherere deo bonum
 est. Non enim existendo sunt homines dii: sed
 fiunt participando illius unum qui verus est
 deus: An quia partes sibi eligunt homines in
 hoc mundo: siue sortiuntur alii hoc alius il-
 lud unde quisque vivat: quodammodo por-
 tio priorum deus est unde semper vivat. **U**ter-
 que sensus non est absurdus: Sed quod sequitur
 hic audiamus. **D**ixi custodire legem
 tuam. Quid est: portio mea domine dixi cu-
 stodire legem tuam: nisi quia ita erit portio cu-
 iusque dominus cum legem eius custodierit:
 Sed quomodo custodit nisi hoc donet atque
 ad hoc adiuuet spiritus vivificationis: ne litte-
 ra occidat: et peccatum occasione accepta pro
 mandatum operetur in homine omnem concupi-
 scentiam: Inuocandus est igitur: Sic enim ab eo
 fides impetrat quod lex imperat: Quam quia iuo-
 cauerit nomen domini saluum erit. Et ideo vide
 quod subiungat. **P**recatus sum facies
 tuas in toto corde meo: Et dicens quomodo
 sit precatus. **M**iserere: inquit: mei secundum
 eloquium tuum. Et tanquam exauditur atque ad-
 iutus ab eo quem precatus est. **Q**uia co-
 gitavi: inquit: vias meas: et auerti pe-
 des meos in testimonia tua. **A**uer-

Alia lra.
 et de peccatis.

Alia lra.
 et non habet.
 et auerti.

ti scilicet a vijs meis que displicuerunt mi-
 hi: ut irent in testimonia tua: atque ibi habe-
 rent viam. **P**lures enim codices non habent
 quia cogitavi: sicut in quibusdam legitur: sed tan-
 tummodo: cogitavi. **Q**uod autem hic posi-
 tum est: Et auerti pedes meos: nonnulli ha-
 bent: et auertisti pedes meos: ut hoc dei po-
 tuius gratie tribuatur: secundum illud quod **A**plius
 ait: **B**eatus est enim qui operatur in vobis: cui
 etiam dicitur: Auerte oculos meos ne vide-
 ant vanitatem. Si oculos ne videant vani-
 tatem: cur non et pedes ne sectentur errorem? **P**ro-
 pter quod et illud scriptum est: Oculi mei semper ad dominum:
 quia ipse euellat de laqueo pedes meos. **S**i
 siue auertisti pedes meos siue auerti pedes
 meos legatur: ab illo sit ut faciamus cuius faci-
 em precatus est in corde suo: et cui dixit: mi-
 serere mei secundum eloquium tuum: hoc est secundum
 verbum promissionis tue. **F**ilii quippe promissi-
 onis in semine deputantur **A**brae. **B**enignus
 hoc impetrato gratie beneficio. **P**ara-
 tus sum: inquit: et non sum turbatus:
 ut custodiam mandata tua. **Q**uod ali-
 qui interpretati sunt ad custodiendum man-
 data tua: aliqui ut custodirent: aliqui custo-
 dire: quod grecus posuit $\tau\omicron\upsilon\ \phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\alpha\varsigma\epsilon$. **Q**ui
 vero paratus factus sit ad custodienda di-
 uina mandata: subdidit dicens. **S**unes
 peccatorum circumplexi sunt me: et le-
 gis tue non sum oblitus. **S**unes pec-
 catorum impedimenta sunt inimicorum: siue
 spiritualium sicut diaboli et angelorum eius: si-
 ue carnalium in quibus filijs infidelitatis di-
 abolus operatur. **N**on enim hoc nomen quod
 dictum est peccatorum ab eo quod sunt peccata re-
 clinatum est: sed ab eo quod sunt peccatores: quod
 in greco euidenter apparet. **L**u itaque minan-
 tur mala quibus terreant iustos: ne pro lege dei
 patiatur: quodammodo solum implicat ve-
 lut validas et robustas restes suas. **T**ra-
 hunt enim peccata sicut restem longam: et hinc
 sanctos implicare conantur: et aliqui promit-
 tuntur. **S**ed si implicat corpus: non impli-
 cant animam: ubi non est iste dei legis oblitus:
 quia sermo dei non est alligatus. **I**n media
 nocte: inquit: surgebam ad confitendum
 tibi: super iudicia iusticie tue. **Q**uia
 et hoc ipsum quod sunes peccatorum circumple-
 ctuntur iustum: iudicia sunt iusticie dei. **P**ro-
 pter quod dicit apostolus **P**etrus: tempus
 esse ut iudicium incipiat a domo domini: **E**t
 si initium inquit a nobis: qualis finis erit eis
 qui non credunt domini euangelio: **E**t si iu-
 stus vix saluus erit: peccator et impius vix

Alia lra.
 et lege tua.

Alia lra.
 et iustificatus.

parebant: **D**ocum autem
 que pariter in ecclesia
 ad custodiendum em-
 quam in gratia tribu-
 genda certum: in qua
 non est sic affligat ut
 cedat ut iugeret: id est
 one ad seculum confu-
 rone illa sunt gratia de
 domini nostrum: voca-
 perone propbetam suo
 quod dicitur. **A**d ipsum cap-
 quod seipsum pertinere argu-
 capto sum omnium tu-
 et custodiendum mand-
 conde in quibus que ad
 quod dicitur: et qui sanc-
 mo omnes. **P**ropter quod cau-
 sicut iustos vocare. **E**t
 propterea ergo inquit: partem
 conuincam et carum: et ipse
 eorum partem parit. **Q**uod quod
 cuius particeps factus est: **B**e-
 tempus particeps diuinitate
 mortalitate nostre particeps
 euangelio quo nos diuinitas
 peccati sumus: ita dicitur: **B**e-
 tificatus filios dei fieri: que
 mine cuius qui non est san-
 voluntate: carnis: neque ex
 et deo non sunt. **E**t autem hoc
 factus est particeps mortalitatis
 et ibi sequitur: **E**t verbum caro
 et habitum in nobis: **P**er hanc
 partem vobis gratia habundant
 sic timeamus deum: et custodi-
 et. **P**roinde vobis dicitur: **B**e-
 prospere: sed quod in meo-
 tate corporis iustitiam in
 mine diffusio toto obte terrar-
 te: per volumina seculorum: qu-
 vobis capite nostro: **E**t hoc
 particeps ego sum omnium
 et custodiendum mandata tua.
 per hoc quod particeps factus
 rum: deus omnium immortalis
 ideo gram eccidit in terra
 tum multum fructum faceret. **E**t
 tu securus adiura. **Q**uia
 tua domine plena est terra
 noc: nisi cum iustificatur impu-
 que scientia ut pñatur ad
 iustificationes tuas doc-
 explicat sermo decimus

parebunt: Hoc enim ait de persecutionibus quas patebatur ecclesia cum funes peccatorum circumplecterentur eam. Proinde mediam noctem grauiora tribulationis intelligenda existimo: in qua dixit: Surgebam: quod non est sic affligebat ut deiceret: sed exercebat ut surgeret: id est ut ea ipsa tribulatione ad fortius confitendum proficeret. Jam vero quod ista fuit gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum: voces persone sue per hanc prophetiam suo corpori adiungit ipse saluator. Ad ipsum caput enim proprie quod sequitur pertinere arbitror. **P**articeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua. Si cum est in epistola que ad hebreos scribitur: Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex vno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare. Et paulo post: Propterea ergo inquit: pueri communicauerunt sanguini et carni: et ipse propemodum eorum participauit. Quod quod est aliud quam eorum particeps factus est: Neque enim efficeremur participes diuinitatis eius: nisi ipse mortalitatis nostre particeps fieret. Nam in euangelio quo nos diuinitatis eius participes facti sumus: ita dicitur: Bedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis: neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Ut autem hoc fieret: quod et ipse factus est particeps mortalitatis nostre: ita ibi sequitur: Et verbum caro factum est: et habitauit in nobis. Per hanc eius participationem nobis gratia subministrat: ut caste timeamus deum: et custodiamus mandata eius. Proinde ipse dominus Iesus loquitur in ista prophetia: sed quedam in membris suis et unitate corporis sui: tanquam in vno quodam homine diffuso toto orbe terrarum: et succrescente per volumina seculorum: quedam vero in se ipso capite nostro: **I**psi et hoc est quod ait: Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua. Et quia propter hoc quod particeps factus est fratrum suorum: deus omnium immortalis mortalium: ideo granum cecidit in terra ut mortificatum multum fructum faceret. Et de ipso fructu secutus adiunxit. **M**isericordia tua domine plena est terra: Et vnde hoc: nisi cum iustificatur impius: In cuius gratie scientia ut proficiatur adiungit. **E**t iustificationes tuas doce me.

Explicit sermo decimus sextus. Inci

pit sermo decimus septimus: de versu psalmi: Suauitatem fecisti cum seruo tuo domine: usque ad: Bonum mihi lex oris tui super milia auri et argenti.

H versus psalmi huius de quibus nunc in voluntate dei disputaturi sumus ab hoc incipit. **S**uauitates fecisti cum seruo tuo domine secundum verbum tuum. Vel potius secundum eloquium tuum. Sed quod ait grecus $\chi\rho\iota\sigma\tau\omicron\tau\omicron\epsilon\chi\alpha\upsilon$: aliquam suauitatem: aliquando bonitatem nostri interpretes transfulerunt. Verum quia suauitas potest esse et in malo: quoniam illicita queque et immunda delectant: potest esse et in ea que conceditur voluptate carnali: sic debemus intelligere suauitatem: quam $\chi\rho\iota\sigma\tau\omicron\tau\omicron\epsilon\chi\alpha\upsilon$ greci vocant: ut in bonis spiritualibus deputetur. Propter hoc enim eam et bonitatem nostri appellare voluerunt. Nihil hic ergo aliud dictum existimo suauitatem fecisti cum seruo tuo: nisi fecisti ut me delectaret et bonum. Quando enim delectat bonum: magnum est dei donum. Quando autem bonum opus quod lex imperat fit timore pene: non amore iusticie: cum deus metuitur non amatur: seruuliter fit non liberaliter. Seruus autem non manet in domo in eternum: filius manet in eternum: quod consummata caritas foras mittit timorem. Suauitatem itaque fecisti cum seruo tuo faciendo filium qui seruus fuit: secundum eloquium tuum: hoc est secundum promissum tuum: ut secundum fidem firma sit promissio omni semini. **S**uauitatem et eruditionem et scientiam doce me inquit: quoniam mandatis tuis credidi. Augeri sibi ista poscit et profici. **I**ta utique quod iam dixerat: Suauitatem fecisti cum seruo tuo: quod dicit suauitatem doce me: nisi ut ei gratia dei magis magisque abundet vel innotescat dulcedine bonitatis. Habebant enim fidei qui dixerunt: Domine auge nobis fidei: Et quod diu uiuitur in hoc mundo proficientium est hec cantatio. Addidit autem et eruditionem: vel sicut plures codices habent disciplinam. Sed disciplinam quae greci appellant $\phi\eta\delta\iota\alpha$ ubi scripture nostre ponere consueuerunt: ibi intelligenda est per molestias eruditio: secundum illud: Quae enim diligit dominus corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Hec autem apud ecclesiasticas litteras dici assolet disciplina interpretata de greco ubi legitur $\phi\eta\delta\iota\alpha$. Hoc enim verbum in greco positum est in epistola ad hebreos: ubi latinus interpretis ait: Omnis enim disciplina ad presens non gaudij videtur esse: sed tristicie: postea autem fru

Alia lra. Bonitatem.

Alia lra. Bonitatem. disciplina. quia.

Alia lra. non habet.

nō voluit: subiecta est vanitati. Qd̄ vasis
 misericōdie p̄fuit experiri: vt̄ deiecta sup̄bia: di
 ligatur obedientia: z̄ pereat nō reditura mi
 seria. **Suavis es domine: Uel sic**
 plures habent: suavis es tu dñe: Ali
 qui etiā: suavis es tu: Uel: bonus es
 tu. Sicut de hoc verbo sup̄ tractauim⁹.
Et in tua suauitate doce me iustifi
cationes tuas. Vere vult facere iustifi
 cationes dei: qñ eas in ei⁹ suauitate vult di
 scere ab ipso cui dixit: Suavis es tu dñe.
Benignus sequit. Multiplicata ē sup̄
 me iniquitas superborū: Eorū scz̄ qui
 bus nō p̄iuit: q̄ postea q̄ deliquit hūiliata
 est humana natura. Ego autē in toto
 corde meo scrutabor mādata tua.
 Quālibet inq̄t abundet iniquitas nō in
 me refrigescet caritas. Tanq̄ ille hoc dicit
 qui in eius suauitate iustificationes dei di
 scit. Quāto magis em̄ suauia sunt que iu
 bet qui iuuat: tantomagis ea scrutat amās
 vt̄ cognita faciat: z̄ faciēdo cognoscat: qz̄
 perfectius cognoscunt cū fiunt. Coa
 gulatū est vt̄ lac cor eorum: Quorū
 nisi superborū: quoz̄ sup̄ se multiplicatam
 dixit iniquitatem: Obduruisse autem cor
 eorum vult intelligi hoc verbo z̄ hoc loco.
 Nam dicitur z̄ in bono: sicut in psalmo se
 xagesimo septimo dicitur: Adons in casea
 tus: mons vter: z̄ intelligitur gratia plen⁹.
 Nam z̄ illic quidam coagulatus interpre
 tan sunt. Sed vide quid ad se opponat du
 ricia cordis eorum. **Ego vero: inquit:**
legem tuam meditatus sum. Quaz̄
 legez: Utqz̄ iustissimā z̄ misericordissimā:
 Unde illi dicit: Et lege tua miserere mei.
 Superbis resistit vt̄ obdurentur: humilib⁹
 autem dat gratiam: vt̄ diligant obedienti
 am: z̄ ne recipiant excellentiā. Meditati
 one quippe legis huius voluntaria serua
 tur mihi humilitas: vt̄ penalis euadatur
 hūilitas: De qua mox dicit. **Bonum**
mibi quoniam humiliasti me: vt̄
discam iustificationes tuas. Uici
 num aliquid z̄ superius iam dixerat: Pri
 usq̄ humiliarer ego deliqui: propterea elo
 quiū tuum custodiui. Ipso quippe fructu
 ostendit: q̄ bonū illi fuerit humiliari: Sz̄ il
 lic dixit z̄ causam q̄ hūilitatē penalē delin
 quendo precesserit. Qd̄ vero ibi ait: Pro
 pterea eloquiū tuum custodiui: hic autē:
 vt̄ discas iustificationes tuas: satis signifi
 casse mihi videtur: hoc est ista nosse quod
 custodire hoc custodire quod nosse. Neqz̄

Alia fra.
1. Honuaz.

Alia fra.
1. hūiliter.

Alia fra.
1. iust.

Alia fra.
1. quia.

em̄ christus nō nouerat qd̄ arguebat: z̄ ta
 me arguebat peccatū: cū dictum de illo sit:
 q̄ nō nouerat peccatū. Nouerat ergo qua
 dam noticia: z̄ rursus quadaz̄ ignorantia:
 nō nouerat. Sic z̄ iustificationes dei multi
 discunt z̄ non discunt. Nouerant em̄ eas q̄
 dam noticia: z̄ rursus quadaz̄ ignorantia:
 quomā non faciūt quod nouerūt. Eo mo
 do hic ergo intelligendus est dixisse: vt̄ di
 scas iustificationes tuas: ea noticia qua fi
 unt. De autē qz̄ non fiunt: nisi per dilectio
 nē: vbi qui habet delectationē p̄pter quod
 dictū est: In tua suauitate doce me iustifi
 cationes tuas: sequens versus ostēdit vbi
 ait. **Bona mihi lex oris tui: sup̄**
milia auri z̄ argenti. Ut amplius dil
 gat caritas legem dei: q̄ diligit cupiditas
 milia auri z̄ argenti.

Alia fra.
1. Bonū.

Explicit sermo decimusseptim⁹. In
 cipit sermo decimus octau⁹: de versu psal
 mi. **Manus tue dñe fecerūt me: z̄**
fixerūt me: da mihi intellectū vt̄
discam mandata tua.

Alia fra.
1. plasmauerūt.

Quādo deus hominē fecit ex pul
 uere z̄ aiauit flatu: nō ibi cōmemo
 ratū est q̄ manib⁹ fecerit. Cur ita
 qz̄ quibusdā visū fuerit verbo deus fecisse
 cetera: boiem vero velut aliqd̄ p̄cipuū fe
 cisse manib⁹ suis nō video: nisi forte qz̄ ex
 puluere formatū legitur hoīs corp⁹ nō po
 tuisse fieri nisi manib⁹ arbitranz̄: nec atten
 dūt qd̄ in euāgelio de verbo dei scriptū ē:
 Omnia p̄ ipm̄ facta sunt: nō posse cōstare
 si nō per verbū factū est etiā corpus huma
 nū: Sed adhibent testimoniuū de hoc psal
 mo z̄ dicit: Ecce vbi aptissime clamat ho
 mo: **Man⁹ tue fecerūt me z̄ fixerunt me:**
 quasi nō etiā aperte dictū sit: **Videbo ce**
los opa digitorū tuorū: nec minus aperte
dictū sit: Et opa manū tuaz̄ sūt celi: mul
toqz̄ apertius: z̄ aridā terrā man⁹ ei⁹ fixe
rūt. Manus q̄ dei sūt p̄tās dei. Aut si plu
 ralis numerus eos mouet: quia non dic
 tum est: manus tua: sed manus tue: accipi
 ant manus dei virtutē z̄ sapientiaz̄ dei: qd̄
 vtrūqz̄ vn⁹ dicit⁹ est christ⁹: q̄ etiā intelligit
 brachiū dñi: vbi legitur: **Et brachiu⁹ dñi**
cui reuelatū est: Aut accipiāt man⁹ dñi fi
liū z̄ spiritū sanctuz̄: qz̄ spiritū sanctus co
operator est patri z̄ filij: Un̄ ait Ap̄ls: Oia
hec operatur vnus atqz̄ idē spirit⁹. Prop
terea quippe dixit: vnus atqz̄ idē spirit⁹:

Latinus interpres dicendo intellectū dare tibi: sed quē admouū dici potest a sanitate sanare te: ita dici possit ab intellectu intellectuare te. Sed si potest hoc et angelus facere: quid est quod iste hoc a deo sibi poscit ut faciat? An quod deus angelo iusserat ut faceret? Ita vere: nā christus intelligit hoc iussisse angelo ut faceret eo loco: ubi ait propheta: Et factū est cū viderē ego Daniel visū: et querebam intellectū: et ecce stetit in conspectu meo ut visus viri: et audiui vocem viri: inter vlay: et vocavit et dixit: Fac intelligere illum visionē: et ibi in greco verbum hoc ē quod et hic: id est *συνεπιτισιον*. Beus itaq; p seipsum: quod lux est illuminat pi- as mentes: ut ea que diuina dicunt vlt ostē dunt intelligāt. Sed si ad hoc ministro uti- tur angelo: potest quidē aliquid agere angelus in mente hoīs ut capiat lucē dei: et per hanc intelligat. Sed ita dicitur intellectus dare hoī: q̄si ut ita dicā intellectuare ho- minē quēadmodū quisquā dicit lucē dare domui: vel illuminare domū cui fenestras facit: cū eā nō sua luce penetret et illustret: sed tñ modo aditū quo penetret atq; illu- strat aperiat. Sed nec sol qui p fenestrā il- lustrat domū: ipse creauit eādē domū: aut hoīem qui fenestrā fecit in domo: aut ipse il- li iussit ut faceret: aut adiuuit ipse facientē: aut aliqd egit ut aperiret qua suū lumē in- funderet. Beus aut et hoīs mentē rationa- lem atq; intellectualē fecit que posset cape- lumen eius: et angelū talem fecit qui opari posset aliquid vnde ad capiendū lumē dei mens adiuuaretur hūana: et eandē sic ad- iuuat mentē ut angelicaz recipiat operati- onē: et eam sic illuminat de seipso: ut nō so- lum illa que a veritate monstrantur: sed ip- sam quoq; p sciendo pspiciat veritatē. Et quoniā res quidē necessarias quantū exi- stimo tamē plura disputatiōe tractauim⁹: dilatis sequētib⁹ psalmi hui⁹ versibus: ser- monē istū isto sine claudamus.

ExPLICIT sermo decimus octau⁹. **I**nci- pit sermo decimus nonus: de versu psalmi: Qui timent te videbunt me et iocundabū- tur: vsq; ad: Fiat cor meuz immaculatū in tuis iustificationib⁹ ut nō confundar.

Dominus Iesus i hoc psalmo per prophetam tanq; sibi petiuit intel- lectū dari a deo: et corpori suo quod ecclesia ad dei mandata discēda. Cum ip- so enim vita corporis eius: hoc est populi eius abscondita est in deo: et ipse in eodem

corpore suo indigentiam patitur: et poscit quod membris suis est necessarium. **A**d- nus tue inquit fecerunt me: et plasmauerūt me: da mihi intellectum ut discam manda- ta tua. Quia tu inquit formasti me: tu re- forma: ut fiat in corpe christi: quod ait Apo- stol⁹: Reformamini in nouitate mētis ve- stre. **Q**ui timēt te: inquit: videbūt me et iocundabunt: Vel sicut habent alij codices: letabunt: Quia in ver- ba tua speraui: Id est in ea q̄ pmisitū: ut sint pmissionis filij semē Abrae: in quo benedicunt oēs gentes. Qui sunt aut qui timēt deū: et quē videbūt et letabunt qm̄ in verba dei speraui: Si corp⁹ christi ē: id est ecclesia cui⁹ est vox ista p christū vel in ipa et de seipsa tanq; de seipso ista vox christi ē: nunqd nō ipsi sunt in eis qui timent deuz? Quis est ḡ ille quē vident et iocūdabunt? An plus ipse se videt et iocundat? Et sic dictū est: Qui timēt te videbunt me et leta- bunt: quod in verba tua spauit: vel sicut alij di- ligenti⁹ exp̄sserūt superspauit: tanq; diceret: Qui timent te videbūt ecclesiam tuā: et io- cundabūtur: quod in verba tua superspauit: cū ipsi sint ecclesia qui vident ecclesiam et io- cundātur. Sed cur nō dixit: qui timent te vident me et iocundant: sed timēt te verbū p̄sentis temporis posuit: videbūt aut et io- cūdabunt futuri tēporis verba sūt: An quod in p̄nti tēporē timor est: q̄ diu tēptatio est vita humana sup terrā: Iocūditas aut quā vo- luit hic intelligi: tūc erit: quādo iusti fulge- bunt in regno patris sui sicut sol. Hinc etiā illud in alio psalmo legitur: Quia multa multitudo dulcedinis tui dñe: quā absco- disti timentibus te. Nunc ḡ q̄ diu timent nondū vident: sed videbūt et iocundabū- tur: quod et illic sequit: Perfecisti aut sperati- b⁹ in te: et hic quod in verba tua spauit: vel sup- speraui: ut in verbo ita cōposito: et cura in- terptis diligentioris expresso: etiā illud in- telligamus quod potens est deus facere su- pra q̄ petimus et intelligimus: ut quia su- pra q̄ petimus et intelligimus sunt: paruz sit ea sperare: sed debeamus supersperare. Quia ergo adhuc timet ecclesia que i hac vita est: et nō dū se videt in eo regno ubi erit ei⁹ secunda iocūditas: sed inter periculosas tēptationes in hoc mundo laborat ubi au- dit: Qui se putat stare videat ne cadat: cō- siderās hui⁹ mortalitatis miserā in qua iu- gū graue sup filios Adam: a die exitus de ventre matris eorū: sic in omnib⁹ ptendit

Alia lra. f equitas.

vsq; in die sepulture in matre omnib; : vt ppter carne concupiscentē aduersus spm̄ etiā regenerari gemere sub ei⁹ grauitate cogantur: Hec ḡ cōsiderans. **Cognoui** inquit: dñe qz iusticia iudicia tua: z in veritate tua humiliasti me. **Fiat** misericordia tua vt soletur me: sm̄ eloquiū tuuz seruo tuo. Adiscōia z veritas ita diuino eloquio cōmendāf: vt cū in multis inueniant loci: maxime in psalmis quodā etiāz loco legat: **Uniuerse** vie dñi misericordia z veritas. **Et** hic quidē pmo veritatē posuit: qz humiliati sumus in mortē: iudicante illo cui⁹ iudicia iusticia ē: deinde misericordiaz qua instauramur ad vitā: pmittē te illo cui⁹ bñficiū gratia est. **Itē** ait: Scdm̄ eloquiū tuū seruo tuo: id est scdm̄ qd̄ pmiisti seruo tuo. **Sive** ḡ regeneratio qua hic in dei filios adoptamur: siue fides: z spes: z caritas: q̄ tria edificantur in nobis: q̄ uis de misericordia dei veniāt: tñ in hac erūnosa z pcellōsa vita solacia sunt miserōz: nō gaudia beatorū: iō dictū est: **Fiat** misericordia tua vt solet me. **Sed** qz post hec: z p hec etiā illa vctura sūt: **Itē** sequit: **Veniāt** mihi miseratiōes tue z viuā: **Tunc** em̄ vere viuā: qm̄ nihil potero timere ne moriar. **Ipsa** em̄ z sine vllō additamento dicitur vita: nec intelligit nisi eterna z beata: tāq; sola dicēda sit vita in cuius cōpatione ista quā ducim⁹ mors pot⁹ sit appellāda q̄ vita: **Quale** illud ē in euāgelio: **Si** vis vire ad vitā: serua mādata. **Hūq̄** addidit eternā vel beatā: **Itē** de resurrectione carnis cū loqueret: **Qui** bñ fecerūt inquit: in resurrectionē vite. **Acq;** hic ait: eterne seu beate. **Sic** z hic: **Veniāt** inquit mihi miseratiōes tue z viuā. **Acq;** hic ait: **In** eternū viuaz: vel beate viuā: quasi aliud nō sit viuere q̄ sine vllō fine: z sine vlla miseria viuere. **Sz** b̄ quo merito: **Quia** lex: inqt: tua meditatio mea est. **Hec** meditatio nisi eēt in fide que p dilectionē operat: nunq; ppter eam posset ad illā vitā quispiā puenire. **Hoc** dicendū putau: ne quisquā cū totaz legem memorie mādauerit eamq; creberima recordatione cātauerit: nō tacēs qd̄ pcepit: nec tñ viuens vt pcepit arbitret se fecisse qd̄ legit: quia lex tua meditatio mea est: z hinc se adepturū existimet: qd̄ verbis superiorū ppter hoc meritū postulauit: vbi dictū est: **Veniant** sup me miseratiōes tue et viuā. **Hec** meditatio amānis est cogitatio: z tñ amantis vt caritas non frige-

scat hui⁹ meditationis sue quātalibet abundantia p̄stipetur iniquitatis aliene. **Beniq;** sequit z dicit: **Cōfundant** superbi qm̄ iniuste iniquitate fecerūt in me: ego autē exercebor in mādatis tuis. **Ecce** quod ait: meditatio legis dei: vel pot⁹: meditatio lex dei. **Cōuertātur** inqt: ad me q̄ timent te: z q̄ cognoscūt testimonia tua. **In** nōnullis codicib; inuenimus z grecis z latinis: **Cōuertant** mihi. **Qd̄** tantūde valē existimo: quantū si dicatur ad me. **Sed** q̄s est iste q̄ hoc dicit: **Nō** em̄ q̄sq; hoim hoc dicere audebit: aut si dicat audiendus est. **Numirum** ḡ ille est qui etiā super⁹ interposuit p̄rietatē vocis sue dicēs: **Particeps** ego sum oim̄ timentū te: qz factus est p̄iceps mortalitatis nostre: vt z nos p̄icipes diuinitatis ipius fieremus. **Nos** vnus particeps ad vitam: ad mortem vero particeps ille multorum. **Ipsē** est em̄ ad quē conuertuntur timentes deū: z qui cognoscunt dei testimonia: de illo per p̄phetas tanto ante p̄dicta in eius p̄sentia p̄ miracula pauloante monstrata. **Fiat** inquit: **cor** meum imaculatū in tuis iustificationib;: vt non confundar. **Redit** ad vocē corporis sui sancti: scilicet populi sui: z imaculatū fieri cor suū precatur: hoc est cor membrorū suorū in iustificationib; dei: nō in vrb; eorū. **Proposcat** em̄ b̄: non p̄sumpsit. **Quod** autē addidit: vt nō confundar: tale aliqd̄ z in primis hui⁹ psalmi versib; inuenitur: vbi dixit: **Vtinā** dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas: **Tūc** non confundar dum inspicio in oia mādata tua. **Quod** ibi qz dixit: **vtinā**: vno verbo significauit optantis: hoc isto loco aptioribus verbis exp̄ssit orantis dicēdo: **fiat** cor meū imaculatū: vt nec in illa: nec in ista sentētia que vtrac; vna est: inueniatur audacia de libero arbitrio contra gratiam contentis. **Quod** autē ait ibi: **Tūc** nō confundar: hoc ait hic: vt non confundar. **Fiat** ergo cor meū imaculatū membrorū z corporis chusti: gratia dei per ipsum corporis caput: hoc est per Iesum christū dominū nostruz: per regenerationis lauachruz vbi abolita sunt omnia preterita peccata nostra p̄ spiritus adiutorū: per quod concupiscim⁹ aduersus carnē: ne vincamur in pugna nostra: p̄ dominice oratiōis affectū: in qua dicimus: **Dimitte** nobis debita nra: ita donata nobis regeneratiōe: adiuta cō-

Alia lra. f quia.

Alia lra. f mihi. timētes. t nouerū.

scat hui⁹ meditationis sue quātalibet abundantiā p̄stipetur iniquitatis aliene. **Beniq;** sequit z dicit: **Cōfundant** superbi qm̄ iniuste iniquitate fecerūt in me: ego autē exercebor in mādatis tuis. **Ecce** quod ait: meditatio legis dei: vel pot⁹: meditatio lex dei. **Cōuertātur** inqt: ad me q̄ timent te: z q̄ cognoscūt testimonia tua. **In** nōnullis codicib; inuenimus z grecis z latinis: **Cōuertant** mihi. **Qd̄** tantūde valē existimo: quantū si dicatur ad me. **Sed** q̄s est iste q̄ hoc dicit: **Nō** em̄ q̄sq; hoim hoc dicere audebit: aut si dicat audiendus est. **Numirum** ḡ ille est qui etiā super⁹ interposuit p̄rietatē vocis sue dicēs: **Particeps** ego sum oim̄ timentū te: qz factus est p̄iceps mortalitatis nostre: vt z nos p̄icipes diuinitatis ipius fieremus. **Nos** vnus particeps ad vitam: ad mortem vero particeps ille multorum. **Ipsē** est em̄ ad quē conuertuntur timentes deū: z qui cognoscunt dei testimonia: de illo per p̄phetas tanto ante p̄dicta in eius p̄sentia p̄ miracula pauloante monstrata. **Fiat** inquit: **cor** meum imaculatū in tuis iustificationib;: vt non confundar. **Redit** ad vocē corporis sui sancti: scilicet populi sui: z imaculatū fieri cor suū precatur: hoc est cor membrorū suorū in iustificationib; dei: nō in vrb; eorū. **Proposcat** em̄ b̄: non p̄sumpsit. **Quod** autē addidit: vt nō confundar: tale aliqd̄ z in primis hui⁹ psalmi versib; inuenitur: vbi dixit: **Vtinā** dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas: **Tūc** non confundar dum inspicio in oia mādata tua. **Quod** ibi qz dixit: **vtinā**: vno verbo significauit optantis: hoc isto loco aptioribus verbis exp̄ssit orantis dicēdo: **fiat** cor meū imaculatū: vt nec in illa: nec in ista sentētia que vtrac; vna est: inueniatur audacia de libero arbitrio contra gratiam contentis. **Quod** autē ait ibi: **Tūc** nō confundar: hoc ait hic: vt non confundar. **Fiat** ergo cor meū imaculatū membrorū z corporis chusti: gratia dei per ipsum corporis caput: hoc est per Iesum christū dominū nostruz: per regenerationis lauachruz vbi abolita sunt omnia preterita peccata nostra p̄ spiritus adiutorū: per quod concupiscim⁹ aduersus carnē: ne vincamur in pugna nostra: p̄ dominice oratiōis affectū: in qua dicimus: **Dimitte** nobis debita nra: ita donata nobis regeneratiōe: adiuta cō-

Psalmus

fectione: fusa p̄catōe: fit cor nostrū imacu-
latū vt nō cōfundamur: qz z hoc ad iustifi-
cationes dei p̄tinet qñ inter eius alia p̄-
cepta p̄cipitur: **D**imitte z dimittetur vo-
bis: date z dabit vobis.

Expliat sermo decimus nonus. **I**n-
cipit sermo viceſim⁹: de verſu psalmi: **B**e-
fecit in ſalutare tuum anima mea: vſq; ad
Secūm miſericōdiam tuā viuifica me: z custo-
diā testimonia oris tui.

Adiuante dño istam magni hui⁹
psalmi partē considerandā expo-
nendamq; suscepimus: vbi dicit:
Befecit in ſalutare tuum anima
mea: z in verbum tuū speraui.

Alia lra.
salutari tuo.
speraui.

Nō omnis defectus vel culpe putandus est ef-
se vel pene. Est etiam defectus laudabilis
vel optabilis. Nam cū sint inter se duo ista
cōtraria: p̄ficere z deficere: vſitatus pro-
fectus in bono accipitur: defect⁹ in malo:
quando nō additur vel subintelligitur in
quid p̄ficiatur vel deficiatur. Cum vero
additur: potest z malū esse p̄ficere: bonū
q; deficere. Aperte quippe dixit Ap̄stol⁹:
Prophanas autē v̄boꝝ nouitates euita:
multū enim proficiēt ad impietate: **A**it et
de quibusdā: **P**roſicient in peius. Ita et
defectus a bono in malū malus est: a ma-
lo in bonum bonus est. Bono quippe de-
fectu dictū est: **B**efecit z deficit anima
mea in aīa dñi. Sic z hic nō ait: defecit a
salutari tuo: s̄ defecit in ſalutare tuū: s̄ est
ad ſalutare tuū aīa mea. Bon⁹ ē q̄ iste defe-
ct⁹: **I**ndicat em̄ desiderū boni nōdū qdē
adepti: sed auidissime ac vehemētissime cō-
cupiti. Sed quis hoc dicit: nisi genus ele-
ctum: regale sacerdotiū: gēs sancta: popu-
lus acquisitionis: **A**b origine generis hu-
mani: vſq; ad huius seculi finē: in eis qui
suo quoz tempore hic vixerūt: viuūt vic-
turi sunt: desiderant christū: teste sanctissi-
mo sene Symeone: qui cū eū infantem ac-
cepisset in manus: dixit: **H**unc dimitte do-
mine serū tuū secundū verbū tuū in pace:
quoniā viderūt oculi mei ſalutare tuū. Ac-
ceperat em̄ respōsū diuinū: nō se gustaturz
morte: donec videret christū dñi. Quale
aut desiderū fuit in isto sene: tale fuisse cre-
dendū est in omnib⁹ supiorz tēporz sancti.
Unde z ipse dñs discipulis ait: **M**ulti p̄-
phete z reges voluerūt videre q̄ vos vide-
tis: z nō viderūt: z audire q̄ auditis: z non
audierūt: vt ipsoꝝ etiā vox hoc loco agno-
ſcat: **B**efecit in ſalutare tuū aīa mea. **N**ec

tūc ergo q̄euit hoc desiderū sanctorū: nec
nūc q̄escit in christi corpore qd̄ est ecclesia
vſq; ad terminū seculi: donec veniat desi-
derat⁹ cūctis gentib⁹: sicut p̄mittit p̄ p̄phe-
tā: **P**rop̄ qd̄ dicit Ap̄ls: **S**upeſt mibi co-
rona iusticie quam reddet mibi dñs in illa
die iustus iudex: nō solū aut mibi: sed z oī-
bus qui diligūt manifestationem ei⁹. **H**oc
itaq; desiderū de q̄ nūc agim⁹ de dilectōe
p̄surgit manifestationis ei⁹: de q̄ itez dicit:
Cū christ⁹ apparuerit vīta v̄stra: tūc v̄os
cū illo apparebitis in gloria. **P**rima enim
tpa ecclesie ante v̄ginis partū sctōs habu-
erūt: qui desiderarēt incarnationis ei⁹ ad-
uentū: ista vero tpa ex q̄ ascēdit in celū san-
ctos habēt q̄ desiderēt ei⁹ manifestationez
ad viuos z mortuos iudicādof. **N**ec hoc
eccleie desiderū ab initio vſq; in finez secu-
li requieuit aliquantū: nisi q̄ diu hic cū di-
scipulis in carne versat⁹ est: vt tot⁹ corpo-
ris christi in hac vīta gemētis vox cōueniē-
ter intelligat: **B**efecit in ſalutare tuū anima
mea: z in verbū tuū sp̄aui: hoc ē in p̄missū
que spes facit: vt p̄ patientiaz expectet qd̄
a credentib⁹ nō videt. **E**tiā hic grecus il-
lud verbū habet: qd̄ qdā nrī interp̄tes sup̄
speraui transferre maluerūt: qz p̄culdubio
pl⁹ futurū est q̄ dici pōt. **B**efecerunt
inq̄: **O**culi mei in eloquiū tuū: dice-
tes: qñ cōsolaberis me. **E**cce rursus
in oculis: sed vtiq; interiorib⁹ laudabilis
z felix ille defect⁹: nō veniens ex infirmita-
te animi: s̄ ex fortitudine desiderij in p̄missū
dei. **H**oc em̄ ait in eloq; tuū. **Q**uō aut ta-
les oculi dicunt: qñ p̄solaberis me: nisi cū
tali intētionē z expectationē oratur z gē-
tur: **L**ingua em̄ loqui non oculi solent: sed
oculoꝝ quodāmodo vox est desiderij ora-
tōis. **C**erū in eo qd̄ ait: qñ p̄solaberis me:
tanq; moras se p̄peti ostendit. **U**n̄ est eti-
am illud: **E**t tu dñe vſq; quo: **Q**d̄ aut ideo
fit vt dulcior veniat dilata iocunditas: aut
iste sensus est desiderantiū: cū in spacio tē-
poris etiā qd̄ subueniēti breue est: longū ē
amāti. **N**ouit aut dñs qd̄ qñ faciat: qui in
mēſura z numero z pōdere cūcta dispōit.
Ardētib⁹ aut sp̄ualib⁹ desiderijs carnalia
desideria sine dubitatōe frigescūt: **P**rop̄
s̄ sequit: **Q**m̄ fact⁹ sum: tāq; vter
in pruina: iustificationes tuas nō
sum oblīt⁹. **M**imz em̄ p̄vtrē carnē mor-
tis huius: per pruinā vero celeste benefici-
um vult intelligi: quo carnis p̄cupiscentie
velut frigore cobibēte torpescūt: **E**t fit hic

Alia lra.
+ Quia.
+ sicut.

vero ad euāgelii p̄tinētē. Cur autē nunq̄
 etiā istis gnātiōib⁹ vitas desit: velut ap̄ies
 cām: Sū dasti inq̄t terrā z p̄manet: eos qui
 in terra sūt terrā nūcupās. Fundamētum
 autē aliud nēo pōt ponē p̄ter id qd̄ positū ē
 qd̄ est christ⁹ Iesus. Neq̄ em̄ z illi⁹ gnāti-
 onis ad legē p̄phetasq̄ p̄tinētis fundamē-
 tū nō erat christus: testimoniū habēs a le-
 ge z p̄phetis. Aut vō Moyses z p̄phe si-
 lii deputādi sūt: in seruitutē generātis ancil-
 le fuisse: nō libere q̄ est mater n̄ra: cui ma-
 ter syon dicet homo: z hō factus est in ea:
 z ipse fundauit eā altissimus: Ipse est em̄ z
 apud p̄rem altissim⁹: z p̄p̄ nos in ista m̄re
 fact⁹ humillimus: qm̄ q̄ de⁹ erat sup̄ eā ho-
 mo factus est in ea. Hoc itaq̄ fundamēto
 dñe fundasti terrā z p̄manet: qz in tali fun-
 damēto p̄stabilita: nō inclinabit in sc̄m se-
 culi: in eis vtiq̄ p̄manēs quib⁹ es vitā da-
 turus eternā. Quos autē ancilla pepit ad
 vetus testamētū p̄tinētēs: in cui⁹ tñ figurē
 latebat nouū: nihil aliud sapiēdo: q̄ p̄mis-
 sa terrena nō p̄manēt. Seru⁹. n. nō manet
 in domo in eternū: fili⁹ autē manet i eternū.

Ordinatioe tua pseuerat dies:
 Ista q̄ppe omnia dies: z iste est dies quez
 fecit dñs: exultemus z iocundemur in eo:
 z sicut in die honeste ambulemus. Qm̄
 oia seruiunt tibi. Omnia sc̄z de q̄bus
 loquebat: oia q̄ p̄tinent ad hunc diē: serui-
 unt tibi. Impij q̄ppe de quib⁹ dicit: Nocti
 simulavi m̄rem vestrā: nō seruiūt tibi. Be-
 inde respexit vñ liberef hec terra: vt funda-
 ta p̄maneat: atq̄ subiecit. **Nisi q̄ lex**
tua meditatio mea est: tūc forsitan
perissem in hūilitate mea. Ista lex
 fidei ē: nō inanis fidei: s̄ q̄ p̄ dilectionē ope-
 rat. **Per hāc impetrat̄ grā q̄ fortes facit in**
tribulatioe tp̄ali: ne pereāt in hūilitate mor-
tali. In eternū non obliuiscar iu-
 stificationes tuas: qz in ipsis viuifi-
 casti me. Ecce vñ factum est vt nō pe-
 rret in hūilitate sua. Nā deo n̄ro nō viuifi-
 cāte qd̄ est homo q̄ se occidere potuit: viuifi-
 care autē nō potest: Subiecit deinde ac
 dicit. **Tuus sūz ego saluū me fac:**
qz iustificationes tuas exquisiui.

Alia lra. 1 font.

Nō trāseūter intelligendū ē: qd̄ dicitur est:
Tu⁹ sū ego. Quid em̄ nō est ei⁹? An forte
 qz in celis esse dicit de⁹: ideo putanduz est
 aliqd̄ nō esse ei⁹ in terra: cū clamet ali⁹ psal-
 mus: **Bñi est terra z plenitudo ei⁹: orb̄ ter-**
raru⁹: z oēs q̄ habitāt in ea. Quid ē q̄ iste
 tua se quodāmō familiar⁹ deo cōmēdandū

Alia lra. 1 qm̄.

putauit vt dicēt: **Tu⁹ sū ego saluū me fac:**
 nisi itelligi volens q̄ malo suo su⁹ esse vo-
 luerit: qd̄ est inobediētie primū z maximū
 malū: Et tanq̄ dicēs meus esse volui z p̄-
 ditū me feci: **Tu⁹ sum iquit saluūz me fac:**
 qz iustificationes tuas exquisiui: nō volūta-
 tes meas quib⁹ sūi meus: sed iustificatio-
 nes tuas: vt essem iā tu⁹. **Ipse inq̄t: ex-**
pectauerūt p̄ctōres vt p̄derēt me:
testimonia autē tua intellexi. Quid
 est expectauerūt vt p̄derēt: An vō velut in
 sidijs obsiderēt viā: expectātes vt qñ trās-
 iret occiderent: Nūqd̄ q̄ morte corpis pe-
 rire metuebat: Absit. Et qd̄ me expectaue-
 rūt: nisi vt eis ad malū p̄sentret: Tūc em̄
 p̄derent. Tñ em̄ nō periret dixit: testimo-
 nia tua itellexi. Sed familiarius hic eccle-
 sie auribus grecū verbum sonat: martyria
 tua intellexi: quia sc̄z me sibi nō cōsentien-
 tem: etiā si occiderent tua martyria confi-
 tēs non perire: Sed illi qui vt p̄derent ex-
 spectabant qñ cōsentire: torquebāt cū etiā
 cōfiterer: nec tñ qd̄ itellexerat relinq̄bat: in-
 tuēs. z vidēs vtiq̄ sine fine finē: z si pseue-
 raret vsq̄ in finē. **Beniq̄ secur⁹ adiunxit.**

Alia lra. t nō habet.

Dis cōsumatiōis vidi finē: latū
mandatū tuū valde. Intrauerat q̄p-
 pe in sanctuariū dei: z intellexerat in noui-
 sima. **Dis autē cōsumatio mibi videtur**
hoc loco intelligēda vsq̄ ad mortē p̄ veri-
tate certare: z p̄ vero ac sūmo bono mala
oia tolerare: Cui⁹ cōsumatiōis finis est ex-
cellere in regno christi qd̄ nō habet finē: et
habere ibi sine morte: sine dolore z cū mag-
no honore vitā: morte hui⁹ vite ac dolori-
bus z opprobrijs acquisitā. Quod autē ad-
 didit: **Latū mādātū tuū valde: non intelli-**
go: nisi caritatē. Quid enim p̄fuisset qua-
 cūq̄ morte iminēte: z inter quātacūq̄ tor-
 menta illa martyria confiteri: si caritas in-
 confitente nō esset: **Audiamus Ap̄lm: Et**
si tradidero inquit corpus meū: vt arde-
am: caritatē autēz non habeam: nihil mibi
p̄dest. Caritas autē dei d̄iffusa est in cor-
 dibus nostris p̄ spiritū sanctū qui datus ē
 nobis. In hac d̄iffusione latitudo est: in q̄
 sine angustijs viā: quoz ambulatur angu-
 sta: donāte illo cui dicitū est: **Bilatasti gres-**
sus meos sub ius me: z non sunt infirmata
vestigia mea. Latum est ergo mandatū car-
 itat̄ nimis: mādātū illud geminū quo iu-
 betur deus z proximus diligi. Quid autē
 latius: q̄ vt ibi pendeat tota lex z omnes
 p̄p̄ete:

Alia lra. t nimis.

dm remāst puer Iesus i hierusalē: r a que
 rentib⁹ suis post tridū inuent⁹ est illic in
 tēplo sedēs int⁹ doctores: audiēs eos r in-
 terrogās eos: vbi stupebāt oēs qui cū au-
 diebāt sup prudētia et respōsis eius. Nec
 immerito: qui p istū pphētā tāto ante dix-
 erat: sup oēs docētēs me intellexi. Omnes
 enī vtiq⁹ hoies vult intelligi: non deū pa-
 trem: de quo dic⁹ ipse fili⁹: Sicut docuit me
 pater: hec loquor. Quod difficillime ex p-
 sona verbi intelligit: nisi quis vtiq⁹ cape
 valeat: id esse filiū a patre doctū qd⁹ gen-
 tū. Cui enī nō est aliud esse: aliud doctum
 esse: sed qd⁹ illi est esse: hoc est doctū esse: p-
 secto a quo ei ē esse: ab illo simul ē ei doctū
 esse. Ex psona vero hois vbi formaz serui
 accepit: facili⁹ intelligit a patre didicisse q⁹
 dixit: in qua forma serui cōstitutū maxime
 puez potuerit eū hoies maioris etatū docē
 nū putare: s; ille quē pater docuit sup oēs
 docētēs se intellexit. Quia testimonia: in-
 quit: tua meditatio mea ē: Ideo sup
 omnes docentes se intelligebat: qz testimo-
 nia dei meditabat: que melius q⁹ illi de se-
 ipso nouerat qui dicebat: Vos misistis ad
 Johannē: et testimoniū pphibuit veritati:
 Ego aut⁹ nō ab hoie testimoniū accipio: sed
 hec dico vt vos salui sitis. Ille erat lucer-
 na ardēs r lucēs: vos aut⁹ voluistis exulta-
 re ad horā in luce ei⁹: Ego aut⁹ habeo testi-
 moniū maius Johāne. Talia testimonia
 meditabat: qn̄ super oēs docentes se intel-
 lexit. Illi aut⁹ doctores nō absurde intelli-
 gūtur etiā ipsi esse seniores: de quibus cō-
 tinuo dic⁹. **Sup⁹ seniores intellexi:**
 Quod ideo mihi eo modo rextū videt:
 vt nobis hec legētib⁹ illa etas eius veni-
 ret in mētē: q⁹ nobis innotuit ex euāgelio:
 qua etate puerili inter maiores etate: hoc
 est iunior inter seniores sedebat: et super
 omnes docētēs se intelligebat. Solēt enī
 iunior et senior ad seiuicem dici minor et
 maior: r si neuter eoz senili accessit aut p-
 pinquauit etati: qz s; si et exp̄ssum nomē se-
 nioz in euangelio velimus iquirere supra
 quos intellexit: inuenim⁹ qn̄ ei dixerūt scri-
 be r pharisei: Quare discipuli tui transgre-
 diūt traditiōes seniozū: Nō enī lauāt ma-
 nus suas cū panē māducat. Ecce obiecta
 est ei trāgressio traditiōis senioz. Sed qā
 sup seniores intellexit: qd⁹ eis responderit
 audiamus. Quare inqt⁹ r vos transgredi-
 mini mādatū dei ppter traditiōem vestrā:
 Beinde paulopost: vt nō solū ipse qui ē ca-

put corpis: verū etiā corpus ipm et mēbra
 eius super seniores illos intelligerēt: quoz
 traditio de lauādis manib⁹ ferebat: cōuo-
 catis ad se turb⁹ dixit eis: Audite r intelli-
 gite: tāq⁹ diceret: Sup seiores illos r vos
 intelligite: vt etiā de vobis illa pphā ap-
 pareat esse pmissa: super seniores intellexi:
 nec solū capiti: verū etiā corpi: ac si vnuer-
 so christo aptata pueiat: Nō qd⁹ intrat i os:
 coinquinat hoiez: s; qd⁹ pcedit ex ore b⁹ coi-
 quat hoiem. Hoc seniores illi nō intelli-
 gebant: q⁹ de lauādis manib⁹ sua velut mag-
 na mādata tradiderūt. Ip̄a quoq⁹ mēbra
 capitis hui⁹ sup seniores intelligētēs nōdū
 qd⁹ ab eo dictū est intellexerāt. Beniq⁹ p⁹
 pauca rīdens Pet⁹ dixit ei: Ediffere no-
 bis pabolā istā. Putabat adhuc esse pa-
 bolam: qd⁹ dñs sine figurā fuerat elocutus.
 At ille dixit: Adhuc et vos sine intellectu
 estis: Nō intelligit⁹ quia omne qd⁹ in os in-
 trat in vētrē vadit: r in secessum emittitur:
 Que aut⁹ pcedūt de ore: de corde exeūt: r
 ea coiquināt hoiem. Adhuc r vos sine in-
 tellectu estis: r sup illos seniores nō intelli-
 gitis: Sed plane iam nūc audito tali ma-
 gistro: capite nostro: pōt vnusq⁹ nostrū
 dicere: sup seniores intellexi. Nā etiā cor-
 porū pgruit qd⁹ secus⁹ adiūxit. Quia mā-
 data tua exquisiui: Mādata tua nō
 mādata hoim: mādata tua nō mādata se-
 niozū: qui volētēs esse legis doctores: nō
 intelligūt neq⁹ que loquūtur: neq⁹ de qd⁹
 affirmāt. Merito de mādatū dei q⁹ sūt ex-
 renda vt sup seniores illos intelligātur: re-
 sponsū est his qui eoz auctoritatē veritati
 p̄ferebāt: et dictū est: cur r vos trāsgredi-
 mini mādatū dei: vt traditiōes vestrās sta-
 tuatis? Jam vero qd⁹ adiūgit: nō capiti vi-
 detur puenire s; corpi. **Ab omni via
 mala p̄hibui pedes meos: vt cus-
 todia verba tua.** Neq⁹ enī caput illud
 nostrū ipse saluator corpis in aliquā malig-
 nam viā carnali cupiditate ferret: vt ei ne-
 cesse esset pedes suos inde p̄hibere: quasi
 illuc eūtes motibus suis: qd⁹ nos facimus
 qn̄ ea q⁹ ille non habuit ne vias malignas
 teneāt desideria nostra praua cobibemus.
 Sic enī verba dei possum⁹ custodire si p⁹
 nostras nōeam⁹ cōcupiscētias malas: vt
 ad mala cōcupita pueniāt: sed eas potius
 aduersus carnē spū cōcupiscētie refrem⁹:
 ne nos raptos atq⁹ subuersos p malignas
 vias p̄trabāt. **Audicijs: inqt⁹: tuis
 nō declinaui: qm tu legem posui-**

Alia fra
t queiui.

In hōm mōdata
& constitutiōnes.

Alia fra
t queiui.

Mat. 15

pedibus meis verbū tuū: et lumen semitis
 meis: nisi verbū intelligamus quod factū est
 ad prophetas: vlt quod predicatū est p aplos:
 Non verbū christū: sed verbū christi: de q̄
 scriptū ē: fides ex auditu: auditū autē p ver
 bū christi. Nā et verbū ppheticū lucerne
 pparās aplūs Petr⁹: Habem⁹ inqt certio
 rem ppheticū sermonē cui benefacitis: in
 tēdētes velut lucerne i obscuro loco. Quō
 itaq; h ait: Lucerna pedibus meis verbū
 tuū: et lumē semitis meis: verbū est quō scri
 pturis sanctis omnibus p̄tinetur. **I**ura
 ut: inquit: et statui custodire iudicia
 iusticie tue: Tanq̄ bene ambulā sad il
 lā lucernā: et rectas semitas habēs: Sequē
 ti autē verbo illud quō aīcedit expositū est.
 Quasi enī querem⁹ quōd esset: iuravi: adiū
 xit et statui. Hoc enī appellavit iuramētū
 quod statuit p sacramentū: quia ita debet
 esse mens fixa in custodiēdis iudicijs iusti
 cie dei: vt sit oīno p iuratiōe quō statuit. Si
 de autē custodiūtur iusticia iudicie dei: cū
 sub deo iusto iudice: nec recte factū infru
 ctuosum: nec pctm̄ credit̄ impunitū. Sed
 p hac fide qz mltā et grauissima mala cor
 pus ptulit christi. **H**umiliatus sum
 inquit: vsq; valde: Nō autē ait: humiliavi
 me: vt humiliatē que in p̄cepto est intelli
 gere sit necesse: sed ait humiliatus sum vsq;
 valde: maximā scz passus psecutiōem pro
 eo quō iuravit et statuit custodire iudicia ius
 ticie dei. Et ne in tāta humiliatiōe fides ip̄a
 deficeret: addidit. **D**omine viuifica
 me secūdu verbū tuū. Hoc est fm̄ p
 missum tuū. Nā et verbū pmissorū dei lu
 cerna ē pedib⁹: et lumē semitū. Sic et sup̄
 vt eū de⁹ viuificet: orauit in humiliatiōe pse
 cutiōis: vbi ait: **P**aulomin⁹ cōsumauerūt
 me in terra: ego autē nō dereliqui mandata
 tua: scdm̄ misericordiā tuāz viuifica me: et
 custodiā testionia: id est martyria oris tui.
 Ubi intelligit si ip̄e nō viuificet donando
 patientiā: ppter quō dictū est: In vestra pa
 tientia possidebit̄ aīas vestras: et de quo
 dictū est: Quā ab ipso est patiētia mea: nō
 corpus in psecutiōe mortificari sed aīam:
 nō custodiēdo martyria et iudicia iusticie
 dei. **V**olūtaria oris mei bñplaci
 ta fac dñe: Hoc est: placeāt tibi: noli re
 probare: sed approba. Bene autē intelligū
 tur oris voluntaria sacrificia laudis con
 fessione caritatis: non timore necessitatis
 oblata. Unde dictum est: volūtarie sacrifi
 cabo tibi: S; quid est quod adiungit. Et

iudicia tua doce me: Nōne ip̄e in ver
 sibus superioribus dixerat: A iudicijs tuis
 nō declinaui: Quō istuc si ea nō nouerat:
 Porro si nouerat: quō h dicit: Et iudicia
 tua doce me: An sicut illud ē: suauitatē fe
 cisti cū suo tuo: et postea dic: suauitatē do
 ce me: Quō ita exposuim⁹ vt intelligerem⁹
 verba pficiētis: et addi sibi ad id quō acce
 perat postulātis. **A**nima mea i ma
 nib⁹ tuis sp: Nōnulli codices habēt in
 manib⁹ meis: S; plures in tuis: et hoc
 quidē planū est. Justorū enī aīe in manu
 dei sūt. In cui⁹ manu sūt et nos et sermoēs
 nostri. Et legis: inqt: tue nō sūt obli
 tus. Tanq̄ ad non obliuiscendam dei
 legem manibus ip̄ius adiuuet ei⁹ mēoria:
 vbi est ei⁹ anima: Aīa vero mea i manib⁹
 meis: quō intelligatur ignoro. Iusti quip
 p̄ ista verba sūt nō iusti: redeūt ad patrē
 nō discedentis a patre. Nā pōt videri ille
 iunior filius aīam suā in manib⁹ suis habe
 re voluisse quā dixit p̄ri: Da mihi substātiā
 meā quā me tangit: Sed ideo mortuus erat
 ideo perierat. An forte ita dictū ē: anima
 mea in manib⁹ meis: tanq̄ eam viuificā
 dam offerret deo. Unde alibi dicit: Ad te
 leuaui animā meam: Dixerat enī et hic su
 perius: viuifica me. **P**osuerunt: in
 quit: pctores laqueū mihi: et a mā
 datis tuis nō erraui. Ubi hoc nisi quā
 eius aīa in manibus dei: vel in suis viuifi
 cāda offert deo: **H**ereditate acqui
 sui testionia tua in eternū: Nōnulli
 vno verbo volentes dicere quō vno verbo
 in greco positū est: hereditaui interpretati
 sunt. Quō si et latinū esse posset: magis sig
 nificaret eū qui dedit hereditatē q̄ eum
 qui accepit: vt sic eēt: hereditaui: quō dita
 ui. **A**del⁹ ergo duobus verbis insinuat in
 teger sensus: siue dicat hereditate possedi:
 siue dicat hereditate acq̄sui: nō heredita
 tē s; hereditate. Si autē quī quōd adquisierit
 hereditate: testionia inqt tua: quō volens
 intelligi: nisi vt testis dei fieret: eiusq; testi
 moia p̄fiteret: id ē vt martyr dei fieret: atq;
 ei⁹ martyria diceret: sicut martyres dicūt a
 patre sibi cui⁹ heres est esse collatū. **M**ul
 ti quippe voluerūt neq; potuerūt: nulli tñ
 potuerūt nisi qui voluerunt: Quia nō po
 tuissent si fidei testionia negare voluissent:
 S; etiam ipsorū pparata est volūtas a do
 mino. Ideo hec hereditate se acq̄sisse iste
 testatur: et hoc in eternū: quia nō est in eis
 gloria temporalis boīum vana querentiū:

Alia lra
flegem tuā.

Alia lra.
de.

Alia lra.
quaq.

meditationem plerumque aie languoribus impe-
 diri. **A**diuva me: inquit: et saluus
 ero: et meditabor in iustificationibus
 tuis semper. **S**preuisti omnes:
 Vel quod de greco diligenti videtur expressum.
 Ad nihilum deduxisti omnes disceden-
 tes a iustificationibus tuis: quia i-
 iusta cogitatio eorum. Ideo ergo clama-
 uit: adiuua me et saluus ero: et meditabor
 in iustificationibus tuis semper: quia in nihi-
 lum redigit deus omnes discedentes a iustifi-
 cationibus suis. Quare autem discedunt? Quia
 iniusta est inquit cogitatio eorum. Ibi acce-
 ditur: ibi discedit. Omnia opera vel mala:
 vel bona a cogitatione procedunt. In cogi-
 tatione quisque innocens: in cogitatione reus
 est: propter quod scriptum est. Cogitatio sancta
 seruabit te. Et alibi legitur. In cogitationibus
 impij interrogatio erit. Et apostolus: Cogitatio-
 nibus autem accusantibus: aut etiam excusanti-
 bus. Ubi autem felix est: qui in cogitatione mi-
 ser est: Aut quomodo ibi non miser est: qui ad nihi-
 lum redactus est? Magna quippe est steri-
 litas iniquitas: merito dictum est: confundant
 iniqui facientes vane: id est inaniter: tanquam
 redacti in nihilum. Sequitur in psalmo: **P**re-
 uaricantes et deputaui vel putauit vel
 existimaui omnes peccatores ter-
 re: Multis enim modis nostri interpretati sunt
 unum verbum grecum: quod est λογισμα: scilicet
 profunda est ista sententia: et si adiuuerit do-
 minus oppositi disputatio alia penetranda
 est. Nam et quod additum est. **P**ropterea
 dilexi testimonia tua semper. Multo
 amplius eam profunda facit. Sicut enim ap-
 postolus: Lex iram operatur. Huiusmodi dicti-
 ratione reddens: vbi enim non est lex inquit nec
 preuaricatio: ita ostendens non omnes esse preuara-
 tores. Non enim omnes habent legem. Non autem
 omnes habere legem: alio loco euidenter ait:
 Qui sine lege peccauerunt sine lege peribunt.
 Quid sibi ergo vult: preuaricatores deputa-
 ui omnes peccatores terre? Sed hic questionem
 proposuisse suffecerit: alio si deus donauerit
 sermone tractandam: ne huiusmodi pleritas eam
 cogat angustius explicari: quam vt bene possit
 quod explicatur intelligi.

ExPLICIT sermo vicesimusquartus. **I**n-
 cipit sermo vicesimusquintus de versu psal-
 mi: Preuaricantes reputaui omnes peccato-
 res terre vsque ad iudicium enim tuis timui.

Querimus si deo largiente inuenire
 possimus quomodo intelligendum sit quod in
 isto psalmo magno dictum est: Pre-

uaricatores: vltimum potius preuaricantes: Breuis
 enim παραβαίνοντες ait: non παραβαίνοντες
 Querimus quomodo intelligendum sit. Preua-
 ricantes et deputaui omnes peccatores terre:
 Propter quod ait apostolus: Ubi enim lex non est:
 nec preuaricatio. Hoc autem dixit cum a lege per-
 missa distingueret. Nam vt de superioribus sen-
 sus plenior colligat: non enim per legem inquit
 permissio Abrae: aut semini eius vt heres
 esset mundi: sed per iusticiam fidei. Si enim qui
 per legem heredes sunt: exinanita est fides: et
 euacuata est permissio: lex enim iram operatur.
 Ubi enim non est lex nec preuaricatio. Ideo
 ex fide: vt secundum gratiam firma sit promissio
 omni semini: non ei tantum quod ex lege est:
 sed et ei quod ex fide est Abraham: qui est
 pater omnium nostrum. Cur hoc apostolus ait: ni-
 si vt ostenderet legem sine permissiois gra-
 tia: non solum non auferre verum et augere pecca-
 tum: Unde et illud est: Lex subintravit vt
 abundaret delictum. Sed quia omnia per gratiam
 dimittuntur: non solum que sine lege: ve-
 rum etiam que in lege commissa sunt: ideo ibi
 securus adiunxit: Ubi autem abundauit deli-
 ctum superabundauit et gratia: Non itaque pre-
 uaricantes deputat omnes peccatores apostolus:
 sed eos tantum preuaricantes deputat qui trans-
 grediuntur legem. Ubi enim non est lex inquit: nec
 preuaricatio: ac per hoc secundum aposto-
 lum: omnis quidem preuaricator est pecca-
 tor: quia peccat in lege: sed non omnes pecca-
 tor est preuaricator: quia peccant aliquid sine le-
 ge: vbi autem non est lex nec preuaricatio. Por-
 ro si nemo sine lege peccaret: non idem ipse
 apostolus diceret: Quicumque sine lege pec-
 cauerunt: sine lege peribunt. Secundum vero istum
 psalmum. si preuaricantes sunt omnes pecca-
 tores terre: nullum est vtiq; sine preuaricatione pec-
 catum. Nulla est autem preuaricatio sine lege: nul-
 lum est igitur nisi in lege peccatum. Qui er-
 go dicit: preuaricantes deputaui omnes pecca-
 tores terre: nullos esse omnino nisi qui le-
 gem transgressi sunt vult intelligi peccato-
 res: et ob hoc aduersatur ille qui dixit: Qui-
 cumque sine lege peccauerunt sine lege peribunt.
 Secundum illud quippe sunt aliqui pecca-
 tores: quibus non sunt preuaricatores: id est qui
 sine lege peccauerunt. Ubi enim non est lex:
 nec preuaricatio. Secundum istum autem nul-
 lus est sine preuaricatione peccator: quia pre-
 uaricantes deputat omnes peccatores terre.
 Nullus ergo secundum istum sine lege pecca-
 uit: quia vbi non est lex: nec preuaricatio.
 An forte dicturi sumus: verum quidem esse quod

Alia lra
 reputaui.

Alia lra
 iusticijs.

Alia lra.
 reputaui

Alia lra.
 Ideo.
 non habet.

cit: legē nō habētes: sine lege peccauerūt: sine lege peribūt: fm id vero qd ait: ipsi sibi sunt lex: nō immerito puaricatores estimant omnes pctōres terre. Nullus enī est qui faciat alteri iniuriā: nisi qui fieri sibi nō lit: et in hoc trāsgredit nature legē: quā nō finit ignorare duz id qd facit nō vult pati. Nāqd aut lex ista naturalis nō erat in populo israel: Erat plane: quoniā et ipsi homines erāt. Sine lege aut naturali essent: si preter naturam humani generis esse potuissent. Multo magis ergo puaricatores facti sunt lege diuina: qua naturalis illa siue instaurata: siue aucta: siue firmata sit. Jam vero si in omib⁹ peccatorib⁹ terre nō incōgrue deputātur et paruuli ppter originalis vincula peccati: etiā ipsi in similitudine puaricatiōis Ade: ad illā puaricatiōem pertinere mōstrant: que data lege in paradiso pma cōmissa est: ac per hoc recte nullo proorsus excepto puaricatores estimant omnes peccatores terre. Omnes autē peccauerūt et egent gloriā dei. Omnes igit puaricātes gratia saluatoris inuenit: alios maius: alios min⁹. Quāto enī legis maior in quocūq; cognitio: tāto minor peccati excusatio: quāto minor peccati excusatio: tanto manifestior puaricatiō. Restabat ergo vt omib⁹ non sua sed dei: id ē a deo donata iusticia subueniret. Tū ait apostolus: Per legē cognitio peccati. Non ergo ablatio sed cognitio. Nunc aut sine lege inqt iusticia dei manifestata est: testificata per legē et pphetas. Proinde etiā iste subiunxit: Propterea inquit: dilexi testimonia tua. Tāq; diceret. Quoniā lex: siue in paradiso data: siue naturaliter insita: siue litteris pmulgata: puaricatores fecit omnes peccatores terre: ppterrea dilexi testimonia tua: que sunt in lege tua de gratia tua: vt non sit in me iusticia mea sed tua. Lex enī ad hoc prodest vt mittat ad gratiā: nō solū enī quod attestat manifestā de iusticie dei que sine lege est: verū etiam hoc ipso qd puaricantes fecit: ita vt etiā quos littera occidit ad viuificantē spiritū cōfugere timore cōpellat: per quez peccatorū delectat vniuersitas: et recte factoruz caritas inspiret. Propterea inquit dilexi testimonia tua. Quidā codices habēt sp: quidā nō habēt. Sz si est sic: accipiē dū est sp: vt sic intelligat: Qdū hic viuif. Hic sūt enī testimonia necessaria de lege et pphetis attestātia iusticie dei qua iustifica-

mur gratis: hic sūt et nra testimonia necessaria: pro quib⁹ ipsam que hic agitur vitā martyres finierunt. Cognita itaq; dei grā que sola liberat a puaricatōe: que legis cōgnitiōe cōmutat: orando dicit: **Confige clauis a timore tuo carnes meas.** Sic enī expressius interpretati sunt quidam nostri: qd grece vno verbo dici potuit: id est $\chi\sigma\theta\eta\lambda\omicron\sigma\omicron\mu$: Hoc alij cōfige dicere voluerūt: nec addiderūt clauis: atq; ita dum volūt vno verbo greco vnū latinum interpretando reddere sententiā minus explicauerūt: qm̄ in eo quod est cōfige nō sonant clauis: $\chi\sigma\theta\eta\lambda\omicron\sigma\omicron\mu$ autē sine clauis intelligi nō pōt: nec nisi duob⁹ verbis latine dici pōt: sicut dictum est: cōfige clauis. Vbi quid vult intelligi: nisi qd ait apostolus: **Ubi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nri Iesu christi: per quē mihi mūdus crucifixus est: et ego mundo: Et iterū christo inquit confixus sum cruci: Vno autē iam nō ego: viuūt vero in me christus.** Qd qd est aliud: nisi nō est in me iusticia mea: que ex lege est: in qua puaricator effectus sum: sed iusticia dei: id est que mihi ex deo est: non ex me: Sic quippe in me viuūt non ego sz christus: qui factus est nobis sapiētia a deo: et iusticia: et sanctificatio: et redēptio: vt quēadmodū scriptū est: qui gloria tur in dño gloriatur. Item dicit: **Qui autē sunt Iesu christi: carnē suā crucifixerūt cū passionib⁹ et concupiscētis.** Cum hic dictum sit qd ipsi crucifixerunt carnes suam: in isto tñ psalmo deus rogat vt id faciat: cui dicit: **Confige clauis a timore tuo carnes meas: vt intelligam⁹ etiaz id qd recte facim⁹ gratie dei esse attribuenduz: qui in nobis operat et velle et operari pro bona volūtate.** Sed quid sibi vult quod cū dixisset: **Confige clauis a timore tuo carnes meas: Addidit: A iudicijs enī tuis timui: Quid ē cōfige a timore tuo: Timui enim.** Si enī iaz timuerat vel timebat: cur adhuc vt a timore suo de⁹ crucifigeret carnes suas orabat: An addi sibi volebat timorem: vt tantū timeret: quantū sufficeret crucifigēdis suis carnib⁹: id est cōcupiscētis: affectibusq; carnalib⁹: Tāq; dices: **Perfice in me timorē tuū: timui enī a iudicijs tuis.** Sz ē hic ali⁹ altior sensus quātū de⁹ donat scrutato sinu scripture hui⁹ erūdus. **Cōfige inquit clauis a timore tuo carnes meas: a iudicijs enī tuis timui: hoc est a timore tuo casto: qui pmanet in sc̄m se-**

Alia lra. t nō habet.

Alia lra. 13do.

rat in abundantia sua: nō moueboz in eter-
 num: auertit faciē suā z factus est cōturba-
 tus: sibiq; monstrat. Quisquis igit a timo-
 re dei casto crucifixas habet carnes suas:
 et nulla carnali corruptio illecebra: facit iu-
 diciali opusq; iusticie: orare debet ne aduer-
 santib; tradat: id est ne timēdo perpeti ma-
 la: ad faciēda mala persequētib; cedat.
 A quo enim accipit victoriā cōcupiscētie
 ne voluptate pertrahat: ab illo etiā robur
 patiēne ne dolore frangat: qm̄ de quo di-
 citur: dñs dabit suauitatē: de illo etiā dici-
 tur: ab ipso est enī patiētia mea. **Beniq; se-
 quit.** **Excipe seruū tuū in bono:**
vt non calūniēnt me superbi. Illi
 impellūt vt cadā in malū: tu excipe in bo-
 num: Qui aut̄ interpretati sunt nō calūniē-
 tur me: grecā locutionē secuti sunt: latine
 lingue istinus vsitata. An forte hāc habet
 vim: cū dicit non calūniēnt me: q; habe-
 ret si diceret: non me capiant calūniādo:
 Multe aut̄ posset intelligi calūnie super-
 boz: a quib; humilitas christiana respicit:
 sed illa vel maxima est: si hoies hoc loco
 excipiuntur superbi: q; a nobis mortuū ca-
 lūniēnt coli. Humilitas quippe ipsa chri-
 stiana christi morte insinuat: cōmendatq;
 diuinit̄. Hec aut̄ calūnia vtriusq; infideli-
 bus: id est iudeis: gētib; q; cōmunis est.
 Habent calūnias suas etiā heretici singu-
 lis quibusq; heresib; pprias: Habēt z sal-
 mati: quos omnes superbia de membrorū
 christi cōpage precidit. Ipsius aut̄ diabo-
 li calūnia quāta vel qualis sit: qua calū-
 niatus est iusto dicēs: Nunquā gratis colit
 Job dñm: Quorū omnīū calūnie super-
 bozū tanq; colubrozū venena dicūtur: cū
 vigilantissima z diligentissima pietate chri-
 stus crucifixus attendit. Propter qd̄ figu-
 randū Moyses deo miserāte ac iubēte ex-
 altauit in heremo similitudinē serpētis in
 ligno: vt similitudo carnis peccati crucifi-
 genda pfiguraret in christo. Hanc intuē-
 tes saluterā crucē omne calūniātū super-
 boz virus expellim̄. Quam prozsus etiā
 iste quodāmodo valde intente intueēs ait:
**Oculi mei defecerūt in salutare
 tuū: et i eloquiū iusticie tue.** Christū
 quippe ipsum deus ppter similitudinē car-
 nis peccati: pctm̄ p nobis fecit: vt nos si-
 mus iusticia dei in ipso. In huius igit elo-
 quiū iusticie dei defecisse dixit ardēter ocu-
 los suos: z sitienter intuendo dum memor
 infirmitatis humane: diuinā christi reside-

Alia
 Quispe.
 bonū
 hāc habet.

rat gratiā: Propter qd̄ sequit: **Fac cū
 seruo tuo p̄m misericordiā tuā: Nō
 vtq; p̄m iusticiā meā. Et iustificatōes
 inquit: tuas doce me.** Illas proculdu-
 bio quibus deus facit iustos: non ipsi se.
Seruus tuus sum ego: Necq; enī
 bene mihi cessit: qm̄ esse volui liber meus:
 nō seruus tuus. **Va mihi intellectus
 vt sciam testimonia tua.** Nūq; inter-
 mittēda est ista petitiō. Non enī sufficit ac-
 cepisse intellectū: z dei testimonia didicis-
 se: nisi semper accipiat: et quodāmodo semp
 bibatur de fonte lucis eterne. Testimonia
 quippe dei quāto sit quisq; intelligētor: tā-
 to magis magisq; sciuntur. **Tempus
 inquit: faciēdi dño:** Id enī plures codi-
 ces habēt: nō vt quidā dñe: Quod ergo
 tēpus vel qd̄ faciēdi voluit intelligi dño:
 Illud quidē quod pauloātē dixerat: **Fac
 cum seruo tuo p̄m misericordiā tuā:** hoc fa-
 ciēdi tempus dño. Quid est aut̄: nisi gra-
 tia que in christo suo tpe reuelata est: **Be-
 quo tpe ait apostolus: Cum aut̄ venit ple-
 nitudo t̄pis misit deus filiū suū. Propter
 qd̄ alibi etiā testimoniū suū p̄pheticū adiū-
 gens: vbi dixit: Tempore acceptabili ex-
 audiui te: et in die salutis adiuui te: Ecce
 nunc inq̄t t̄ps acceptabile: Ecce nūc dies
 salutis. Sed quid est q; tanq; volēs ostē-
 dere tempus dño esse faciēdi: cōtinuo sub-
 iunxit: **Dissipauerūt legē tuā.** Velut
 p̄pterea tempus esset faciēdi dño: q; eius
 legem dissipauerūt superbi: qui ignorātes
 dei iusticiā z suā querētes statuere: iusticie
 dei nō sunt subiecti: Quid est enī: dissipa-
 uerūt legē tuā: nisi p̄uaricatiōis iniquita-
 te eius integritatē nō custodierūt: **Opor-
 tebat ergo vt superbis z de libertate sui ar-
 bitrij presumētib; lex daret: qua p̄uarica-
 ta quicūq; cōpuncti humiliarent: nō iam
 per legē: sed per fidē ad subueniētē curre-
 rent gratiā. Dissipata ergo lege tēpus fuit
 vt per vnigenitū filiū dei misericordia mit-
 tere. Lex enī subintravit vt abū daret de-
 lictū: quo delicto lex dissipata est: et opor-
 tuno itz tempore christus aduenit: vt vbi
 abundauit delictum superabū daret gra-
 tia. Ideo inq̄t: **dilexi mādāta tuā:
 super aurū z topazion.** Id agit gra-
 tia: vt dilectiōe impleant mādāta dei: que
 timore nō poterāt. Gratia quippe dei dis-
 fundit caritas in cordib; n̄ris per spirituz
 sc̄m qui dat̄ est nobis. Propter qd̄ z ipse
 dñs dicit: **Nō veni legē soluere: sed adim-******

na lex data: que tamē viuificare nō possit. Ad hoc enī data est: vt te de magno paruulū faceret: vt te ad faciendā legē vires de tuo non habere mōstraret: ac sic inops indignus z egenus ad gratiā cōfugeret et clamaret: **Miserere mei dñe qm̄ infirmus sum.** Hoc ergo scrutādo intellexit hic paruulus: quod minim⁹ apostolorū Paulus: id est paruulus ostēdit: ideo datā legē que viuificare non posset: qz cōclusit scriptura omnia sub peccato: vt pmissio ex fide Iesu christi daret credētib⁹. Ita dñe: ita fac misericors dñe: impera quod nō possit impleri: imo impera quod nō nisi per tuā gratiā possit impleri: vt cū hoies p suas vires id adimplere nequuerūt: omne os obstruat et nemo sibi magnus videat. Sint omnes paruuli: et reus fiat omnis mundus tibi: qz non iustificabit ex lege omnis caro corā te. **Per legē enī cognitio peccati:** nūc autē sine lege iusticia tua manifestata est: testimoniu z habēs a lege z pphetis. **Hec sunt mirabilia testimonia tua:** que scrutata est anima paruuli hui⁹: et ideo inuenit: qz humiliat⁹ est: z paruulus fact⁹ est. **Quis enī facit mā data tua sicut faciendā sunt:** id est ex fide que per dilectionē dei operat⁹: nisi eius in corde per spiritū sanctū ipa dilectio diffundat⁹. **Hoc etiā iste paruulus cōfitef.** **Os meū inquit: aperui et attraxi spūm:** qz mā data tua desiderabā. **Quid desiderabat:** nisi facere mā data diuina: Sed nō erat vñ faceret: infirm⁹ forma: et paruulus magna. **Aperuit os confitēs qz per se ipse nō faceret: z attraxit vñ faceret.** **Aperuit os petendo: querēdo: pulsando: et sitiēs hausit spiritū bonū:** vnde faceret: qd p seipm̄ nō poterat: mā datū sc̄m̄: z iustū: et bonū. **Si enī nos cū sim⁹ mali: nouim⁹ bona data dare filiis nris: quantomagis pater noster de celo dabit spiritū bonū petentib⁹ eū:** Non enī qui spiritu suo agūt: s̄ quotquot spū dei agunt: hi filij sunt dei: nō qz ipi nihil agūt: sed ne nihil boni agant a bono agūtur vt agant. Nam tantomagis efficit quisqz filius bon⁹: quāto largius ei dat a p̄re spirit⁹ bon⁹. **Benedic iste adhuc petit:** Os quidē aperuit z attraxit spiritū: s̄ adhuc ad patrē pulsat et querit: **Bibit:** sed quāto suauius sensit: tanto ardentius adhuc sitit. **Audi vba sitiētis.** **Respice in me et miserere mei: s̄m̄ iudiciū diligētū nomē tuū.** Id est s̄m̄ iudiciū quod in eos fecisti: qui diligūt no-

Alia lra
aspice.

men tuū: quoniā vt diligeret te prius dilexisti eos. Sic enī Joānes ap̄lus: **Mos diligim⁹ inquit: Et velut causa quereret: quare nos diligere fecit: adiūxit: Quoniā ipse prior dilexit nos.** **Uide z iste quid apertissime dicat: Bressus meos dirige s̄m̄ eloquiū tuum: z non dominet mei omis iniquitas.** **Ubi qd aliud dicit: q̄ rectū z liberū me fac s̄m̄ pmissum tuū: Quāto enī magl regnat in vnoquoqz dei caritas: tāto minus ei dominat iniquitas.** **Quid ergo aliud petit: q̄ vt donante deo diligat deū: Diligēdo enī deum: diligit seipsum: vt diligere salubriter possit: et proximū sicut seipm̄: In quib⁹ preceptis tota lex pendet z pphete.** **Quid igi orat: nisi vt p̄cepta que deus imponit iubendo: impleri faciat adiuuādo: Sed quid est qd dicit: Redime me a calūnijs hominū: vt custodiā mā data tua: Si vera illi hoies crimina obijciunt nō calūniant. Si falsa: quid est qz se redimi desiderat a calūnijs: id est a criminib⁹ falsis: que illi nocere nō possunt: Crimen quippe falsum quod est calūnia: reum nō facit hominē: nisi apud iudicē boiem. Ubi autē deus iudex est: nullus falso crimine ledit⁹: qz nō cui obijciat: sed obijcienti potius imputat. An hic ecclesie presignat oratio et vnuer si populi christiani qui redemptus est a calūnijs hominū: quibus exagitabant⁹ vsqz quaqz christiani: Sed nunqd p̄pterea dei mā data nō custodit: Nōne inter ipsas calūnias qm̄ seruebāt: multo gloriofius populus sanctus in tribulatiōib⁹ dei mā data seruabat: cum ad perpetrādas impietates persequētib⁹ nō cedebat: Sed nimirū hoc est: redime me a calūnijs hominum: vt custodiam mā data tua. Tu age infuso spiritu tuo: ne me calūnie hominum terribus vincāt: et a tuis mā datis ad sua mala facta traducāt. Si enī hoc mecū egeris: id est hoc modo me ab eorum calūnijs: ne criminatōes eoz falsas quas obijciūt per timescam: cū patiētia donata redemeris: inter ipas calūnias custodiā mā data tua. **Faciē tuā inquit: illumina sup seruum tuū: Id est tuam manifesta: subueniēdo et opitulādo presentā. Et docēdo iustificationes tuas.** **Voce vna vt faciā quod euidētus alibi legit: Voce me vt faciā volūtātē tuā.** **Qui enī audiūt licet memoria teneant quod audiunt: ne quaqz didicisse putādi sunt si non faciūt.****

Alia lra.
in iusticia.

Alia lra
doce me.

res obliti sunt: *πεω Τεποσ* est enim grecuz: qd est etia in illo loco vbi dicitur: In quo corrigat iunior via sua. Hoc aut nomē cōparatiuū est: et ideo bene intelligit in cōparatione maioris. *Buos* q̄ p̄pos hic agnoscamus: qui etia in Rebecce vtero luctabant: qm̄ nō ex operibus: sed ex vocante dicitur est ei: *Maioz* seruiet minori. Sed cōtempitū se dicit hic iunior: ideo factus ē maior: qz ignobilia et cōtempribilia mūdi elegit de: et ea q̄ non sunt tanq̄ sint: vt q̄ sunt euacuent: et ecce sunt nouissimi qui erāt primi: et p̄mi qui erant nouissimi. Nec in merito obliti sunt verborū dei qui suā iusticiā constituere voluerūt ignorātes iusticiam dei. *Iste aut iunior nō est oblitus: quia nō suā voluit habere iusticiā: sed dei.* De qua etia nūc dicit: **Iusticia tua iusticia i eternū: et lex tua veritas.** Quō em̄ nō veritas lex: p̄ quā cognitio peccati: et que testimoniū p̄hibet iusticie dei. Sic em̄ dicit apostolus: *Iusticia dei manifesta est: testificata p̄ legē et p̄phas.* Propter hāc passus ē p̄secutionez iunior a maiore: vt diceret iunior qd sequit: **Tribulatio et necessitas inuenerūt me: mādāta tua meditatio mea est.** Seuiat: p̄sequatur: dū tamē mādāta dei nō relinquātur: et ex ip̄is mādatis etia qui seuiunt diligant. **Iusticia testimonia tua in eternū: intellectu da mihi et viuā.** Intellectū poscit iste iunior: quē si nō h̄iet: non sup̄ seniores intelligeret: sed eum poscit in tribulatiōe et necessitate: quo intelligat q̄ sit cōtempnēdū qd ei possunt auferre p̄sequentes inimici: a quib⁹ se dicit esse cōtempitū: *Ideo dixit: et viuam: qz si eo vsq̄ tribulatio necessitasq̄ puenit: vt p̄ inimicorū p̄sequētuz manus vita ista finiat: viuet i eternū qui t̄p̄alibus p̄ponit iusticiā que manet in eternū: q̄ iusticia in tribulatiōe et necessitate martyria sūt dei: hoc est testimonia: pro quib⁹ sunt martyres coronati.*

Explicit sermo vicesimoseptuagesimus.
Incipit sermo. XXIX. de eo quod sequitur: Exclamaui in toto corde: exaudi me domine etc.

Clamor ad dñm qui fit ab orātib⁹: si sonitu corpalis vocis fiat: nō intento i dñm corde: quis dubitet inaniter fieri: Si autē fiat corde: etiaz silente corpis voce: alium quēlibet hominē potest latere: non deū. Siue ergo cū voce carnis qm̄ id opus est: siue cū silentio ad deū cum

oramus: corde clamandū est. Est aut clamor cordis: magna cogitationis intentio. Qui cū est in oratiōe: magnū exprimit desiderātis et petentis affectū: vt nō desperet effectū. Tunc porro in toto corde clamat: qm̄ aliunde nō cogitat. Tales orōnes rare sunt multis: crebre autem pacis: *Utrū vō cuiq̄: nescio.* Talē suā cōmemorat orationē qui cantat hūc psalmū: dicēs. **Clamau i toto corde exaudi me domine: Cui em̄ rei suus clamor p̄ficiat: adiuu.** **Iustificaciones tuas requirā.** Ad hoc ergo clamauit in toto corde suo: et hoc sibi desiderauit a domino exaudiente p̄stari: vt iustificatiōes eius exquirat. Pro inde qd vt faciamus iust: vt exquiramus orat. *Quilongē est adhuc a faciēte q̄ exquirat: Non em̄ ē p̄sequēs vt q̄ exquirat: inueniat: aut qui inuenit: faciat.* Nō aut potest nisi inuenit: facere: et nisi que fierit: inuenire. Sed magnaz spem dñs Iesus dedit dicēde: *Querite et inuenietis.* Rursus aut dicit sapiētia (que quid ē nisi ip̄e) *Querēt me mali: et nō inueniet.* Nō ergo malis sed bonis dictū ē: *Querite et inuenietis.* Inimico vō eis dictū ē quib⁹ eodē loco paulopost: *Si ergo vos inquit cū sitis mali: nostis bona data dare filiis vestris: quomodo igitur malis dicit: Querite et inuenietis: cum rursus dicat: Querēt me mali et nō inueniet.* An aliud eos dñs q̄ sapiētiam querere volebat: qm̄ eos inuēturos si quererēt p̄mitterebat: In ea quippe sunt omnia que ab eis q̄ beati esse cupiūt inquirēda sunt. Ibi ergo sunt et iustificatiōes dei. Quapropter restat vt intelligam⁹ nō omnes malos nō inuenire sapiētiam si q̄sierint: sed eos q̄ intātū sunt mali vt oderint eam. Sic em̄ et dixit: *Querent me mali et nō inueniet: Oderūt em̄ sapiētiam.* Ideo ergo nō inueniūt: qz oderūt. Sed rursus si oderūt quomō querunt: nisi qz non eam querūt p̄pter ipsam: sed p̄pter aliquid quod mali amant: et ad hoc se facilius putant p̄uenturos p̄ ipsam: *Multi em̄ sunt qui dicta sapiētie studiosissime inquirunt: eāq̄ in doctrina nō in vita volunt habere: vt non p̄ mores quos iubet sapiētia pueniant ad dei lucē qd ē ipsa sapiētia: sed p̄ sermones quos habet sapiētia pueniant ad hominū laudē: qd est vanagloria.* Nō ergo sapiētiam querunt: et quādo eam querunt: quia nō querūt ipsam: alioquin viuerent fm̄ ipsam: sed volunt verbis eius inflari. **Et quātomagis inflant: tantomagis**

Alla lra. t requirā.

Alla lra t angustia.

Alla lra t Equitas.

iudicij scipiat a domo domini: Et si in iudicij a nobis: quis finis erit eis q̄ nō credūt dñi euāgelio: et vltimū tempus iudicij non erit sine misericordia: quia coronat te: aut psalmus: in miseratōe et misericordia. Iudicij aut sine misericordia: sed sinistris qui nō fecerunt misericordiā. **Appropinquauerunt:** inquit: psequetes me iniquitate: Vel sic nonnulli codices habēt: **Iniquitate:** Luc̄ appropinquāt qui psequūtur: qñ vsq̄ ad carnes cruciandā p̄mēdāq̄ pueniūt. **Uñ psalm⁹** vicesimus prim⁹ vbi passio dñi p̄betata est: **Ne discedas inq̄t a me:** quoniam tribulatio prima est: cum ea dicant que non imminente: sed iam p̄sente ip̄a passione p̄fessus est. **Sz proxima dixit tribulationem** que fiebat in carne. **Nihil est** q̄pe anime p̄ius carne quam gestat. **Propinquauerunt ergo psequetes:** affligendo eorū carnem quos persequēbant. **Sed attende quod sequit̄.** **A lege autē tua longe facti sunt.** Quātomagis p̄pinquauerunt psequēdis iustis: tanto longe facti sunt a iusticia. **Sed quid nocuerūt eis** quibus psequēdo p̄pinquauerunt: quādo interior est p̄pinquatio domini eorum a quo nullatenus deserunt: **Beniq̄ sequit̄.** **Prope es tu domine:** et omnes vie tue veritas. **Enā in tribulationibus suis** q̄ eas non imerito patiūtur tribuere deo veritatē sanctorum est vsitata confessio: **Ita regina Hester: ita sanctus Daniel:** ita tres viri in camino: ita eorum sanctitatis alij socij confitentur. **Queri autē potest quomodo** hic dictū sit: **Omnes vie tue veritas:** cum in alto psalmo legatur: **Uniuerse vie domini misericordia et veritas.** Si erga sanctos et uniuerse vie domini misericordia: et uniuerse vie domini veritas: qz et in iudicādo subuenit: atq̄ ita nō deest misericordia: et i miserando id exhibet quod p̄misit: ne veritas desit. **Erga autē omnes et quos liberat et quos damnat: omnes vie dñi misericordia et veritas:** quia vbi nō misereť vindicte veritas exhibet. **Adultos quippe imeritos liberat:** immeritū autem neminem damnat. **Ab initio cognoui:** inquit: **de testimonijs tuis: q̄a in eternū fundasti ea.** **Qd̄ grecus ait:** $\chi\alpha\tau\alpha\rho\chi\eta\sigma$: aliqui nostri ab initio: aliqui in iudicij: interpretati sunt: **Sz qui pluraliter hoc dicere maluerūt:** grecā locutionē secuti sūt: **Latine autē lingue illud potius vsitatū est:** vt ab initio vel in initio dicat: qñ $\chi\alpha\tau\alpha\rho\chi\eta\sigma$

Alia fra
ticipari.

Alia fra
ticipari.

græce quasi pluralis: sed adverbialis dicit: quale est apud nos cū dicimus: alias hoc facio: pluralē numerū feminini generis dicere videmur: s̄ adverbij ē: et s̄q̄t alio tēpore. **Quid est ergo ab initio cognoui:** vel potius vt et nos adverbialiter id dicam⁹: **Initio cognoui de testimonijs tuis:** quia i eternū fundasti ea: **Testimonia domini in eternū ab illo dicit eē s̄data:** et s̄ se initio cognouisse testat: nec aliū de cognouisse q̄ s̄ ip̄o vti q̄ testimonijs. **Que s̄ ista testimonia:** nisi q̄b⁹ testat⁹ ē de⁹ datur⁹ se regnū suis filijs sempiternū: **Et qz s̄ in vnigenito se daturū eē testatus est:** de q̄ dictū ē: **Et regni ei⁹ nō erit finis:** ip̄a testimonia dixit i eternū eē fundata: qz id qd̄ p̄ ea deus p̄misit eternū eē. **Nā p̄ seip̄a testimonia tunc nō erūt necessaria:** quādo res ip̄a videbit̄ p̄pter quā credendam nūc testimonia requirūtur: **Et id bene intelligit̄ dictū:** fundasti ea: qz in christo vera mōstrant. **Fundamentū eim̄ aliud nemo potest ponere p̄ter id qd̄ positum est:** qd̄ est christus Iesus. **Uñ hoc q̄ iste initio cognouit:** nisi qz ecclesia loquit̄ q̄ terris nō desuit ab initio generis hūani: cui⁹ primitie Abel sanctus est immolatus: et ipse in testimoniū futuri sanguinis mediatoris ab impio fratre fundendi. **Nāz illud ab initio dictū est:** **Erūt duo i carne vna:** **Qd̄ magnū sacramentū** ap̄t̄ Paulus exponens: **Ego inquit dico in christo et in ecclia.**

Explicit sermo vicesimus nonus.
Incipit sermo tricesimus: de versu psalmi. **Vide hūilitatē meā et eripe me etc.**

Nemo in christi corpore constitutus a se alienam arbitret esse hanc vocem. **Quoniā reuera totum christi corpus in hac hūilitate positū dicit:** **Uñ et psalmi huius incipit lectio:** de qua nunc disputare suscepimus. **Vide hūilitatem meā et eripe me:** qz **legē tuā non sum oblitus.** **Hoc loco nullā dei legē conueniētius intelligim⁹:** nisi q̄ immobilis fixū est: vt ois qui se exaltat hūiliet: et ois q̄ se humiliat exaltet. **Sup̄bus q̄ malis vt hūiliet innectit̄:** hūilis a malis vt exaltet eripitur. **Judica:** inq̄t: **iudiciū meū et redime me:** **Sup̄ior quodāmodo sententia repetita est.** **Qd̄ enim ait:** **Vide hūilitatem meā:** hoc ē: **iudica iudiciū meū:** **Et qd̄ ait:** **eripe me:** hoc est: **et redime me.** **Qd̄ vō sup̄ dictū est:** **Quia legē tuā nō sum oblitus:** huic cōgruit qd̄ infra est. **Propter eloquū tuū viuifica me:** **Ip̄m. n. eloquū**

est lex dei: quā nō est oblit^o vt se exaltā dū
humiliaret. Ad ipam vō exaltationē perti-
net qđ ait: viuifica me: qđ sanctorū exalta-
tio vita eterna est. **Longe** est: inquit:
a peccatorib⁹ salus: qđ iustificatio-
nes tuas nō exquisierūt. Quis enim
te discernit: o tu qui dixisti: Longe est a pec-
catorib⁹ salus: Quis te discernit a pecca-
torib⁹: vt nō a te longe sit: sed tecū sit salus:
Hoc te nempe discernit: qđ id quod isti nō
egerunt: ipse fecisti: hoc est: dei iustificatio-
nes exquisisti. Quid em̄ habes qđ nō acce-
pisti: Nōne tu es qđ pauloan dicebas: Cla-
maui in toto corde meo exaudi me domine
iustificatōes tuas requirā: Ergo ab illo ad
quem clamasti: vt eas exq̄rerēs accepisti.
Ipe te igit̄ discernit ab eis: a quibus pro-
pterea longe est salus: quia iustificationes
dei non exquisierūt. Vidit hoc etiam ipse:
neq̄ enim ego viderem: nisi in ipso essem.
Corporis enim christi verba ista sunt: cui⁹
membra sumus. Vidit hoc inquā: conti-
nuos subiicit. **Miserationes tue**
multe domine: Etiam hoc ergo quod
exquirimus iustificatōes tuas pertinet ad
miseratōes tuas. **Secū iudiciū tuum**
viuifica me. Foui enim quia z iudiciū
tuū sine tua misericordie nō erit super me.
Multi psequētes me z tribulā-
tes me: a testimonijs tuis nō decli-
naui. Factū est: nouimus: recolū⁹: agno-
scimus. Purpurata est vniuersa terra san-
guine martyriū: floret celsū coronis marty-
riū: ornate sunt ecclesie memorijs martyriū:
insignita sunt tempora natalib⁹ martyriū:
crebrescūt sanitates meritis martyriū. Vñ
hoc: nisi quia impletū est qđ p̄dictū est de
homie isto toto terrarū orbe diffusio: **Mul-
ti** psequētes me z tribulātes me: a testimo-
nijs tuis nō declinaui. Agnoscim⁹ et gr̄as
agimus dño deo nostro. Tu nāq̄ homo:
tu in alio psalmo: tu ipse dixisti: Nisi qđ do-
min⁹ erat in nobis: fortasse viuos absorbu-
issent nos. Ecce quare ab eius testimonijs
nō declinasti: z ad palmam supne vocati-
onis inter manus multoz psequētū tribu-
lantūq̄ venisti. **Vidi:** inquit: **insen-
satos z tabescebat:** Vel sicut alij codi-
ces habent. **Vidi nō obseruātes pa-
ctum:** Et hoc plures habēt. Sed qui sunt
qui pactū nō obseruauerūt: nisi qui decli-
nauerūt a testimonijs dei: tribulatōes mul-
torū psequētū non ferētes: Hoc est aut̄ pa-
ctū: vt qđ vicerit coronet. Hoc pactū nō ob-

Alia lra.
t nō habet.

Alia lra
t Misericor-
die.

Alia lra.
t qui psequunt
tribulant.

Alia lra
t puaricantes.

seruauerūt: qui psecutōes non tolerātes: a
testimonijs dei negādo declinauerūt. Hos
ē iste vidit z tabescebat: qđ diligebat. Zel⁹
ille em̄ bon⁹ est: de amore veniēs: nō luo-
re. In quo em̄ nō seruauerūt pactū: secut⁹
adiūxit. Quia eloquia tua nō custo-
dierūt. Ea q̄ppe in tribulatiōibus nega-
uerūt: Et cōmēdat se iste differēs ab eis ac
dicit: **Vide qm̄ mādāta tua dile-
xi:** Nō ait: eloq̄a vel testimonia tua nō ne-
gavi: qđ martyres facē cogebant: z nō fa-
cientes intolerabilia patiebant: sed b̄ dixit
vbi fructus est omniū passionū: qđ si tradi-
dero corpus meū vt ardeā: caritatē aut̄ nō
habeā nihil mihi pdest. Hanc iste cōmen-
dans ait: **Vide qm̄ mādāta tua dilexi.** Be-
niq̄ postulauit premiū. **Domine in tua**
miserordia viuifica me. Isti mortifi-
cant: tu viuifica. Sed si premiū poscat in
miserordia qđ reddē debet iusticia: quā-
tomagis impesa ē misericordia vt obtine-
ret cui premiū debet ipsa victoria: **Prī-
cipiū:** inq̄t: **verborū tuorū veritas: i**
eternus omnia iudicia iusticie tue.
A veritate inquit tua verba pcedūt: z ido
veracia sunt: z neminē fallunt: quibus pre-
nūciatur vita iusto: pena impio. Hec sunt
quippe in eternū iudicia iusticie dei.
Explicit sermo tricesimus. Incipit ser-
mo tricesimus prim⁹: de versu psalmi. **Prī-
cipes psecuti sunt me gratis zc.**
Quas psecutiones a regib⁹ terre cor-
pus christi: hoc est: sancta ecclesia
ptulit: nouimus: agnoscamus ergo
hic etiam eius verba dicentis: **Prīci-
pes psecuti sunt me gratis: z a ver-
bis tuis formidauit cor meū.** Quid
em̄ chustiani leserant regna terrena: quīs
eis regno celozum pmiserit rex eoz: Quid
inquā leserant regna terrena: Nūquid eo-
rum rex milites suos p̄hibuit impendere z
exhibere que debent̄ regibus terre: Nōne
de hoc sibi calūniā moliētib⁹ iudeis ait:
Reddite cesari que cesaris sunt: z deo que
dei sunt: Nōne tributum de ore piscis etiā
ipse psoluit: Nōne p̄cursor eius militibus
regni huius quid facere deberent p̄ eterna
salute querētib⁹: non ait: Cinguluz solui-
te: arma p̄hcite: regem vestrum deserite vt
possitis domino militare: sed ait: **Neminē**
**conculseritis: nulli calūniā feceritis: suffi-
ciat vobis stipendium vestrū:** Nōne vnus
militum eius z dilectissim⁹ comes eius: cō-
militonib⁹ suis: et quodāmo christi p̄uin-

omnis anima pot
libda sit: Et paul
debita: cui trib
regal venial: cui tim
bonos: Nemo
vnuē diligētia
ēnā regibus
christiani cōm
nō reddiderūt: In quo
regis regē obicant
regis regē obicant
christianos gr̄as p
subiect ante de. Et a
cor mi. Habuerūt
expello: p̄fē
toque: quibus ter
vbi dūamo: sed na
Polite timere e
postea nō habē q
quod tunc qui habet potē
in gubernā. Ab h
formidant cor meū. Et cō
meū: z vici diaboli sed
Bende loquit. Exult
eloquia tua: sicut qđ
mūltā. Per ea verba vici
formidant: Etne em̄ spolia
sicut victis z spoliatis est ille
in casglio: Nemo intrat dom
vā eius onipiat: nisi p̄uē
om. Sed spolia multa mūltis
vniuersam mirati martyrijs
fuit crediderūt: z qui regem no
nem milibus: z sunt dāmnit
ab illo sunt inq̄p acquit. Qu
a verbis dei: nō certantē vni
o at sup eadem verba viciō er
ne puraremus: et illa formidat
bonū dei potuisse sumere: qu
cēlitan super eloquia ma
erret i odret eazamē ad huc
i iusticiā odio hab
nos sum: legem aut tu
Nōne a verbis eius illa form
cotidē rebōū odiū: sed in
caritatem. Nō em̄ lex dei: nō
ba z eloquia dei: Nō est ergo vt
reat amor: vti calū est timor.
a filijs p̄re z timet: vnanit
vni z timet: ne ab illo def
statur. Si ergo pater bon
z amari z amari debet:
noter qui in celis est: et
tame p̄z filijs hominū: sed
Nōne a quibus em̄ diligē

cialib⁹ dixit: Omnis anima potestatibus
 sublimiorib⁹ subdita sit: Et paulopost ait:
 Reddite omnib⁹ debita: cui tributū tribu-
 tum: cui vectigal vectigal: cui timorē timo-
 rem: cui honorem honorē: Memini quicq̄
 debeatis: nisi vt inuicē diligatis. Nōne p-
 cepit vt p̄ ip̄is etiā regibus oraret ecclesia:
 Quid ḡ eos christiani offenderūt: Quod
 debitum nō reddiderūt: In quo christiani
 nō sunt terrenis regib⁹ obsecuti: Ergo ter-
 reni reges christianos gratis p̄secuti sunt.
 Sed qđ subiecit attende. Et a verbis tuis
 formidauit cor m̄ū. Habuerūt quidē et illi
 verba minantia: expello: p̄scribo: occido:
 vngibus torqueo: ignibus terreo: bestijs
 subigo: mēbra dilanio: sed tua me potius
 verba terruerūt: Nolite timere eos qui cor-
 pus occidūt: postea nō habēt quid faciāt:
 sed eum timete qui habet potestātē z corp⁹
 z animā pdere in gehennā. Ab his verbis
 tuis formidauit cor meū. Et cōtēpsi hoīez
 p̄secutorē meū: z vici diabolū seductorem
 meū. Beinde sequit. Exultabo ego
 sup̄ eloquia tua: sicut qđ inuenit spo-
 lia multa. Per ea verba vici: a quibus
 formidauit: Eluctis em̄ spolia detrahūtur:
 sicut victus z spoliatus est ille de quo dicit̄
 in euāgelio: Nemo intrat ī domū fortis: vt
 vasa eius diripiat: nisi prius alligauerit for-
 tem. Sed spolia multa inuēta sunt: quādo
 patiētiā mirati martyru: etiā qui p̄secuti
 sunt crediderūt: z qui regem nostruz detri-
 mētum milituz ei⁹ sunt damnificare moliti:
 ab illo sunt insup̄ acquisiti. Quisquis ergo
 a verbis dei: ne in certamiē vincat formi-
 dat: sup̄ eadem verba victor exultat. Nam
 ne putarem⁹ ex illa formidine odium ver-
 borū dei potuisse surripe: q̄uis iaz dixerit:
 Exultauī super eloquia tua: qđ vtiq̄ nō di-
 ceret si odiret ea: tamē adhuc addit z dicit:
 Iniusticiā odio habui z abomi-
 natus sum: legem aut tuam dilexi:
 Nēpe a verbis eius illa formido nō fecit
 corūdem verborū odiū: sed integrā tenuit
 caritatem. Neq̄ em̄ lex dei: non sunt ver-
 ba z eloquia dei: Absit ergo vt timore pe-
 reat amor: vbi castus est timor. Sic patres
 a filijs p̄ijs z timent⁹ z amant⁹: sic pudica cō-
 iunx virū z timet ne ab illo deserat: z amat
 vt fruatur. Si ergo pater homo et coniunx
 homo: z timeri z amari debet: multomagis
 pater noster qui in celis est: et ille sponsus:
 nō carne p̄e filijs hominū: sed virtute for-
 mosus: A quibus em̄ diligit lex dei: nisi a

Alia lra
1. 2. 3. 4. 5.

Alia lra
1. 2. 3. 4. 5.

quibus diligit deus: Et quid habet bonis
 filijs triste lex patris: An qm̄ quem diligit
 corripit: z flagellat omnē filiu: quē recipit:
 At qui hec iudicia respuit: p̄missa non reci-
 pit. Paterna ergo iudicia laudent: z in fla-
 gello: si p̄missa diligunt in premio. Ita pla-
 ne fecit iste qui dicit: Septies in die
 laudauī te: sup̄ iudicia iusticie tue.
 Septies in die qđ ait: significat semp. So-
 let esse quippe iste numer⁹ vniuersitatis iudicū:
 p̄pter qđ sex diebus diuine opatiōis
 septimus adiectus est quietis. Et p̄ septem
 dies currentes z recurrentes tempora vni-
 uersa volūtur. Nec ob aliud dictum est:
 Septies cadet iustus z resurget: id est non
 pent iustus modis omnib⁹ humiliar⁹: sed
 nō p̄uaticatus: alioq̄n non erit iustus. Nā
 p̄ omni genere tribulatiōis qua in conspe-
 ctu hominū dicit̄: positū est septies cadit.
 Et pro eo qđ ex ip̄is omnib⁹ tribulatiōibus
 pficit: positum est resurget. Satis illustrat
 in eo libro consequēs sententia p̄cedentē.
 Ibi em̄ sequit: Impij autē infirmabunt in
 malis: hoc est itaq̄ iusto septies cadere et
 resurgere: in omnibus malis nō infirmari.
 Merito igit septies in die laudauit ecclesia
 deum: sup̄ iudicia iusticie ip̄ius: qđ cū tem-
 pus esset vt iudiciū inciperet a domo domi-
 ni: in omnib⁹ tribulatiōibus nō infirmata:
 sed coronis martyruz gloriata est. Pax
 multa: inquit: diligētibus legē tuā:
 z non est eis scandalū. Utrū ipsa lex
 diligētib⁹ se scandaluz nō est: an diligētib⁹
 eam nullū est vnde cūq̄ scandalum: Sed
 vtrūq̄ recte intelligit. Qui em̄ diligit dei le-
 gem: etiā qđ in ea non intelligit honorat.
 Et qđ ei sonare videt absurde: se pot⁹ non
 intelligere. z aliquid magnū latere ibi iudi-
 cat. Ideo lex dei nō est ei scandalū. Ut autē
 nullū scandalū oīno patiat: nō sic homines
 sancte cuiusq̄ p̄fessionis attēdat: vt fides
 eius ex eorū moribus pendeat. Ne aliqui-
 bus cadentibus quos p̄ magis habebat:
 ip̄e scandalo pereat. Sed ipsanm̄ dei legē
 diligit: et erit ei pax multa: nullūq̄ scanda-
 lum. Securus enī diligit eam: in qua etiā
 si multi peccant: peccare ip̄e non nouit.
 Expectabam: inquit: salutare tuū
 domine: z mādata tua dilexi. Quid
 enim iustus profuisset antiquis dei dilexisse
 mandata: nisi eos christus qui est dei salu-
 tare liberasset: cuius etiam spiritu imptio
 mandata dei diligere potuerunt: Si ergo
 antiqui iusti expectabant salutare dei: quia

Alia lra.
1. laudem. dicit

Alia lra.
1. illis.

mādata eius dilexerāt: quātomagis neces-
sarius erat Iesus: hoc est: salutare dei sal-
uis faciēdis eis qui mādata eius non dile-
xerunt. Potest ista etiam sanctis istorū tē-
porum: ex quo gratia reuelata euāgelium
predicat cōgruere ppheta. Expectant em̄
christū qui mādata dei diligunt: vt cū chri-
stus apparuerit vita nostra: tunc et nos ap-
pareamus cum illo in gloria. **C**ustodi-
uit: inq̄t: anima mea testimonia tua:
et dilexi ea valde. Vel sicut nonnulli
codices habēt: Dilexit. Ut subaudiat ani-
ma mea. Custodiunt testimonia dei: dum
non negant: hoc est martyriū officiu: quia
testimonia grece martyria nūcupant. Sed
quia p testimonijs dei etiam flāmis con-
cremari sine caritate nihil pdest: ideo ad-
didit: et dilexi ea valde. Supra autē dix-
erat: mādata tua dilexi: deinde sequēti vsu
testimonia tua custodiuit dilexi: postea et mā-
data tua et testimonia tua custodiui. **A**it em̄:
Custodiui mādata tua et testimo-
nia tua: Qui em̄ diligit ipse veraciter libē-
terq̄ custodit. Plerūq̄ em̄ dum mandata
dei custodiunt sunt inimici cōtra quorum
volūtate custodiunt. Tūc v̄o fortiter et
testimonia custodiēda sunt: ne psequētibz
inimicis negent. Cum ergo se iste vtrūq̄ se-
cisse dixisset: deo tribuit vnde fecit: adiu-
gendo atq̄ dicendo: Quia omnes vie
mee in conspectu tuo domine. Ideo
inquit: custodiui mādata tua et testimonia
tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo.
Tanq̄ diceret: Si auertisses a me faciem
tuam: fierem conturbatus: nec tua manda-
ta et testimonia custodirē. Custodiui ergo:
quia omnes vie mee in cōspectu tuo. Pro-
pitio quippe et adiuuante cōspectu voluit in-
telligi deum videre vias suas: sicut orauit
qui dixit: Ne auertas faciē tuam a me. Nā
vtiq̄ facies domini est: et sup facientes ma-
la: sed vt perdat de terra memoriā eorum.
Non sic: pfecto iste dixit: vias suas ab illo
videri: sed sicut nouit dominus vias iusto-
rum: et sicut ait Moyse: Scio te p̄ omnibz.
Nam si hoc euz non adiuuaret gradientē:
q̄ eius vie sunt in cōspectu dei: nō diceret
ideo se custodisse mādata et testimonia ei:
quia omnes vie sue in cōspectu sunt domi-
ni. Nouit em̄ audire: Seruite domino in ti-
more et exultate ei cum tremore: apprehen-
dite disciplinā ne qm̄ irascat dñs: et peatis
de via iusta: Quia nisi in cōspectu domini
esset: via iusta nō esset. Nam hūc timorē et

Alia lfa.
t̄ rebemeter.

Alia lfa.
t̄ Seruauit.

Alia lfa
t̄ nō habet.

tremorē apostol⁹ etiā Paulus imponit eis:
quibus dicit: Cū timore et tremore vestraz
iporū salutem opamini. Et cur hoc dixerit
aperiens: Deus est em̄ inquit qui operat̄ i
vobis: et velle et opari pro bona voluntate.
Ad hoc sunt ergo in cōspectu dñi vie iusto-
rum: vt dirigat gressus eorum: qm̄ ipse sunt
vie domini: de quibus scriptū est in puer-
bijs: Vias autē q̄ a dextris sunt nouit dñs:
Pruerſe sunt autē inq̄t que a sinistr̄: vt in-
telligeremus q̄ eas nō nouerit dñs: ppter
qđ puerſis diciturus est: nō noui vos. Por-
ro vt ostēderet quo fructu vias q̄ a dextris
sunt: id est iustorū nouerit dñs: p̄tinuo sub-
iecit. Ipse em̄ rectos faciet cursus tuos: et
itinerata tua in pace pducet. Ecce quare ait
etiā iste: Custodiui mādata tua et testimo-
nia tua. Et velut q̄rerem⁹ hoc vñ potuerit:
q̄ omnes inquit vie mee in conspectu tuo
domine.

Explicit sermo tricesimus prim⁹. Inci-
pit sermo. XXXII. de versu psalmi. Appro-
pinquet oratio mea in conspectu tuo do-
mine etc.

Vocem n̄ic orantis audiam⁹. Quis
oret: forte nouim⁹: et nos ipos
si reprobī nō sumus: in mēbris hui⁹
orantis agnoscamus. **A**ppropinquet
oratio mea i cōspectu tuo domine:
Id est oratio mea q̄ fit in cōspectu tuo ap-
propinquet tibi. Prope est em̄ dñs his qui
obtruerūt cor. **S**cđm eloquiū tuum
da mihi intellectū. Promissum petit:
Nā hoc ait fm̄ eloquiū tuū: tanq̄ diceret
fm̄ pmissum tuū. Promisit em̄ hoc domi-
n⁹ vbi ait: Intellectū dabo tibi. **I**ntret
postulatio mea in cōspectu tuo do-
mine: fm̄ eloquiū tuum eripe me.
Repetit quodāmodo quod petiuit. Nam
quod prius dixerat: Appropinquet oratio
mea in cōspectu tuo domine: huic simile est
qđ ait posterius: intret postulatio mea in
spectu tuo domine: et quod pri⁹: fm̄ eloquiū
tuū da mihi intellectū: huic cōgruit qđ po-
sterius: fm̄ eloquiū tuum eripe me. Acci-
piendo quippe intellectū eripitur: qui p se-
ipsum non intelligendo decipitur. **E**ru-
ctauit: inquit: labia mea hymnus:
cu docueris me iustificatiōes tuas.
Rouimus quēadmodum doceat eos deus
qui sunt docibiles deo. Omnis em̄ qui au-
diuit a patre et didicit: venit ad eum qui iu-
stificat impiū: vt non solum memoria reti-
nendo: verū etiam faciēdo custodiat iusti-

Alia lfa.
t̄ despati

Alia lfa
t̄ iuxta.

Alia lfa.
t̄ nō habet

Psalmus
Sicut enim qui gloriatur
in domino glorietur: b
sed iam qua dicitur: b
deum: deinde vult
adit: inquit: litig
ma: quia omnia n
ma: hūc se p
maniter fit verū. Cū
secus: tamē hūc ex
audiat nū a p̄dicat
deus dat in cōspectu
neq̄ ngandum.
secutura sunt a cōtra
cum fuerit p̄dicat
qđ a dicitur.
saluus me faci
tua elegi. Et nō
tenet: sed lingu
ma: mandata
amore compassi. Sicut
de manu fac
saluus meo
saluus occidit.
saluus tomie: p̄
manus tuas: vt manus
Juxta illud Elia: d
domini cōreuelatū est: Non
cum p̄ tua facta su
fictus est et sermone
et saluator qui tamē orat
simulare sit serpture: hūc manus
ca est manus cōmunicatō: vt
sentus in eis loca: om̄b⁹ dicit
vō audiam⁹ qđ loquit. C
salutare tuū domine: Et nā
om̄b⁹ inimicis salutare deo
occurat. Ip̄m se cōcupit: ut
rallime cōtinent: Ip̄m cōcup
venturū de visceribus matris
p̄ta ecclia recurre a ceteris
magis autē hūc sentētia. Et
votatio mea est. Quia leg
monū dicit. Sed in hac h
credat ad vltimā: ore cōfessio
tem: frōm̄ gentes: populi m
ma: occidat ore caro dum
Quet anima mea et la
iudicia tua aduābūt
na quippe illa sunt que temp
p̄rent a domo domini. Sed
inquit. Et quis non videt
ecclia sanguis ecclie
me leges toto ore sume
opus aperit se: que p̄

ficationes dei. Sic enim qui gloriatur: non in seipso: sed in domino gloriatur: hymnusque eructatur. Sed iam quia didicit: et laudavit doctorem deum: deinde vult docere.

Pronunciabit: inquit: lingua mea eloquia tua: quia omnia mandata tua iudicia. Cum hec se pronunciatum dicat: vniuersus minister sit verbi. Quis enim deus doceat intrinsecus: tamen fides ex auditu est. Et quomodo audiuit nisi a predicante? Neg enim: quia deus dat incrementum: ideo non est plantandum neque rigandum. Scit enim que pericula secutura sunt a contradicentibus et persequentibus: cum fuerit pronunciator eloquiorum dei: propter quod adiunxit. Fiat manus tua vt saluus me facias: quia mandata tua elegi. Et non timere: nec solum cor meum teneret: sed lingua etiam pronunciat eloquia tua: mandata tua elegi: timoreque amore compressi. Fiat ergo manus tua vt saluum me de manu facias aliena. Sic autem deus saluos martyres fecit: cum eos in anima non permisit occidi. Nam fuit carnem vana salus hominis. Potest et sic accipi: fiat manus tua: vt manus dei Christus intelligatur: Juxta illud Esaię: Et brachium domini cui reuelatum est: Non enim erat factus vnigenitus cum per eum facta sunt omnia: sed factus est ex semine Dauid: vt esset Iesus: id est saluator qui iam erat creator. Sed cum familiare sit scripture: fiat manus tua: et facta est manus domini: nescio vtrum possit habere sensus in eis locis omnibus obtineri. Sane vbi audiamus quod sequitur. Concupiui salutare tuum domine: Etiam nolentibus omnibus inimicis salutare dei nobis christi occurrat. Ipse se concupiscentem iusti antiqui veracissime confitentur: Ipse concupiscentem ecclesia venturam de visceribus matris: Ipse concupiscentem ecclesia venturam a dextera patris. Subiungit autem huic sententiam. Et lex tua meditatio mea est. Quia lex prohibet testimonium christi. Sed in hac fide cum corde creditur ad iusticiam: ore confessio fit ad salutem: fremant gentes: populi meditentur in terra: occidatur certe caro dum predicat te.

Et uiuet anima mea et laudabit te: et iudicia tua adiuuabunt me. Iudicia quippe illa sunt que tempus erant: vt inciperent a domo domini. Sed adiuuabunt me inquit. Et quis non videat quantum adiuuerit ecclesiam sanguis ecclesie: quanta ex illa sementie seges toto orbe surrexerit? Nonisime proorsus aperit se: et que persona per totum

psalmum loquebatur ostendit. Errant inquit: sicut ouis perdita: quere seruum tuum quia mandata tua non sunt oblitus. Nonnulli codices non habent quere: sed: viuifica. Vna quippe syllaba interest: quam in se i greco distat: ΗΘΟΥ et ΗΤΗΘΟΥ: vbi et ipsi codices greci variant. Sed quodlibet horum sit: ouis perdita querat: ouis perdita viuificetur: propter quam pastor eius non agitanouem dimisit in montibus: et eam querens: iudaicis lacerat et vepibus. Sed adhuc querit: adhuc querat ex parte inuenta: adhuc querat. Ex ea namque parte qua dicit iste: mandata tua non sum oblitus: inuenta est: sed per eos qui mandata dei eligunt: colligunt: diligunt: adhuc querit: et per sui pastoris sanguinem fuisum atque dispersum in omnibus gentibus inuenit.

Et potuit quantum a domino adiutus fuit: psalmum istum magnam tractatum et exposui. Quod profecto melius sapientiores: doctioresque fecerunt: siue facturi sunt. Nec ideo tamen ei nostrum deesse debuit ministerium: maxime id de me flagitantibus fratribus: quibus sum debitor huius officij. Quod autem de Alphabeto breuo: vbi octoni versus singulis subiacent litteris: atque ita psalmus totus contextus: nihil dixi: non sit mirum: quoniam nihil quod ad istum proprie pertineret inueni. Non enim solus habet has litteras. Illud sane sciant qui in greca et latina scriptura (quoniam non illic seruatum est) inuenire non possunt: omnes octonos versus in hebraicis codicibus ab ea que illis proponitur littera: incipere: Sicut nobis ab eis qui illas nouerunt litteras: indicatum est. Quod multo diligentius factum est: quam nostri vel latine vel punice quos abecedarios vocant: psalmos facere consueverunt. Non enim omnes versus donec claudat periodus: sed solos primos: ab eadem littera incipiunt quam proponunt.

Explicit Tractatus de ps. CXVIII.

Incipit Tractatus de ps. CXIX. Qui est primus Cantici graduum.

Breuis psalmus est et valde utilis: quem modo nobis cantatum audiimus: et cantando respondimus. Non diu laborabitis in audiendo: nec infructuose laborabitis in operando. Est enim sicut et titulus prenotat: Canticum graduum. Breue scriptum est: αὐτὸ ἀσπορ. Gradus vel descendenti sunt: vel ascendenti. Sed gradus quomodo in his psalmis positi sunt ascendentes significant. Intelligam

Alia lra. que perijt.

Alia lra. loquias.

Alia lra. saluet. quonia.

CXVII.
remotus apertus...
quodammodo...
quodammodo...
quodammodo...